

48,-

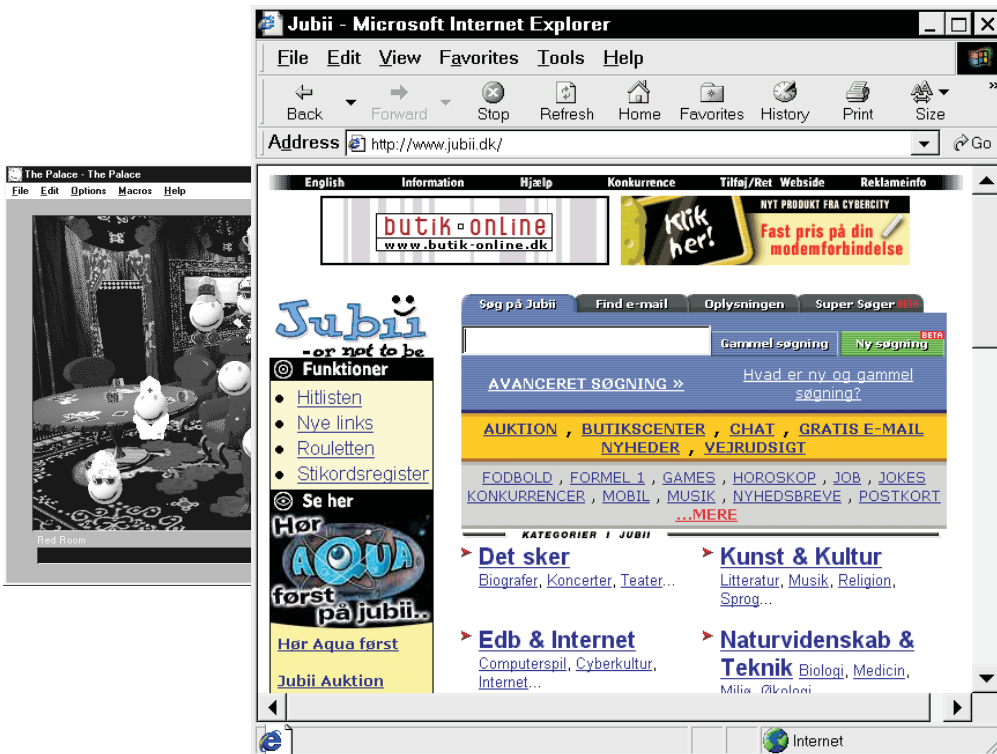
En klassiker og bestseller

Torben Kjær

Start med Internettet

Også til Mac

En begynderguide til det
globale computernetværk

SYGDOMME

MEDICIN

VITAMINER

NATUR-
LÆGEMIDLER

Svar på dine spørgsmål:

- * internettet, surfe, e-mail, sikkerhed,
- * chat, søg rigtigt, diskussionsklubber
- * og meget andet, der gør internettet interessant

www.KnowWare.dk

Nu i 5. udgave

Acrobat Reader: tips ...

F5/F6 åbner/lukker **Bogmærker**

I Menu **AVis** **sindstiller du, hvordan filen vises på skærmen**

CTRL+0 = Hele siden **CTRL+1** = Originalstørrelse **CTRL+2** = Vinduesbredde

I samme menu kan du osse sætte: **Enkelt side**, **Fortløbende** eller **Fortløbende - Dobbelsider** .. Prøv, saa ser du forskellen.

Navigation

Pil til højre/venstre: fremad/tilbage en side

Alt+Pil Højre/Venstre: som i Browser: fremad/tilbage

Ctrl+ + forstørrer og **Ctrl+ -** formindsker

<http://www.knowware.dk>

Lynguide til Internettet.....	4	Hvor mange websider findes der?	41
Hvad er Internettet?	5	Download af programmer	42
Internettets historie (den korte version)	6	Udpakning og installation	43
Hvad kan Internettet bruges til?	6	WinZip	44
Myter	6	Virus	45
Flere måder at være på nettet på	7	Internet ormen	45
Computer	8	Hvor downloader man?	46
Udviklingen	8	Udvidelser til webbrowseren	47
Hvad er World Wide Web?	8	RealPlayer	47
Websiderne	9	Radio på nettet	47
Websiderne kommer fra en web-server	9	Shockwave	47
Alle websider har en adresse	10	Quicktime	47
Adressen på computeren	11	Adobe Acrobat Reader	47
Gæt en adresse	12	Indkøb via nettet	48
Websteder	12	Kontonumre og sikkerhed	48
Sådan får du adgang til Internettet	13	Toldregler for private indkøb	48
Computeren	13	Elektronisk post	49
Forbindelsen til Internettet	13	Indstilling af mailserver	49
Almindelige modemer	13	Postprogrammet	50
ISDN-modem	14	Send et brev	50
Kabel-modem	14	Modtage og besvare post	50
DSL-modem	14	Snabel-a	51
Fast forbindelse	15	Signatur	52
Hvad skal jeg vælge?	15	Vedhæftede filer	52
Internetudbyderen	16	E-mail og netikette	53
Opkaldsprogrammet og Internetprogrammerne	17	Kommunikation med mobiltelefoner	54
Manuel installation	17	Hvordan finder man en adresse?	54
På nettet	18	Webbaseret e-mail	54
Webbrowseren	19	Sådan bruger du webbaseret e-mail	55
Internet Explorer	19	Modediller på nettet	56
Netscape	19	Nyhedsgrupper på Usenet	57
Her finder du browseren	19	Et hierarki af emner	57
Sådan bruges webbrowseren	19	Nyhedslæseren	58
Fra oven i billedet	20	Abonnement	58
Knapbjælken	22	Tråde	59
Statuslinien	22	Brug af nyhedsgrupperne	59
Din webbrowser husker, hvor du har været	23	Deltag selv i diskussionen	59
Dine foretrukne sider	23	Hvordan finder man nyhedsgrupperne?	60
Billeder	24	FAQ	60
Animationer	24	Off-line	60
Frames: Flere websider på en gang	24	Nyhedsgrupperne og netikette	61
Java: Programmer på websiden	24	Forskellen på nyhedsgrupper og to-vejs postlister	61
Formularer	24	Chat	62
Højreklik	25	Webchat	62
Flere vinduer ad gangen	25	Chatprogrammer	63
Udskriv	25	The Palace	63
Gemme en webside	25	ICQ	64
Problemer	26	Gooy	64
De største websteder	27	Ni gode tips	64
Den store surftur	28	Tag stilling og vær kritisk	65
Sådan finder du det	34	Privatlivet	65
Brug en indholdsfortegnelse når:	34	Vær kritisk	65
Brug et søgeværktøj når:	34	Hvordan kan det hele være gratis?	65
Indholdsfortegnelser	35	Informationsflodbølgen	65
Søgeværktøjer	36	Lovgivning	65
HotBot	36	Sikkerhed	66
Hvad søger vi efter?	39	Ordforklaring	67
Andre søgeværktøjer	40		
Google	40		
Northernlight	40		
FAST	40		

Lynguide til Internettet

Denne side er en oversigt over hæftets indhold. Er du helt nybegynder på området, vil jeg foreslå at du læser hele hæftet fra ende til anden. Ellers kan denne oversigt give dig en fornemmelse af, hvilke afsnit af hæftet du bør læse.

Internettet er et globalt netværk af tusindvis af computernetværk som kan kommunikere indbyrdes. Computere, som er direkte tilsluttet Internettet kaldes hosts eller servere og har alle en adresse, f.eks. *inet.uni2.dk* eller *www.playboy.com*. Læs om **det grundlæggende** på side 4 og om **opbygningen af adresser** på side 10.

Du kan selv få adgang til Internettet. Læs om **opkobling til Internettet** på side 13.

Det sker enten ved, at du har adgang til et lokalt-netværk som er tilsluttet Internettet (f.eks. på din arbejdsplads eller uddannelsesinstitution), eller ved at du hjemmefra kobler dig på Internettet via et modem eller en anden form for opkobling. Det gør du sådan:

- Beslut dig for hvilken form for opkobling til Internettet du vil have. Læs om modems på side 13 og om andre muligheder på side 14.
- Vælg en **Internetudbyder** (det er et firma, som sælger adgang til Internettet). Læs om Internetudbydere på side 15.
- Opret **din forbindelse til Internettet**. På side 17 ser du hvordan det gøres i Windows 95/98.

Når du har fået din opkobling til Internettet begynder det sjove. **World Wide Web** (webbet) er en enorm mængde af sider som indeholder tekst, billeder, film og lyde. Siderne indeholder henvisninger til hinanden så de hænger sammen som et gigantisk spindelvæv. Du kan læse om webbet på side 8. En *webbrowser* er det program du bruger til at bevæge dig rundt på webbet. **Webbrowseren** er det vigtigste Internetprogram og indeholder et utal af muligheder. Læs om hvordan du bruger webbrowseren fra side 19 og fremefter.

Derefter er det tid at lære at bruge de forskellige indholdsfortegnelser og søgeværktøjer, som sætter dig i stand til at finde netop det du er interesseret i.

Indholdsfortegnelser er overskuelige oversigter over websteder, kategoriseret på en fornuftig måde. Læs om **indholdsfortegnelser** på side 35.

Søgeværktøjer er databaser over millioner af websider. Du kan søge i databaserne ved hjælp af søgeord, og får resultatet serveret i form af links til de websider der passede til din søgning. Se side 28 hvordan bruger **søgeværktøjerne**.

Internettet er meget andet end World Wide Web. Det er også e-mail, nyhedsgrupper og chat.

Et e-mail-program er et program som kan sende og modtage elektronisk post. E-mail er mindst ligeså nyttigt som webbet, og kan bruges til et utal af formål. Du kan læse om **e-mail programmer** og gode e-mail tips fra side 48.

En **newsreader** er et program du kan bruge til at læse og skrive artikler til **Usenet**. Usenet er en samling af titusindvis af såkaldte nyhedsgrupper, som egentlig er en slags diskussionsklubber eller hobbyrum, som hver især er tilegnet et bestemt emne. Læs om hvordan du kan bruge nyhedsgrupperne på side 57.

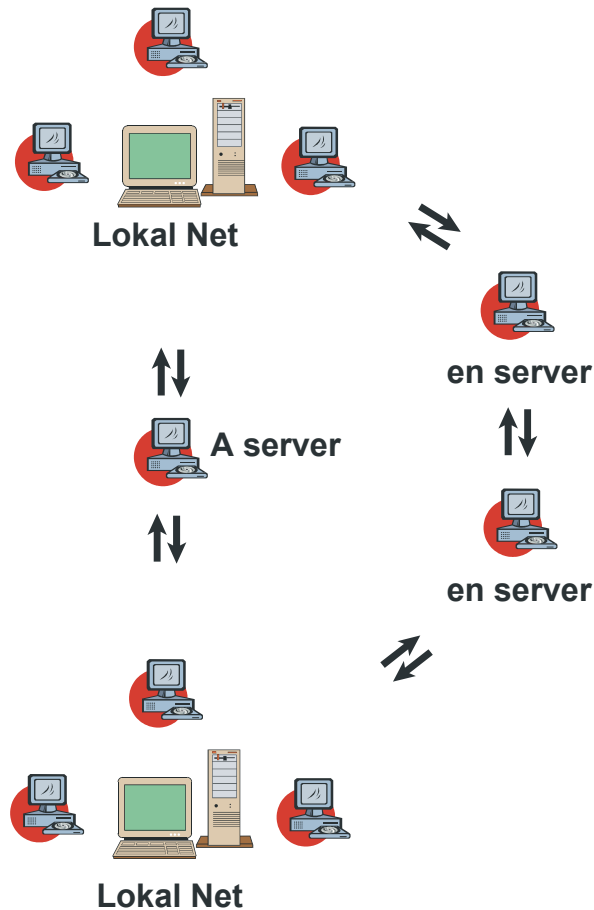
Der er også mulighed for at hyggesnakke (chatte) med andre brugere på Internettet. Det kan gøres i store, tredimensionelle verdener, eller det kan gøres med simple tekstbaserede programmer. Læs om **chat** på side 61.

Men uanset hvor fascineret du bliver af Internettet, så husk, at alle teknologier kan bruges til både godt og skidt. Læs nogle **gode råd**, hør om **overvejelser og faldgruber** og **tag selv stilling** på side 65.

Endelig kan du på side 67 finde en **ordliste** med forklaring af en lang række af de ord du møder i forbindelse med nettet, samt en liste over landekoder, som indgår i webadresser og e-mail adresser.

Hvad er Internettet?

Internettet er et globalt netværk af computere. Der er mange forskellige computere på Internettet – PC'ere, Macintosh'er og mange andre – og mange af computere er forbundet i mindre netværk, som ligeledes er vidt forskellige. Internettet er baseret på et fælles sprog som sætter alle disse computere i stand til at kommunikere med hinanden.

Udover dette fælles sprog er Internettet egentlig bare en stor mængde kabler, computere og software. Alle disse computere er forbundet med hinanden i et sammenhængende net. Forbindelserne består de fleste steder af lyslederkabler eller telefonkabler, som er købt eller lejet hos telefonselskaberne. I nogle tilfælde bliver signalerne sendt via satellit.

Det er svært at udpege selve Internettet i den fysiske verden: Mange af de forbindelser som transporterer Internetsignalerne bliver også brugt til andre ting, f.eks. til almindelige telefonsam-

taler. Og mange computere er kun tilsluttet Internettet engang imellem. Den bedste måde at forstå Internettet på, er ved at bruge det.

Internettet er et decentralt netværk af computere eller kabler uden livsvigtige knudepunkter. Selvom en del af nettet bliver sat ud af funktion, kan resten af nettet stadig fungere. Kommunikationen vil bare bevæge sig uden om det beskadigede område.

Man taler ofte om, at Internettet er et stort anarki. Det er på en måde rigtigt, fordi ingen overordnet institution ejer Internettet, men nogle enkelte institutioner styrer i praksis visse aspekter. Ejere af de enkelte netværk, det vil ofte sige virksomheder og Internetudbydere, bestemmer selv over deres eget netværk. Derfor kan ingen lave regler eller påbud for Internettet som helhed. Derimod kan ejerne af de enkelte netværk godt vedtage regler for deres del af nettet. Det nytter bare ikke ret meget, fordi det er meget svært at kontrollere, om disse regler bliver overholdt.

Selvom Internettet først er slået bredt igennem i midten af 90'erne, har det rødder tilbage til treserne. Initiativet kom fra det amerikanske forsvar, som startede et forskningsprojekt, som skulle forbinde forskellige typer computere i et stort netværk. I efteråret 1969 blev de første to computere på to amerikanske universiteter forbundet med hinanden. Langsomt blev flere og flere computere sluttet til netværket. I starten var der kun få muligheder: blandt andet kunne man transportere en fil fra én computer til en anden. Efterhånden opfandt man adskillige nye måder at anvende nettet på. I 90'erne er brugen af Internettet eksploderet: Der er nu mange millioner computere på Internettet, og der opstår hele tiden nye måder at anvende nettet på.

Udviklingen på Internettet går rasende hurtigt. Når der bliver lavet nye eller forbedrede programmer, bliver de hurtigt spredt rundt til hele verden via nettet. Derfor går der ofte kun få måneder fra et nyt programs fremkomst til mange millioner mennesker bruger det. Det er blevet almindeligt, at selv de bedste programmer til Internetbrug er gratis eller i det mindste kan afprøves gratis i en periode, før man køber dem.

Internettets historie (den korte version)

En amerikansk forsker havde allerede i starten af 1960'erne udtænkt hvordan man teoretisk kunne konstruere et netværk af computere. I midten af 1960'erne besluttede Advanced Research Projects Agency (ARPA, en forskningsorganisation under det amerikanske forsvar) at lave et sådant netværk. I oktober 1969 blev to computere på to amerikanske forskningsinstitutioner forbundet med hinanden. Netværket, som blev kaldt for ARPANet, voksede i løbet af nogle måneder til fire forskellige computere. I 1972 blev e-mail introduceret til nettet, som i mellemtiden var vokset til 23 computere. I slutningen af 1970'erne blev diskussionsgrupperne opfundet. I årene frem til 1983 blev ARPANet forbundet med flere andre netværk, og dette nye, store netværk blev kaldt for Internettet, fordi det bandt flere forskellige net sammen. Samme år indførtes et adressesystem, således at computerne på Internettet fik mere forståelige navne til at supplere det nummer-system som havde været brugt hidtil. Flere og flere lande kom på Internettet og i 1988 var der mere end 50.000 computere tilsluttet nettet. Samme år blev det muligt at chatte på nettet. Det var dog stadig hovedsagligt folk på universiteterne der brugte nettet. I 1989 fik en englænder ideen til websider (det såkaldte World Wide Web), og i 1993 kom en såkaldt grafisk webbrowser, som gjorde Internetbrugere i stand til at klikke sig rundt på nettet på en meget nem måde. Herefter begyndte almindelige mennesker uden for universiteterne at bruge Internettet i stort tal, og alverdens firmaer begyndte at oprette websider og bruge e-mail. I starten af år 2000 var det muligt for de over 200 millioner brugere via Internettet at søge i alverdens informationer, købe ind, spille spil, investere, finde gamle og nye venner, overføre penge, høre musik og radio, se tv og film og meget andet.

Hvad kan Internettet bruges til?

I dag findes der en hel flodbølge af programmer til Internettet, som giver en række forskellige muligheder. Derfor er der ikke én rigtig måde at bruge Internettet på, men mange forskellige, alt afhængig af behov og interesser. De vigtigste af dem kommer ingen dog uden om: E-mail og World Wide Web. E-mail er elektronisk post

mellem brugerne af Internettet. World Wide Web er en gigantisk samling af sider, som er indbyrdes forbundet med henvisninger til hinanden. Siderne kan indeholde tekst, billeder, film, lyd og meget andet. At bruge webbet er nærmest som at bladere i en kæmpestor bog som er skrevet af millioner af forfattere.

Herudover findes mange andre muligheder. Internettet indeholder titusindvis af programmer, som brugerne kan hente hjem og anvende på deres egne computere. Internettet giver også mulighed for, at brugerne kan tale sammen som i en almindelig telefon, eller ved hjælp af skrevne meddelelser. Og Internettet indeholder såkaldte diskussionsgrupper, hvor brugerne skriftligt kan diskutere alle mulige forskellige emner.

På grund af Internettets mange muligheder kan det opfattes på forskellige måder. Du kan opfatte det som et kæmpestort bibliotek, som du frit kan vandre rundt i, eller du kan opfatte det som en stor opslagstavle, hvorpå du kan udveksle besked med hele verden. Du kan opfatte det som en gigantisk harddisk fyldt med gratis programmer og filer. Du kan betragte det som en forbedring af postvæsenet, eller du kan opfatte det som et umådeligt stort indkøbscenter.

Myter

Der findes mange myter om Internettet. Den største er, at "Internettet er fyldt med porno, narke og nazipropaganda". Det er helt forkert. Hovedparten af indholdet på Internettet er hverken porno eller propaganda, og hvis man ikke direkte leder efter disse ting, så finder man dem heller ikke. Der er ingen grund til at afholde sig fra at bruge Internettet af denne grund. På den anden side er det et faktum, at Internettet afspejler brugernes interesser, og med mindst 150 millioner brugere spredt ud over hele kloden, er det klart at man vil kunne støde på indhold, som man er uenig i, træt af eller imod.

En anden myte er at "Internettet tilhører USA". Det er rigtigt, at Internettet startede i USA, og den amerikanske del af Internettet er stadig meget dominerende. Men som en følge af Internettets decentrale opbygning er det umuligt for noget land at eje Internettet. Internettet består jo af mange netværk, som hver især er ejet af lande, virksomheder eller andre organisationer. Derfor

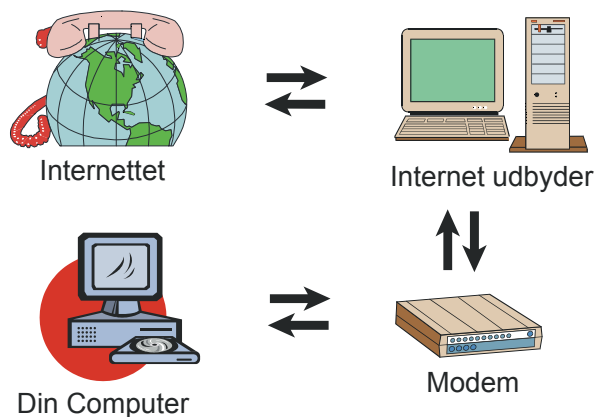
kan USA ikke lave regler for brugen af Internettet udover den amerikanske del.

En tredje myte om Internettet siger, at "al information på Internettet er frit tilgængeligt". Dette er langt fra sandt. Der er masser af information, som man kun kan få adgang til mod betaling, eller hvis man har ret til det af andre grunde.

Det er heldigvis også en myte, at "brugerne af Internettet kun er menneskesky computernørder". Efterhånden er brugerne af Internettet både mænd og kvinder, unge og gamle.

Flere måder at være på nettet på

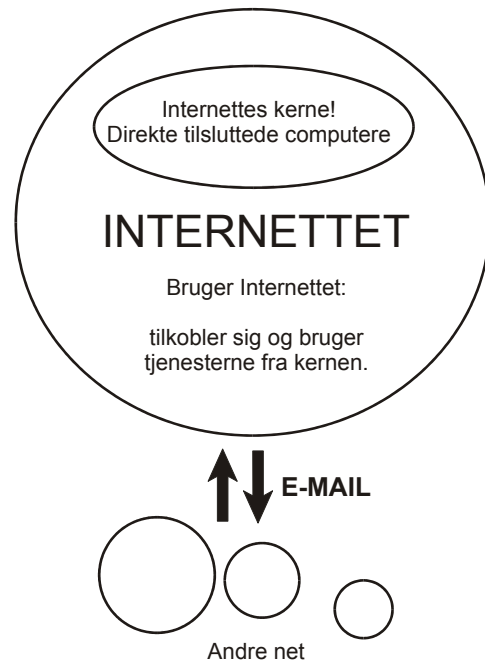
Man kan skelne mellem flere måder at være tilsluttet Internettet. Kernen af Internettet er de computere, som tilbyder en eller anden tjeneste for andre Internetbrugere. Disse computere er en permanent del af Internettet. De er tilkoblet nettet 24 timer i døgnet så man altid kan bruge dem. Computerne kaldes for *servere* (tjenere) eller *hosts* (værter) og er ofte ejet af virksomheder eller organisationer. Serverne kan f.eks. indeholde websider eller transportere elektronisk post.

De fleste computere er ikke servere, men computere, som kobler sig op til Internettet, når brugeren ønsker det. Disse computere tilbyder ikke noget som andre Internetbrugere kan få adgang til. Langt de fleste private Internetbrugere befinder sig i denne gruppe. For at blive Internetbruger på denne måde, kan man tilslutte et *modem* til sin computer. Modemet sætter computeren i stand til at kommunikere med en anden computer gennem telefonledninger. Via modemmet ringer man op til Internetudbyderen, som er et firma, man har betalt for sin Internetadgang. Herfra

bringes man automatisk videre ud på Internettet. Hvis en almindelig telefonforbindelse ikke er tilstrækkelig, er der en række andre muligheder: ISDN, ADSL, kabel-modem og faste forbindelser, som alle tilbyder bedre og hurtigere opkobling til nettet end en almindeligt modem.

Der er altså flere forskellige måder at være på Internettet på. Nogle er direkte tilkoblet Internettet og tilbyder forskellige tjenester til brugerne, nogle kobler sig på, når de ønsker at gøre brug af det.

Ingen ved præcist, hvor mange, der har adgang til Internettet, men det er et pænt stykke over 150 millioner i hele verden. Næsten alle verdens lande har adgang til Internettet. Med bærbare computere og via satellitter er det i praksis muligt at få adgang til Internettet overalt i verden. F.eks. er det blevet almindeligt, at ekspeditioner på Mount Everest kommunikerer med omverdenen via Internettet.

Computer

Der er mange forskellige computere tilsluttet Internettet: PC'er, Macintosh'er, UNIX-maskiner og meget andet. En af de geniale ting ved Internettet er netop, at det sætter alle de forskellige computere i forbindelse med hinanden. Normalt er der ikke den store forskel på at være på nettet med en PC eller med en anden computer, og derfor kan dette hæfte også læses af alle med interesse for Internettet.

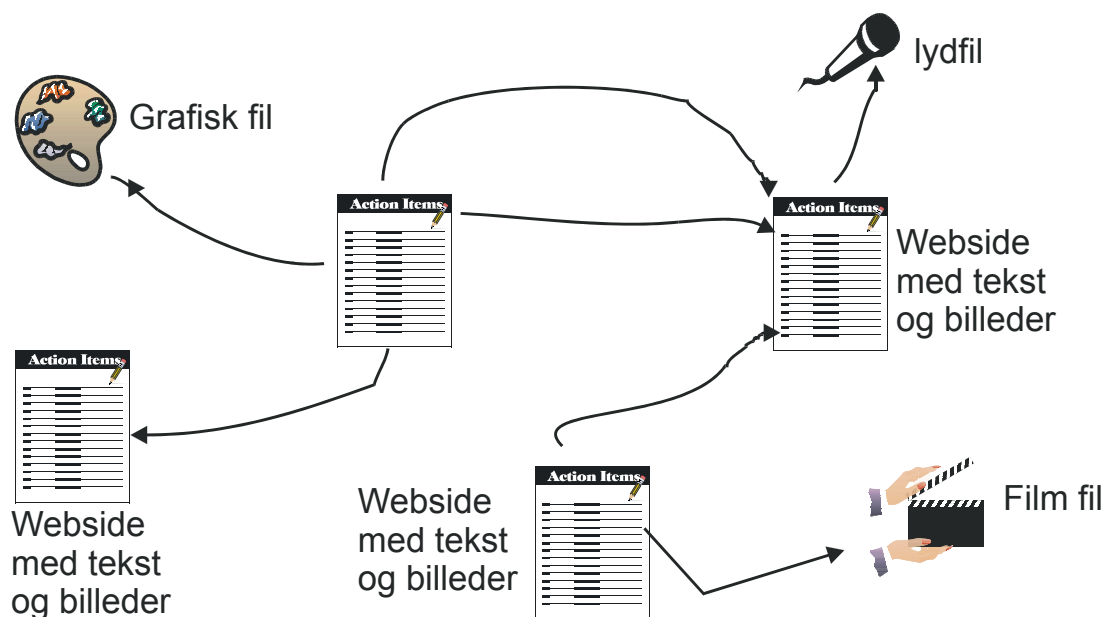
De fleste former for data, der udveksles på Internettet, kan forstås af alle computere uanset fabrikat. Det er altså ikke noget problem at sende elektronisk post mellem forskellige typer af computere, eller se de samme websider på forskellige typer af computere.

Udviklingen

Selvom det er blevet langt nemmere at være Internetbruger i de sidste par år, kan du stadig støde på problemer. Programmer, standarder, modems, servere og meget andet ændrer sig med forrygende hast, og derfor er der altid gode muligheder for at der kan opstå problemer.

Den hurtige udvikling betyder også, at viden om Internettet bliver forældet med en foruroligende hast. Du skal derfor altid være kritisk, når du læser om Internettet (også i dette hæfte).

Hvad er World Wide Web?

World Wide Web (i daglig tale *webbet*) er en enorm mængde af såkaldte *websider*, som er spredt ud på titusindvis af servere på Internettet. Websiderne indeholder først og fremmest tekst og billeder, men de kan også indeholde lyde, film, animationer og programmer som kan interagere med brugeren.

Det særlige ved websiderne er, at de kan indeholde henvisninger til hinanden således, at man kan springe fra en webside til en anden, selvom de to websider er placeret forskellige steder i verden.

Når du følger en sådan henvisning - normalt ved at klikke med musen på det pågældende sted på siden - springer du videre til en ny webside. Dette princip kaldes *hypertekst*. Henvisningerne kaldes *links* eller *hyperlinks* (hyperkæder) fordi de kæder websider sammen.

For at få glæde af webbet skal du have et program, som kan hente websiderne, fremvise dem og gøre det muligt at bevæge sig rundt mellem websiderne. Et sådant program kaldes en *webbrowser* eller bare en *browser* (*browse* = *bladre* eller *gå på opdagelse*). Webbrowseren skal være installeret på din egen computer.

Når du arbejder med din webbrowser, virker det, som om du selv bevæger dig rundt i verden og besøger websiderne. I virkeligheden er det ikke dig, der kommer til websiderne, men websiderne, der kommer til dig: Webbrowseren sørger nemlig for, at de pågældende websider bliver transporteret hjem til din egen computer, hvorefter de

fremvises på din skærm.

De to mest udbredte webbrowsere hedder *Netscape Navigator* og *Microsoft Internet Explorer*.

Websiderne

Der er mere end 300 millioner websider på Internettet, fordelt på titusindvis af servere rundt omkring i verden. Nogle af disse websider ændres sjældent eller aldrig, mens andre løbende bliver opdateret. De fleste websider er ens for alle brugere, mens andre websider er tilpasset bestemte situationer eller bestemte brugere.

Et websted (engelsk *website*) er en sammenhængende mængde af websider, som hører til et bestemt firma, organisation eller enkeltperson. Et websted har altid en forside, som er en webside der fungerer som en præsentation af webstedet og som et udgangspunkt for at navigere imellem siderne på webstedet. En sådan forside kaldes ofte for en *hjemmeside* eller *homepage*.

Man bruger nogle gange ordet *homepage* i en anden betydning, nemlig om den webside, som webbrowseren viser som den første, når man starter programmet. Denne webside kaldes dog oftest for startside (*startpage*).

En webside ser ikke ens ud for alle brugere. Udsendt kan afhænge af

- Brugerens computer. Skærmens størrelse og forskellige indstillinger kan have stor betydning for hvordan websiden ser ud. Farver og visse objekter (f.eks. knapper eller indtastningsfelter) kan se forskellige ud afhængig af om computeren er en PC eller en Macintosh.
- Indstillingerne i webbrowseren. Brugeren har stor indflydelse på hvordan websiderne skal vises. Brugeren kan f.eks. vælge mellem forskellige farver og skrifttyper. Brugeren kan vælge at slå billederne fra, så de ikke bliver

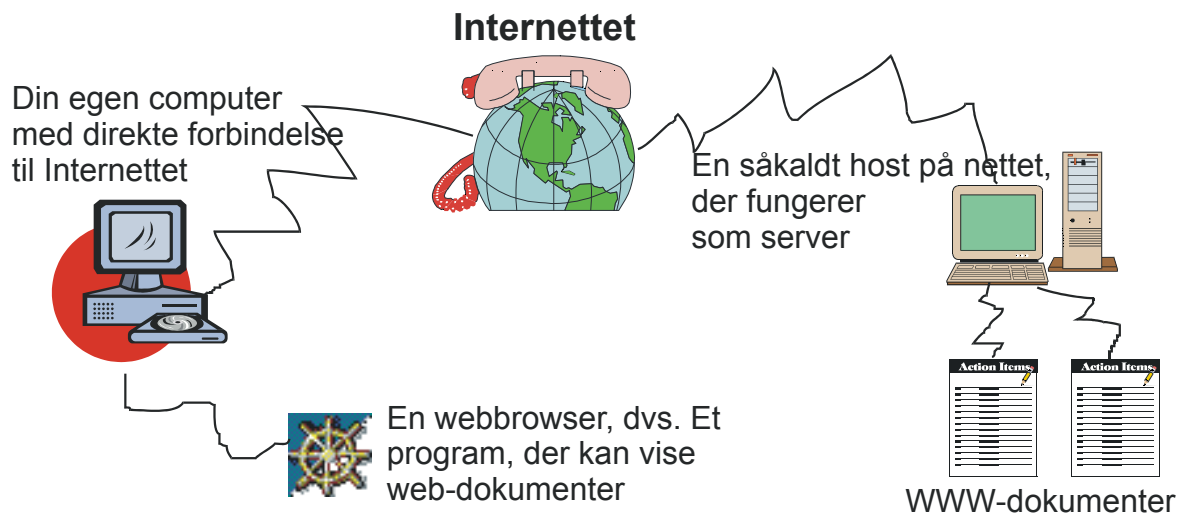
vist. Brugeren vælger også, hvilken højde og bredde vinduet skal have, og tvinger dermed websiden til at tilpasse sig vinduets størrelse.

- Webbrowseren. De to mest udbredte browsere hedder Microsoft Internet Explorer og Netscape Navigator. Der er visse forskelle på browserne som gør, at websiderne ikke altid ser ens ud på de to browsere. Der kan også være stor forskel på hvordan websiden bliver vist af gamle og nye versioner af browserne.
- Udvidelser til webbrowseren. Der findes særlige udvidelsesprogrammer (*plug-ins*) til browserne som gør dem i stand til at vise særlige filtyper som browseren ikke i sig selv kan vise. Der kan være stor forskel på websidernes udseende og funktion afhængigt af hvilke udvidelser brugeren har installeret.

Websiderne kommer fra en web-server

Når webbrowseren skal hente en webside, kobler den sig op på den *webserver*, som indeholder den pågældende webside. Webserveren er en computer, som indeholder websider samt et program, som administrerer brugernes adgang til websiderne.

Browseren beder webserveren om en bestemt webside, og hvis webserveren er i besiddelse af denne webside, bliver det transporteret fra webserveren til webbrowseren. Man siger, at webbrowseren *downloader* websiden. Efterhånden som sidens dele (tekst, billeder etc.) er hentet bliver de vist frem i webbrowseren. Så snart transporten er slut, afbrydes forbindelsen til webserveren. Hvis brugeren senere skal bruge en anden webside på samme webserver, kobler webbrowseren sig op igen. Flere brugere kan sagtens samtidigt hente samme webside.

Alle websider har en adresse

For at kunne få glæde af nettet er det nødvendigt at kunne finde en bestemt webside blandt mange millioner andre spredt ud over Internettet. Til det formål har man en *Uniform Resource Locator* (altid forkortet til *URL*). Som navnet antyder, er en URL en ensartet måde at beskrive en bestemt ressources placering på (f.eks. placeringen af en webside). En URL er altså en adresse. Her er et eksempel på en URL:

<http://www.lego.com/gb/login.html>

Hvis du ser en URL første gang, ser det voldsomt ud, men en URL er faktisk logisk opbygget. Den indeholder forkortelsen *http* efterfulgt af navnet på computeren, hvor websiden befinder sig samt web-sidens navn og placering.

http://

Navnet på den *protokol*, som overførslen foregår med. En protokol er et sæt af regler for hvordan kommunikationen mellem computerne skal foregå. Normale websider overføres med *HyperText Transport Protocol*, og derfor starter de fleste URL'er med betegnelsen *http*. Protokollens navn efterfølges altid af et kolon og to skråstreger (*//*). Eftersom adresserne næsten altid indledes med *http://* vælger man ofte at ignorere denne forstavelse når man angiver en adresse. Det er heller ikke nødvendigt at medtage *http://* når man indtaster en adresse i browseren.

www.lego.com

Adressen på en webserver. De fleste computere som er permanent på Internettet - og dermed også de der er webservere - har en adresse, der består af en række ord, adskilt af punktummer (kaldet *dots*). I dette tilfælde er computerens adresse altså *www.lego.com*. Se nedenfor, hvordan adressen på computeren er opbygget.

/gb/

Den pågældende websides placering i mapper på serveren. Navnene på de enkelte mapper er adskilt med skråstreger: */* (ikke med ** som i DOS). I dette tilfælde ligger websiden altså i en mappe ved navn *gb*. Der skelnes mellem store og små bogstaver!

login.html

Filnavnet på en webside. Endelsen *.html* afslører at der er tale om en almindelig webside. De fleste websider har endelsen *.html* eller *.htm*. Forkortelsen står for *HyperText Mark-up Language* (*hypertekst markeringssprog*), og angiver at filerne er i dette format. Der skelnes mellem store og små bogstaver; dvs. `login.html` er IKKE den samme fil som `Login.HTML`.

Adressen på computeren

Alle computere, som er direkte tilsluttet Internettet, har en adresse, som består af to eller flere ord eller forkortelser, adskilt af punktummer. I ovenstående URL ser computerens adresse således ud:

www.lego.com

Her er nogle flere eksempler på adresser på computere:

www.dr.dk

imv.aau.dk

herx1.tat.physik.uni-tuebingen.de

www.cnn.com

home.netscape.com

www.

Adresserne læses fra venstre mod højre. Det første led i adressen er navnet på den pågældende computer. Da mange computere på Internettet er en del af World Wide Web, er det meget almindeligt med navnet **www** til computerne, men der kan også være tale om andre navne, som det ses i eksemplerne.

lego.

Leddene efter computerens navn er en angivelse af hvilken organisation computeren tilhører. Ofte er der kun et led. Det kan f.eks. være navnet på et firma. I nogle tilfælde er der flere led, adskilt af punktummer, som præciserer adressen.

com

Det sidste led i en adresse er normalt landekoden, som fortæller hvilket land den pågældende computer hører til. Her er nogle landekoder:

dk	Danmark	as	Østrig
se	Sverige	no	Norge
de	Tyskland	nz	New Zealand
fr	Frankrig	jp	Japan
fi	Finland	uk	Storbritannien
ca	Canada	kr	Korea
au	Australien	ch	Schweiz

Nu skulle man jo tro, at landekoden for USA var *us*. Det er den også i enkelte tilfælde, men i langt de fleste tilfælde bruger man et andet system i USA. Internettet er jo opfundet i USA, og derfor mener amerikanerne ikke, at der er brug for en landekode til dem selv. I stedet har man en række endelser på tre bogstaver som fortæller hvilken type organisation den pågældende computer tilhører.

com	Kommercielle firmaer
edu	Uddannelsesinstitutioner, f.eks. universiteter
gov	Den amerikanske regering
mil	Det amerikanske militær
org	Non-profit organisationer
net	Organisationer som har med nettets drift at gøre

Endelserne *com* og *org* er ikke begrænset til USA, men kan bruges af hvemsomhelst der ønsker at betale for dem. Disse adresser kan altså høre til hvor som helst i verden – selvom hovedparten af dem er amerikanske. Endelig findes også endelsen **.int** som markerer en international organisation.

Gæt en adresse

Selvom adresser på nettet ved første øjekast kan virke kryptiske er de i virkeligheden ofte meget ligetil. For det første starter de altid med forstavelsen `http://` og den behøver man derfor ikke at huske på. De fleste større amerikanske og multinationale firmaers adresse følger mønstret:

www.firmanavn.com

Derfor kan man ofte gætte adressen. IBM findes på adressen **www.ibm.com**. Coca-cola findes på adressen **www.cocacola.com**. Lego findes på adressen **www.lego.com**.

I nogle tilfælde kan man droppe det indledende `www`, f.eks. : **ibm.com**.

I Danmark har de fleste firmaer og organisationer en adresse der ser sådan ud:

www.firmanavn.dk

Unibank findes altså på adressen `www.unibank.dk` mens TeleDanmark findes på adressen **www.teledanmark.dk**. Kongehuset har adressen **www.kongehuset.dk** og DSB har adressen **www.dsb.dk**.

Websteder

Et websted (engelsk: *website*) er en samling af websider, som er centreret omkring et enkelt emne, firma, organisation eller omkring en enkelt service eller person. Et websted kan bestå af ganske få eller mange tusind websider.

Websiderne på et websted er normalt samlet på en enkelt webserver, og der er altid en forside. Forsiden indeholder normalt en velkomst, en

oversigt over webstedet, knapper eller links til at navigere mellem siderne og oplysninger om hvem der står bag webstedet. Forsiden er normalt den side man får, hvis man bare indtaster adressen på webserveren uden at specificere noget filnavn.

Eksempler på websteder er Microsofts websted (**www.microsoft.com**), kongehusets websted (**www.kongehuset.dk**) eller indholdsfortegnelsen Yahoo (**www.yahoo.com**).

Særlige landekoder

Nogle lande, som har fået tildelt særligt heldige landekoder, har gjort en forretning ud af at sælge adresser til alle interesserede. Det er normalt små fattige lande, som ikke selv bruger Internettet meget, og som tilfældigvis har en landekode som betyder noget på engelsk eller et andet sprog. Det er f.eks. Tongaerne (*.to*) som kan bruges til at lave sjove adresser som **come.to** eller **go.to** og den mikroskopiske Stillehavs-østat Nuie (*.nu*) som især er populær i Skandinavien til adresser som f.eks. **www.pension.nu**. Når du støder på adresser af denne type er der altså højst sandsynligt ikke tale om websteder som hører hjemme i de pågældende lande, men bare om websteder som har valgt en "sjov" adresse. Andre lande som forsøger sig med denne forretning er Turkmenistan med *.tm* (som jo er forkortelsen for *trademark*) og Tuvalu (endnu en stillehavsstat) med *.tv*.

Sådan får du adgang til Internettet

Dette afsnit er for dig der endnu ikke har adgang til Internettet. At få en fungerende Internetforbindelse kan virke uoverskueligt, men processen kan splittes op i en række punkter:

1. Du skal have en computer der egner sig
2. Du skal vælge hvordan du vil have forbindelse til internettet: Via almindelig modem, ISDN, kabelmodem eller DSL.
3. Du skal vælge en Internetudbyder
4. Du skal oprette forbindelsen til Internettet

Herunder gennemgås de enkelte punkter trin for trin.

Computeren

Du skal selvfølgelig have en computer, f.eks. en PC eller en Macintosh. I princippet er det muligt at få adgang til Internettet med andre typer af computere, men i praksis vil det give en masse problemer, fordi det vil blive svært at finde den nødvendige software.

Computeren skal helst have en grafisk brugerflade. For PC'er betyder det normalt Windows (for eksempel Windows 2000 eller Windows 98). Jo nyere en version af Windows, jo nemmere vil det være for dig at sætte din forbindelse til Internettet op.

Som altid gælder det, at jo større og hurtigere din computer er, jo bedre, men det er dog ikke noget krav, at computeren er det sidste nye skrig: Så længe den er kraftig nok til at køre Windows, kan du også have glæde af at koble den på Internettet.

Forbindelsen til Internettet

Du skal bruge en eller anden form for apparat som kan forbinde din computer til Internettet. Det kan være et almindeligt modem, eller et såkaldt ISDN-modem som begge benytter din telefonlinie til at forbinde sig til Internettet. Det kan også være et såkaldt kabelmodem, som benytter kabel-tv-forbindelsen. Endelig er der DSL-teknologi, som ændrer din telefonforbindelse, så du får en helt speciel og meget hurtig forbindelse til internettet.

Almindelige modemer

Et modem er et apparat, som forbinder din computer med telefonnettet. Modemet er nødvendigt, fordi computerens signaler skal oversættes til en form, som kan transporteres af telefonnettet. Et almindeligt modem kaldes også et *analogt* modem, i modsætning til andre former for modems som er *digitale* (f.eks. ISDN som beskrives nedenfor).

Forbindelsen til Internettet etableres ved at din computer ringer op til et telefonnummer, som tilhører Internetudbyderen. På den måde bliver din computer via telefonnettet forbundet med Internetudbyderen, som er direkte tilsluttet Internettet.

Mens du bruger Internettet kan du ikke tale i telefon – forbindelsen bliver jo brugt af modemet. Du kan heller ikke blive ringet op.

Modemer fås med forskellige hastigheder, som måles i *bps*. Et langsomt modem betyder større telefonregning for at nå det samme.

56.600 bps-modemer er de hurtigste. Hvis du skal købe et modem idag er det sådan et du skal have. Sørg for at det er af typen *K56Flex*. Der findes nemlig to forskellige standarder for disse modems, og den anden type (*X2*) er langt mindre udbredt, og kan ikke kommunikere optimalt med et *K56Flex* modem. Et udmærket modem kan købes for under femhundrede kroner.

33.600 bps-modemer og *28.800 bps-modemer* er ikke et godt køb idag, men hvis du har et i forvejen kan det sagtens bruges. De er lidt langsommere end et *56.600 bps-modem*

14.400 bps-modemer har ikke været solgt i årevis, men måske har du fået et foræret af en ven som har købt et bedre. Smid det ud! De få hundrede kroner du skal bruge på et *56.600 bps-modem* tjener sig meget hurtigt ind igen i form af en lavere telefonregning.

Modemer fås i to typer. Et *internt* modem er et indstikskort, som skal indbygges i computeren. Et *eksternt* modem er en lille kasse, som skal placeres ved siden af computeren. Uanset type har modemet et stik, som skal forbindes med telefonstikket.

Eksternt modem

Hvis du ikke har lyst til at rode med selv at installere modemet er det bedst at købe et eksternt modem. Det giver også fordelene at du kan flytte modemet over til en anden computer en gang imellem.

Modemet skal forbindes til telefonstikket (stikket fra telefonen kan godt blive siddende) og til det stik bag på computeren som passer.

Modemet har en række små lamper som fortæller om forbindelsen. Du får aldrig brug for dem, så modemet kan sagtens gemmes ned under bordet eller om bag skærmen.

Internt modem

Et internt modem giver mindre kabelrod, men er sværere at installere. Til gengæld er det ofte lidt billigere end et eksternt modem. Du skal åbne computeren og anbringe modemet i en passende sokkel. Der skal kun forbindes en ledning, nemlig til telefonstikket.

Fordelene ved almindelige modemer er at de er billige og at de kan bruges af alle der har et ganske almindeligt telefonabonnement. Ulempen er de er langsommere end andre former for modems som beskrives i det følgende, og at du ikke kan bruge din telefon mens du er på nettet.

ISDN-modem

Et ISDN-modem er et apparat som i forbindelse med et særligt ISDN-telefonabonnement, kan være et alternativ til et almindeligt modem.

Med et ISDN-modem og -abonnement får du en betydeligt hurtigere Internetforbindelse, og du får to telefonforbindelser, således at du stadig kan bruge telefonen eller blive ringet op, mens du er på nettet.

Til gengæld er ISDN-modemer dyrere end almindelige modemer (1000 kroner eller mere) og et ISDN-abonnement er lidt dyrere end et almindeligt telefonabonnement. Desuden koster det nemt 1000 kroner eller mere i oprettelse.

Jo mere du bruger nettet, jo større fordel er det at have et ISDN-modem.

Kabel-modem

Hvis du har kabel-tv, har du måske også mulighed for at få en internetforbindelse via et såkaldt kabel-modem. Det er et apparat som bruger kabel-tv-forbindelsen som adgang til Internettet. Forbindelsen bruger ikke telefonlinien, så man kan sagtens bruge telefonen, mens man er på nettet. Denne type forbindelser er mange gange hurtigere end både almindelige modemer og ISDN-modemer, og ikke nødvendigvis dyrere (selvom startomkostningerne formentlig vil være lidt større).

Når du går på nettet etableres forbindelsen fra din computer til dit kabel-modem og via kabel-tv-nettet til Internetudbyderen, som har etableret forbindelsen videre ud på Internettet.

Du vil sandsynligvis ikke selv skulle købe dit kabel-modem, men leje det fra dit kabel-tv-selskab som en del af internetabonnementet.

Fordelene ved at bruge kabel-modem er at du får en meget hurtig forbindelse, som ikke lægger beslag på din telefon. Ulempen er at du skal have en kabel-tv-forbindelse for at kunne gøre brug af denne mulighed, og at der sandsynligvis er monopol på kabel-tv i dit område, således at du kun har ét sted at købe denne forbindelse.

Der findes nogle kabel-modem forbindelser som ikke er rigtige kabel-tv forbindelser, men kun er "halve" løsninger. Det betyder at du henter data fra internettet over dit kabel, men at du sender data via et almindeligt modem. Sådan en løsning er ikke nær så god som en rigtig kabel-forbindelse, fordi du så skal holde styr på både et modem og et kabelmodem, og betale opkaldsafgifter på begge. En sådan halv løsning vil jeg ikke anbefale med mindre du har brug for en meget hurtig forbindelse til internettet og ikke har nogle af de andre muligheder.

DSL-modem

DSL (*Digital Subscriber Line*) er en ny form for opkobling til Internettet, som er langt hurtigere end et traditionelt modem og ISDN. DSL-teknologien laver din telefonforbindelse om til en helt ny slags forbindelse, som samtidigt kan håndtere telefonopkald og meget hurtige Internetforbindelser. En DSL-forbindelse kræver et særligt DSL-modem, som du normalt vil få til

låns af internetudbyderen som en del af abonnementet.

Det er ikke alle som har mulighed for at bruge DSL. Normalt kræves der at man bor relativt tæt på en telefoncentral. Hvis du bor på landet er det sandsynligt at du slet ikke kan få DSL.

DSL-teknologien findes i forskellige typer: *ADSL (Asynchronous Digital Subscriber Line)*, *SDSL*, *HDSL* m.v. og de er alle lidt forskellige. Du skal dog ikke hænge dig i de tekniske forskellige, men hovedsaglig se på de produkter der er tilgængelige for dig. Nogle gange kaldes teknologien for *xDSL*, hvor x'et betyder at der er tale om en hvilken som helst af disse teknologier.

En DSL-forbindelse giver som beskrevet en meget hurtig forbindelse fra nettet til din computer, men ofte en noget langsommere forbindelse fra din computer og ud på nettet. Det betyder dog ikke så meget, da langt det meste af trafikken når du er på nettet går fra nettet og til din computer.

En DSL-forbindelse er i modsætning til alle de andre typer for Internetforbindelser permanent. Det vil sige at du er på nettet så snart din computer er tændt. Du skal ikke først kalde op til internettet. Det koster ikke noget i opkaldstakster, men til gengæld betaler du et relativt dyrt abonnement. Der kan også være en begrænsning på hvor meget trafik du må have, før du skal betale ekstra. Det betyder at hvis du f.eks. fra internettet henter programmer, film eller musik (som fylder meget) så kan du få en ekstraregning oven i dit normale abonnement.

Fordelene ved DSL er, at du er på nettet hele tiden, bare din computer er tændt, og at du ikke skal betale opkaldsafgifter. Ulemperne er at du måske slet ikke kan få DSL, og at det er temmelig dyrt i etablering og abonnement.

Fast forbindelse

Den ultimative Internetopkobling er en fast forbindelse (også kaldet dedikeret forbindelse). I stedet for at bruge telefonforbindelsen eller kabel-TV-forbindelsen får man indlagt et kabel som sætter computeren i forbindelse med internettet. Der er ikke noget med at skulle "ringe op til Internettet". Så snart man tænder sin computer er man på nettet. Det er den form for Internetopkobling som findes i de fleste virksomheder. Her

er ikke noget med minuttakster eller at man ikke kan bruge telefonen mens man er på nettet.

Hvis man så bort fra prisen ville der ikke være nogen tvivl: En fast forbindelse er bedre end samtlige alternativer. Desværre er faste forbindelser meget dyre, både i oprettelse og i abonnement, så det er stort set kun virksomheder og andre institutioner der har den form for forbindelser.

Private brugere som kan få en DSL-forbindelse får dog en forbindelse som på mange måder er ligeså god som en fast forbindelse.

Hvad skal jeg vælge?

For de fleste er valget simplere end man skulle tro ud fra ovenstående. Mange mennesker har i praksis kun to muligheder: almindeligt modem eller ISDN. ISDN er bedre, men lidt dyrere. Hvis du bruger Internettet meget er ISDN klart at foretrække frem for et almindeligt modem. Hvis du bor i et af de områder hvor du kan få adgang via kabel-modem, så bør du benytte dig af muligheden (hvis der er tale om rigtig kabel-internet og ikke kun en halv løsning som beskrevet i afsnittet om kabel-modemer). Det er en dyrere end et almindeligt modem, men meget, meget bedre.

Hvis du bor i by-område kan du sandsynligvis få en DSL-adgang. Det er stadig temmelig dyrt, men hvis du bruger internettet meget og er villig til at betale prisen, så får du en meget hurtig forbindelse, og samtidig fornøjelsen ved altid at være på nettet uden at skulle tænke på opkaldsafgifter.

En fast forbindelse er ikke et reelt alternativ for private mens dette skrives, men det kan hurtigt ændre sig, så følg med i udviklingen.

Internetudbyderen

Næste punkt er et Internetabonnement hos en Internetudbyder. Internetabonnementet kan sammenlignes med et telefonabonnement: Du betaler et firma for at tilbyde dig adgang til Internettet.

Alene i Danmark er der mere end femten forskellige Internetudbydere, men der er stor forskel på priser og på hvilke af de forskellige opkoblingsmuligheder de tilbyder.

Hvis du bruger kabel-modem har du ikke mulighed for at vælge mellem Internetudbydere. I det tilfælde er det kabel-tv-selskabet som er din Internetudbyder. Her skal du altså bare se på den mulighed du har, og vurdere om du vil betale det det koster.

Hvis du bruger DSL er din computer permanent forbundet til Internetudbyderen gennem telefonforbindelsen (i hvert fald når den er tændt). Det er langt fra alle Internetudbydere som tilbyder DSL-opkobling, så det er en overskuelig opgave at sammenligne tilbuddene. Se på abonnementsprisen, hastigheden på forbindelsen og eventuelle trafikbegrænsninger, før du bestemmer dig.

Hvis du bruger almindeligt modem eller ISDN-modem, har du mange valgmuligheder, og det er en jungle at gennemskue de mange forskellige tilbud.

En del af Internetudbyderne er samtidig telefonselskaber, og tilbyder at man kan bruge dem som telefonselskab mens man er på nettet, i stedet for sit normale telefonselskab. Det betyder i praksis at man skal ringe en særlig forvalgskode inden selve telefonnummeret. Man betaler en minutpris på f.eks. 10 øre, 17 øre eller lignende, mens man bruger Internettet. Man får så en regning for sit forbrug fra Internetudbyderen, i stedet for fra sit telefonselskab. I mange tilfælde er minutpriserne rent faktisk lavere, end de ville have været, hvis du havde ringet op gennem dit telefonselskab på normal vis.

Hos de fleste Internetudbydere er abonnementet ganske gratis. Til gengæld *skal* man bruge Internetudbyderen som telefonselskab, når man ringer op til Internettet. Dette er en god løsning for mange: Det er gratis at komme igang, man kan nårsomhelst skifte til en anden Internetudbyder, og man betaler kun for den tid hvor man rent faktisk bruger nettet. Det er dog også muligt at

vælge at betale abonnement for sin Internetforbindelse. Man skal stadig betale minuttakster, men der kan være særlige fordele som følger med abonnementet, f.eks. at man selv kan vælge hvilket telefonselskab man vil benytte til opkaldene.

Uanset hvilken løsning man vælger betaler man for forbruget i den tid man er koblet på nettet. Hvis man ikke bruger Internetudbyderen som telefonselskab betaler man almindelig telefon-takst til sit normale telefonselskab. For at gøre det billigere at ringe, har de fleste Internetudbydere derfor oprettet såkaldte opkoblingspunkter forskellige steder i landet, således at så mange som muligt kan nøjes med at ringe til lokaltakst, når de er på Internettet.

Prisen er ikke det eneste, du skal se på. Det er også en god idé at se på, hvad der i øvrigt indgår i prisen. Følger der en e-mail adresse med (det gør der næsten altid)? Er der mulighed for at du kan få dit eget websted hos Internetudbyderen?

Nogle vil foretrække at Internetudbyderen er det samme firma som deres telefonselskab, andre vil lægge vægt på at det er et firma som har mange forskellige produkter, så det bliver nemt at skifte til en anden opkoblingsform i fremtiden.

Hvis du ikke allerede har et modem er det en god idé at købe en samlet pakke som indeholder både modem, abonnement og software. Desuden er det også en god idé at spørge andre om deres erfaringer med en bestemt Internetudbyder. Nogle udbydere har for få modems og for lav kapacitet på deres Internetforbindelse, hvilket betyder, at det kan være svært at komme igennem, og at det bliver ulideligt langsomt at bruge Internettet.

Hvis du allerede har adgang til Internettet, kan du finde en fin sammenligning af Internetudbyderne på adressen www.mint.dk.

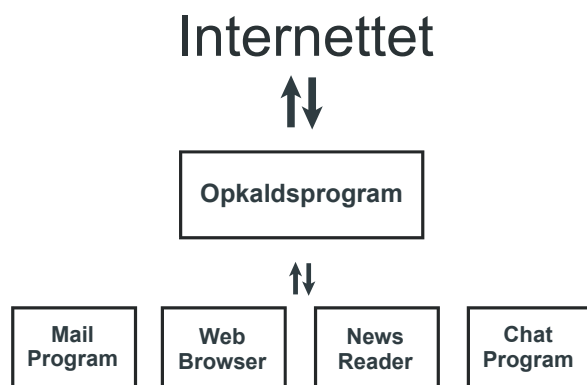
Opkaldsprogrammet og Internetprogrammerne

Internetprogrammer er de programmer som du bruger når du er på nettet: F.eks. en webbrowser til at se på websiderne med eller et e-mail program til at læse e-mail med.

Hvis du har Windows 95, Windows 98 eller Windows 2000, har du allerede de programmer du skal bruge til at komme igang. Du får sikkert også en CD-ROM med nogle programmer fra din Internetudbyder.

Når du senere får behov for andre programmer kan du selv hente dem på Internettet.

Opkaldsprogrammet er et program som tager sig af at ringe op over telefonen og forbinde sig til din Internetudbyder. Programmet tager sig af selve kommunikationen med Internettet og ligger som et lag imellem Internettet og de Internetprogrammer som du vil bruge, mens du er tilkoblet Internettet.

I de fleste tilfælde kan du oprette forbindelsen til Internettet ved ganske enkelt at køre et installationsprogram som kommer på CD-ROM'en fra Internetudbyderen, og indtaste nogle oplysninger som du har fået i et brev eller som fulgte med CD-ROM'en da du købte den.

Manuel installation

Hvis ikke der følger et program med, som automatisk laver installationen, så kan du selv gøre det.

Din Internetudbyder skal sørge for, at du får en række oplysninger for at dit opkaldsprogram kan fungere. Normalt skal du bruge følgende oplysninger:

- Internetudbyderens telefonnummer, dvs. det nummer, som opkaldsprogrammet skal ringe til for at få adgang til Internettet.
- Dit brugernavn. Brugernavnet er et navn, som kan identificere dig blandt Internetudbyderens mange andre kunder.
- Dit password. Passwordet er en kode, som skal bevise for Internetudbyderen, at du virkelig er den, som du udgiver dig for. I virkeligheden er det en beskyttelse af dig selv, fordi det forhindrer, at andre ringer op til Internetudbyderen og med dit brugernavn identificerer sig som dig. Derfor skal passwordet holdes hemmeligt. Og sørg for at du ikke glemmer det!

Mere behøver du normalt ikke at vide. Oplysningerne står sikkert i et brev fra Internetudbyderen. Hvis det ikke er tilfældet, så ring og spørg Internetudbyderens hot-line. Du *kan* dog komme ud for, at du er nødt til at have flere oplysninger fra Internetudbyderen, før dit opkaldsprogram fungerer.

Første gang du bruger Internettet skal du oprette en fil med nogle ganske få oplysninger om din forbindelse. Sådan går du i Window95/98:

1. Klik på ikonet "Min computer" på skrivebordet.
2. Klik på ikonet "Dial-up networking" eller på dansk "Opkaldsforbindelse".

3. Klik på ikonet "Opret ny forbindelse" – på engelsk: "Make new connection".

4. Skriv et navn på din forbindelse. Det kan f.eks. være navnet på Internetudbyderen.

5. Skriv telefonnummeret til din Internetudbyder. Hvis du også bruger Internetudbyderen som telefonselskab skal der en forvalgskode foran selve telefonnummeret (i dette tilfælde 1001). Skriv hele telefonnummeret i feltet beregnet til selve nummeret. Du skal ikke bruge feltet som er beregnet til områdenummer – Windows er lavet i USA, og kan bedst håndtere den måde vi i Danmark bruger telefonnumre på, hvis hele nummeret placeres i samme felt:

6. Nu er din Internetforbindelse parat! For fremtiden kan du dobbeltklikke på det nye ikon, hver gang du vil have forbindes til Internettet.

På nettet

Nu er din forbindelse til Internettet klar. Start opkaldsprogrammet ved at klikke på ikonet. Så kommer der en dialogboks hvor du skal udfylde dit brugernavn og din adgangskode:

Derefter tager det 10-15 sekunder før du får en besked om at du nu er på nettet. Sandsynligvis kan du høre, at dit modem ringer op, med en række hyletoner (så snart forbindelsen er etableret larmer det ikke mere). Nu skal du ikke bruge opkaldsprogrammet mere i denne omgang.

Du kan nu anvende dine andre Internetprogrammer, f.eks. din webbrowser eller dit mailprogram. Nogle opkaldsprogrammer starter automatisk, når du starter et andet Internet-program, f.eks. et e-mail program. Du behøver altså slet ikke selv starte opkaldsprogrammet, når du vil på nettet - i stedet starter du bare med det samme det program, du ønsker at bruge. Derimod skal du altid huske at afbryde forbindelsen, når du er færdig med at bruge Internetprogrammerne. Du kan sagtens bruge flere forskellige Internetprogrammer samtidig (f.eks. en webbrowser og et e-mail program) mens du er koblet på Internettet.

Så længe du er koblet op til din Internetudbyder, betaler du enten telefontakst til dit normale telefonselskab eller til din Internetudbyder. Taksten afhænger selvfølgelig af hvem der er dit telefonselskab eller din Internetudbyder, men prisen er helt sikkert under tyve kroner i timen om dagen, og ti kroner i timen om aftenen og natten samt hele søndagen.

Der er dog gode muligheder for at sætte taksten ned. Vælg det billigste telefonselskab (det er *ikke* TeleDanmark!) eller en Internetudbyder med et bedre tilbud. Sæt dig grundigt ind i de forskellige tilbud og rabatordninger fra teleselskaberne (f.eks. Hyggesnak, favoritnumre eller lignende). Hvis du bruger Internettet meget kan et par øre sparet hvert minut hurtigt blive mange penge.

Webbrowseren

Du skal bruge en webbrowser, som kan styre din færd ud på nettet. Der findes mange forskellige webbrowsere, men de to mest udbredte er *Netscape Navigator* (herefter bare kaldet Netscape) og *Microsoft Internet Explorer* (herefter kaldet Internet Explorer). I dette hæfte bruger jeg Internet Explorer 5.0 som eksempel.

Hvis du bruger Netscape vil der være forskelle på menupunkternes navne og andre detaljer, men hovedtrækkene vil være de samme. Jeg vil anbefale at du bruger den nyeste version af programmet, uanset hvilket program du vælger at bruge.

Internet Explorer

I skrivende stund hedder den nyeste version *Microsoft Internet Explorer 5.0* og kan fås i en dansk udgave. Programmet må bruges gratis af alle. Man kan vælge mellem en version der kun indeholder selve browseren, en standardversion som desuden indeholder et e-mailprogram, og en fuld version der indeholder en lang række ekstra programmer.

I Windows-udgaven er programmet ikke bare en webbrowser, men ændrer også den måde man håndterer filer på. Denne funktion kommer jeg dog ikke nærmere ind på i dette hæfte.

Netscape

I skrivende stund er den nyeste version *Netscape Navigator 4.7* som findes i en dansk version. Programmet fås i en fuld version (*Communicator*), hvor der følger e-mail-program og mange andre programmer med, men fås også alene (*Navigator*).

Navigator er gratis, men hvis du vil bruge hele Communicator-pakken så skal du betale for det.

Her finder du browseren

Du får en webbrowser fra din Internetudbyder når du køber et abonnement. Desuden følger der højst sandsynligt en webbrowser med din computer. I begge tilfælde er der sikkert tale om en ældre version af en af de to ovennævnte browsere. Du kan starte med at bruge denne webbrowser, men når du har læst afsnittet om at hente filer på nettet (se side 41) kan du hente den nyeste version på nettet hos et af de to firmaer på adresserne:

www.microsoft.com/ie

www.netscape.com

Sådan bruges webbrowseren

Formålet med webbrowseren er at fremvise websiderne og hjælpe dig rundt på nettet. Der er sjældent de store forskelle på brugen af de forskellige webbrowsere. Nogle har flere muligheder end andre, men de grundlæggende funktioner er ens. På de næste sider er principperne beskrevet.

Fra oven i billedet

Titelbjælken viser titlen på den aktuelle webside (her Yahoo!)

Menuen **FILER** bruges til at gemme siden på egen harddisk, printe el. lign.

Knappbjælken (under menuerne) indeholder en række vigtige knapper som bruges jævnligt

Adressefeltet viser adressen (URL'en) for den aktuelle webside. På den måde kan du se, hvor i verden du befinder dig og ofte gætte dig til andre informationer. Du kan også indtaste en ny adresse i feltet, hvorefter browseren vil downloade den pågældende webside.

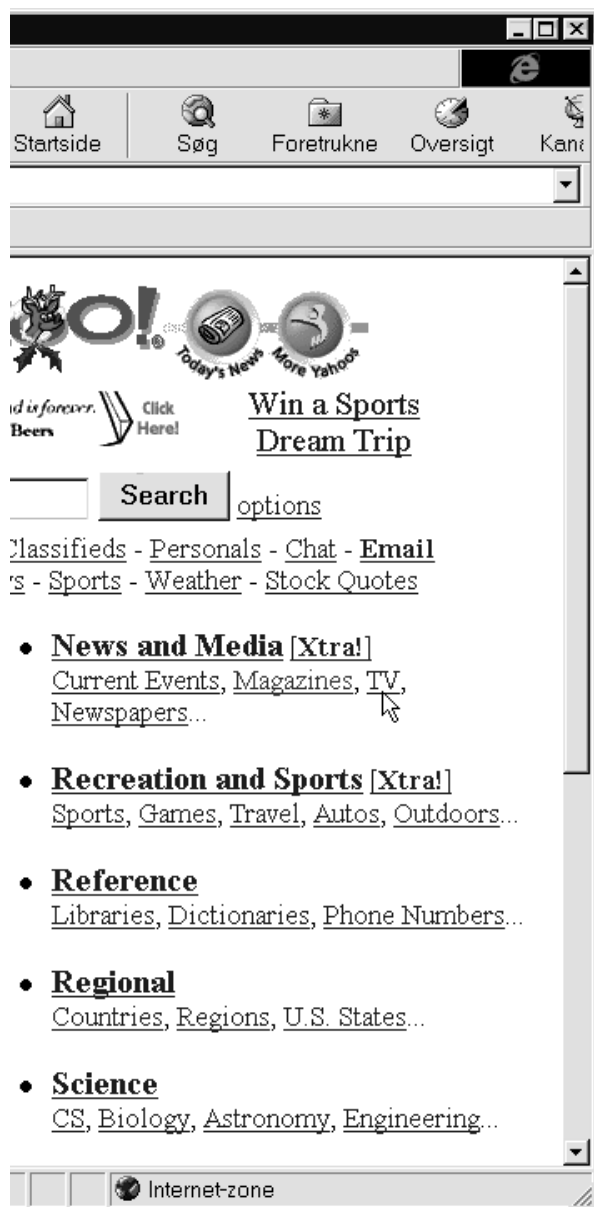
Hyperlinks-bjælken kan indeholde en række knapper til websider, som producenten "anbefaler", men kan rettes til sider efter dit ønske. På den måde kan du med et enkelt klik hoppe til bestemte websider.

I det store vindue vises selve websiden (her er det forsiden på den populære Internet-oversigt Yahoo). Websiderne kan indeholde tekst, grafik, film, lyd, knapper, tekstfelter og meget andet. De ord, som er hyperlinks, er fremhævet med blå og understreget, og bevæges musen over et link skifter pilen til en hånd. Et link, som du tidligere har fulgt, skifter farve fra blå til lilla. På den måde kan du lettere se, hvor du har været.

Nøglesymbolet viser hvilken sikkerhedsstatus dokumentet har. Langt de fleste dokumenter har en knækket nøgle, som viser at der ikke er nogen særlig sikkerhedsforanstaltninger.

Statuslinien viser hvad programmet foretager sig: Leder efter en server, henter en webside etc. Når du peger på et link med musen, viser den desuden den URL, der gemmer sig bag det pågældende link. Du kan f.eks. se om websiden er fra samme server som den aktuelle webside eller et helt andet sted i verden. Ofte kan adressen og filens navn give et tip om, hvad dette dokument egentlig handler om.

Browser-ikonet viser om browseren henter en webside. Når ikonet bevæger sig, henter browseren en webside. Når ikonet står stille er browseren færdig med at hente websiden.

Hvis websiden er større end hvad der kan vises i vinduet, kan du rulle den op og ned eller til højre eller venstre. Desuden kan du ændre selve vinduets størrelse. Teksten i dokumentet tilpasser sig automatisk vinduets størrelse.

Med musen kan du vælge et hvilket som helst link i dokumentet og klikke på det. Alle understregede ord er links, men billeder kan også være det, hvilket viser sig ved, at musepilen bliver til en hånd over billedet.

Knapbjælken

Knapperne på knapbjælken er funktioner som man bruger ofte. De mest anvendte er:

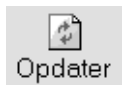
Webbrowseren husker hvilke websider du har besøgt. Et klik på **Back/Tilbage** hopper tilbage til den forrige webside på skærmen. Selvom du har besøgt i hundredvis af websider, husker webbrowseren dem, og du kan derfor klikke dig baglæns hele vejen tilbage til din startside, som er den allerførste webside, du havde åbent. Med **Frem/Forward** kan du hoppe fremad igen.

Et klik på **Home/Startside** medfører et spring tilbage til systemets *startside*, dvs. den webside, som webbrowseren starter med som udgangspunkt. Du kan selv vælge hvilken webside du ønsker som startside. I Internet Explorer kan det gøres ved at åbne den side som du ønsker som startside og derefter vælge *Vis|Internet-indstillinger|Generelt* og klikke på knappen *Brug aktuel side*.

En startside bør være et godt udgangspunkt for udforskning af nettet. Som udgangspunkt er de fleste webbrowser indstillet til en side som er valgt af Internetudbyderen eller browserfirmaet (Netscape eller Microsoft). Du er normalt bedre tjent med at finde en anden startside; enten en der rammer dine interesser eller en god indholdsfortegnelse over nettet (læs om indholdsfortegnelser og søgeværktøjer på side 28).

Når du klikker på **Opdater/Reload**, vil webbrowseren downloade den aktuelle webside en gang til. Du kan bruge denne funktion, hvis websiden ikke er blevet vist korrekt første gang (f.eks. fordi der gik noget galt under overførslen eller fordi du trykkede **Stop** inden hele siden var hentet).

Stop bruges til at stoppe browseren i at hente mere af en webside. Måske har du fortrudt, at du fulgte det pågældende link, eller måske tager det så lang tid, at du ikke gider vente. Når du stopper download, viser browseren den del af websiden, som den nåede at hente. Du kan sagtens følge links i en del af en webside, selvom du ikke fik hele websiden med. I stedet for **Stop** kan du bruge **Tilbage**, som ligeledes vil stoppe download, men samtidig vende tilbage til den forrige webside.

Statuslinien

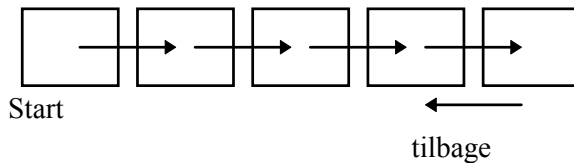
Når webbrowseren er igang med at downloade en webside er der masser af aktivitet i statuslinien i bunden af browservinduet. Her fortæller browseren om den er ved at finde webserveren, ved at forbinde sig til webserveren eller om den er igang med at hente websiden. Du behøver ikke følge med i hvad webbrowseren skriver i statuslinien, men efterhånden som du bliver mere vant til at bruge browseren kan du bruge meddelelser-

ne til at orientere dig om hvor langt browseren er nået med at downloade en webside.

Når du fører musepilen hen over et link på websiden kan du i statuslinien se hvilken adresse det peger på. På den måde kan du hurtigt se om det er et link internt på det samme websted, eller det er et link til et andet websted.

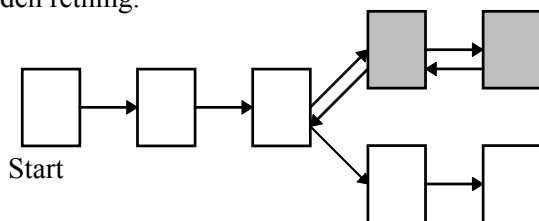
Din webbrowser husker, hvor du har været

Webbrowseren husker de websider du har besøgt siden du åbnede browseren. De websider du har besøgt ligger som en perlerække, som du kan vende tilbage til ved at bruge knappen **Tilbage**:

Hvis du skal besøge en webside som ligger et stykke tilbage i rækken, behøver du ikke at bruge **Tilbage**-knappen. I stedet kan du vælge menuen **Filer**. Her er en menu, som indeholder en liste over de seneste websider i den rækkefølge du besøgte dem. Du kan gå direkte til en af websiderne på listen ved at klikke på titlen. Du kan også gå direkte tilbage til startside ved at klikke på knappen **Startside**.

Rækken af websider er ikke komplet. Webbrowseren husker kun den direkte vej fra den aktuelle side tilbage til startside. Hvis du har brugt **Tilbage** og derefter er fortsat i en anden retning (ved at følge et link eller indtaste en ny adresse) er de websider som du besøgte på "svipturen" ikke med i oversigten på menuen **Filer** og du kan ikke vende tilbage til siderne ved at bruge **Tilbage**-knappen. På tegningen er det illustreret med to sider (markeret med grå), som ikke længere kan nås med **Tilbage**-knappen eller **Filer**-menuen, fordi brugeren er fortsat i en anden retning.

Webbrowseren viser som udgangspunkt alle links i teksten med blå skrift. Hvis du har fulgt et link, vil den blå tekst skifte til lilla, ikke bare i den webside, hvor du fulgte den, men i alle websider, der indeholder et link til den pågældende webside. På den måde kan du hurtigt se, om du allerede har været på den side som et link peger på. Webbrowseren husker de besøgte websider i

et antal dage, hvorefter teksten skifter tilbage til blå. Dette er standardfarverne, men mange websteder laver om på farverne så de passer bedre til deres design.

Når webbrowseren har været lukket, starter browseren på en frisk, og du kan ikke bruge **Frem**, **Tilbage** og **Filer**-menuen til at besøge de sider du besøgte sidst du brugte browseren. Browseren husker dog stadig siderne som du har besøgt. Du kan få en liste over alle de sider du har besøgt i de sidste mange dage, ved at klikke på knappen **Historie**. Denne oversigt indeholder hver eneste side som brugeren har besøgt i denne periode - også dem som er fremhævet med gråt i ovenstående tegning.

Siderne er sorteret efter hvornår du senest besøgte dem, og du kan besøge en af siderne igen ved at dobbeltklikke den på listen.

Dine foretrukne sider

Hvis du vil være sikker på at kunne besøge en webside efter at den er blevet slettet fra listen over besøgte sider, skal du tilføje den til din personlige liste over foretrukne sider. Herved husker webbrowseren websidens titel og adresse, så du senere kan klikke dig frem til websiden igen uden selv at skulle huske adressen. Webbrowseren sletter aldrig listen over dine foretrukne websider. Når du står på en webside som du ønsker at tilføje til dine foretrukne, vælger du menuen **Foretrukne**, og vælger **Tilføj til foretrukne**.

I dialogboksen vælger du indstillingen "Nej, fjør kun siden til Foretrukne". Titlen på den pågældende webside bliver derpå føjet ind i en menu som du kan få frem ved at klikke på knappen **Foretrukne** igen. Klik på websidens titel for at hente den.

Du kan redigere i listen ved at vælge **Foretrukne** | **Arranger Foretrukne**: Slette et punkt, ændre navnet, lave mapper, hvor du samler websider med samme emne etc. Dine allervigtigste foretrukne skal du anbringe i mappen **Links**, som allerede er oprettet fra starten. Disse foretrukne dukker op som knapper på en bjælke lige over browservinduet, således at du kan hoppe til disse sider med bare et enkelt klik.

Det er en god idé at bruge foretrukne flittigt, når du skøjter rundt på nettet. Tilføj til foretrukne, hver gang du støder på en webside, som du gerne

vil vende tilbage til en anden gang. Hellere for mange punkter på listen end for få; du kan altid slette dem igen. Når listen er blevet for lang til at være overskuelig, kan du dele den op i mapper.

Billeder

Billeder på websider kan ligesom tekst være links. I nogle tilfælde er hele billedet samme - link, i andre tilfælde kan billedet indeholde flere forskellige links.

Hvis du vil gemme et billede på din egen computer, skal du klikke på det med højre museknap (Macintosh: Hold knappen et par sekunder), og derefter vælge **Gem billede som...**

Animationer

Websiderne kan også indeholde animationer, som er små tegnefilm eller billeder med bevægelse i. Det bruges stort set kun til reklamer, som på den måde bliver langt mere iøjnefaldende. Det kan hurtigt blive irriterende, og derfor kan du roligt slå animationerne fra: Vælg *Funktioner* *Internet indstillinger* *Avanceret* og fjern markeringen ved *Afspil Animationer*. Animationen bliver så i stedet bare vist som et enkelt billede, og i langt de fleste tilfælde går du ikke glip af noget. Hvis du på et tidspunkt støder på en webside som indeholder en animation som du rent faktisk gerne vil se, kan du så midlertidigt slå funktionen til igen.

Nettets formentlig mest berømte animation kan du finde på www.hampsterdance.com.

Frames: Flere websider på en gang

På nogle websteder bliver skærmen opdelt i flere rammer (*frames*) som kan indeholde hver sin webside med hver sit rullepanel (scrollbar). Frames gør det muligt at lave mere avancerede websider. Der kan f.eks. være et lille vindue med en indholdsfortegnelse og et stort vindue med selve websiden.

Ved at klikke på indholdsfortegnelsen kan man hoppe rundt mellem flere andre websider, som bliver vist i det store vindue, mens det lille vindue ikke ændrer sig.

En udbredt anvendelse af frames er at have en frame øverst med websitets logo og et reklamebanner, en frame i højre side med en menu, og den sidste frame med selve indholdet.

Selvom der er flere frames på skærmen, er der dog kun én adresse i adressefeltet. Hvis du tilføjer en framebaseret side til listen over foretrukne risikerer du, at den ikke peger på netop de websider som du har på skærmen. Du kan i stedet tilføje websiden i en enkelt ramme ved at højreklikke i rammen og vælge **Tilføj til foretrukne**, men i så fald får du ikke rammerne med.

Hvis du udskriver en side med frames, skal du markere om du ønsker at udskrive siden som den ser ud på skærmen, eller om du ønsker at udskrive websiderne i hver ramme separat (kun muligt i nogle browsere).

Java: Programmer på websiden

Java er et computersprog, som kan bruges til at skrive mindre programmer, der kan indlejres i en webside. En webside kan altså indeholde programmer (såkaldte *applets*), på samme måde som det kan indeholde billeder og formularer. På den måde kan websiderne indeholde spil, animationer, tegneprogrammer eller noget helt fjerde. Programmerne bliver afviklet af webbrowseren på din egen computer.

Du skal have lidt tålmodighed, da det kan være adskillige sekunder fra en webside er hentet, til Java-programmet går i gang. Dårlige Java-programmer kan få computeren til at gå ned, men ifølge udviklerne af Java skulle der ikke være mulighed for at programmerne kan indeholde virus.

Formularer

Nogle websider indeholder såkaldte formularer (*forms*). Tekstfelter kan udfyldes efter at have markeret det med et klik. Du kan trykke på knapper, klikke rul-ned menuer etc., som giver mulighed for at sende information til webserveren. På den måde kan websiderne bruges til tovejs kommunikation. Du kan f.eks. sende din adresse, en kommentar til websiden, nummeret på dit kontokort, et søgeord eller et skaktræk. Alt afhængig af formularens opbygning skal du udfylde nogle felter med tekst, afkrydse nogle felter, vælge et menupunkt etc. Her er det en formular fra indholdsfortegnelsen *Jubii*:

INDTAST SØGEORD:

Søg

Vis resultater fra

Når du har udfyldt en formular, skal du ofte klikke på en knap for at sende informationerne. Nogle gange kan du også sende informationen ved blot at trykke **Enter**.

Det er ikke websiden i sig selv, der modtager dine input, men derimod et program på den pågældende webserver. Programmet kan reagere på dit input og sende en ny webside som svar, f.eks. et webside, som indeholder resultatet af din søgning.

Det er naturligvis kun på din skærm, at formularen er blevet udfyldt. Selvom der er andre, der henter den pågældende webside på samme tid, får de en frisk formular.

Hvis du sender information via en formular, får du normalt en advarsel. Dette er en opfordring til dig om at tænke over, at informationen kan falde i de forkerte hænder. Normalt er det ikke noget problem, men hvis du sender personlige oplysninger eller nummeret på dit kreditkort, bør du først tænke dig om.

Højreklik

Når du klikker med højre museknap (på Macintosh skal museknappen holdes nede cirka et sekund) på websiden, springer en lille menu frem. Det er en god idé at bruge denne menu flittigt, da den indeholder en del genveje til nyttige kommandoer - nogle af dem kan kun vælges fra denne menu.

De fleste af menupunkterne er kun relevante, hvis du klikker på et billede eller et hyperlink. F.eks. kan du, i stedet for at følge et link, tilføje det til dine foretrukne. Det er praktisk, hvis du finder et interessant link, som du ikke har tid til at følge, fordi du er igang med noget andet. Du kan også gemme et billede via højrekliksmenuen.

Flere vinduer ad gangen

Hvis du vælger *Filer|Ny|Vindue*, åbnes et nyt browser-vindue, uafhængigt af det eksisterende og du kan således arbejde i flere vinduer samtidigt. Du kan læse en tekst i ét vindue, mens du i et andet henter en webside som tager lang tid om at åbne. Brug denne funktion flittigt! Der er ingen grund til at finde sig i ventetid, når du har muligheden for at foretage dig noget andet, mens du venter på en webside.

Du kan have ligeså mange websider åbne som du selv kan holde styr.

Når du følger et link kan du tvinge browseren til at åbne den nye webside i et nyt vindue. Det gøres ved at højreklikke på linket og vælge *Åben i nyt vindue*. På den måde kan du følge et link, men samtidig være sikker på at du ikke glemmer den side du kom fra (som du måske mangler at læse færdig).

Udskriv

Du kan udskrive en webside ved at vælge *Filer|Udskriv*. Websiden kan sagtens fylde mange stykker papir og du kan ikke på forhånd få at vide hvor mange sider der vil blive. Hvis der er frames på siden skal du vælge om du ønsker at udskrive alle frames separat eller bare skærmbilledet som du ser det på skærmen.

Før du udskriver, så tænk en ekstra gang over om det overhovedet er nødvendigt. Nogle begyndere på Internettet udskriver instinktivt alt muligt, fordi de er vant til at læse på papir. Men i mange tilfælde er det slet ikke nødvendigt. Websiden er der jo stadig næste gang du har brug for den. Den kan måske endda være blevet opdateret og dermed blevet endnu mere nyttigt.

I nogle tilfælde *bør* du udskrive en side: F.eks. en side som kvitterer dig for et køb af en vare, eller som indeholder brugernavn eller andre oplysninger som det er vigtigt at du senere kan finde frem til.

Gemme en webside

Det er muligt at gemme teksten fra en webside på din egen computer. Du kan vælge om du vil gemme siden inklusive alle billederne, eller bare teksten.

I mange tilfælde er det mere praktisk at lægge et bogmærke, så du kan finde tilbage til siden igen. I nogle tilfælde kan det dog være praktisk at have en kopi på din egen computer, f.eks. hvis siden indeholder en meget lang tekst, som du gerne vil læse uden at være online, eller du regner med at du tit har brug for siden og ikke ønsker at gå på nettet hver gang.

Du gemmer siden ved at vælge *Filer|Gem* som...

Du skal give filen et navn og afgøre om du vil gemme siden som en almindelig tekst-fil eller som en HTML-fil. Du skal vælge HTML hvis du vil beholde så meget af lay-outet som muligt, dvs. overskrifter, tabeller og lignende.

Problemer

Ind i mellem går det galt, når du forsøger at hente en webside ved at følge et link eller ved at skrive en adresse i adressefeltet. Det følgende er en beskrivelse af de mest almindelige problemer:

Det lykkedes ikke at skabe forbindelse til webserveren

Hver gang du beder browseren om at downloade en webside går en kompliceret proces igang som kan involvere adskillige computere mellem din egen og webserveren. Nogle gange lykkes det ikke at skabe forbindelse i første forsøg, og du får en fejlmeddelelse. I første omgang skal du ikke acceptere dette, men bare prøve endnu en gang (klik på linket eller indtast adressen igen). I mange tilfælde lykkes det at skabe forbindelse anden gang. Hvis du har prøvet flere gange, og det stadig ikke virker, er det sandsynligvis fordi webstedet ikke findes.

Webstedet findes ikke

Du har indtastet en adresse som ikke eksisterer, eller fulgt et link som peger på en webserver der ikke findes (f.eks. **www.denne-server-findes-ikke.dk**). Det kan også være at du bare har lavet en fejl i adressen – et enkelt forkert tegn er nok til at browseren ikke kan finde webstedet.

Filen findes ikke

Computeren findes, men stien eller filnavnet er forkert. Måske har du lavet en fejl i URL'en eller har brugt store eller små bogstaver de forkerte steder.

Det er dog ikke sikkert det er din skyld. Måske er websiden flyttet eller har skiftet navn. Hvis websiden stadig findes på den samme server, kan du måske finde det ved at skære led af URL'en indtil du finder en side som kan bruges. Hvis den forkerte URL er

www.kongehuset.dk/prinsesser/alex.html skal du starte med at skrive denne adresse ind i adressefeltet:

www.kongehuset.dk/prinsesser/. Hvis det heller ikke giver noget resultat kan du prøve **www.kongehuset.dk** og se om du fra forsiden kan finde den ønskede webside.

Websiden dukker aldrig op

Det sker engang imellem at browseren ikke kan finde ud af at blive færdig med at hente websiden. Selvom browser-symbolet viser, at der er aktivitet, virker det, som om browseren er "gået i hak". Det betyder at et eller andet er gået galt i kommunikationen og der vil sandsynligvis ikke ske noget uanset hvor længe du venter. Klik på **Opdater** for at starte på en frisk.

Websiden bliver downloadet meget langsomt.

Serveren kan være hårdt belastet på grund af mange brugere. Du må enten acceptere den lave hastighed eller prøve senere.

Nye websites som får meget omtale i andre medier, er ofte meget svære at få adgang til i starten, fordi de bliver overbelastet af de mange mennesker som forsøger at hente siderne.

Websider med mange billeder tager lang tid at hente. Du kan indstille din webbrowsertil ikke at hente billederne.

Du kan klikke **Tilbage** eller følge et link, selvom hele websiden endnu ikke er downloadet. Det sætter lidt fart på navigationen.

De største websteder

De mest besøgte websteder på Internettet har mange millioner besøgende hver eneste dag. Listen over de mest populære ændrer sig naturligvis hele tiden, men i skrivende stund ser den således ud:

www.yahoo.com

Yahoo er en såkaldt portal, dvs. at den er et godt udgangspunkt for at finde informationer på Internettet. Først og fremmest er den en indholdsfortegnelse over andre websteder, men den indeholder også nyheder, opslagsbøger, kort og meget andet som bruges af mange mennesker i det daglige. Yahoo bliver af mange bedømt som den bedste indholdsfortegnelse over nettet, og er ganske enkelt det mest besøgte websted på Internettet. Mere end 35 millioner mennesker bruger Yahoo på en given måned og mange af dem kommer forbi dagligt.

www.aol.com

AOL (America Online) er den største internetudbyder i USA og mange mennesker bruger derfor dette websted som udgangspunkt for deres færds ud på nettet.

www.msn.com

MSN står for *Microsoft Network*, og er softwarefirmaet Microsofts forsøg på at lave et websted med mange forskellige tilbud til Internetbrugerne.

www.microsoft.com

Microsofts eget firma-websted.

www.geocities.com

Geocities tilbyder gratis websteder for private Internetbrugere. Her er et overflødhedshorn af websteder om alle tænkelige og utænkelige emner. Det har gjort webstedet til et af de mest besøgte på Internettet.

www.netscape.com

Netscape laver webbrowseren Netscape Navigator, som bruges af mange Internetbrugere.

www.go.com

Go er en portal ligesom Yahoo, og tilbyder indholdsfortegnelse over websteder, søgning, chat, salg af varer og meget andet.

www.amazon.com

Amazon startede i midten af 1990'erne som en on-line boghandel. I dag sælges der også musik, videofilm, legetøj og meget andet. Amazon er formentlig den mest berømte butik på Internettet, men selvom den har millioner af kunder, har der endnu ikke givet overskud.

www.passport.com

Mange websteder beder brugeren om at indtaste navn og adresse og andre oplysninger, f.eks. når du skal købe varer, abonnere på en tjeneste eller lignende. Det kan blive meget irriterende når man skal gøre det igen og igen. Passport er et forsøg på at lave en registrering én gang for alle, som så kan bruges på mange forskellige websteder.

www.hotmail.com

HotMail er en webbaseret e-mail tjeneste, dvs. at man via webstedet kan sende og modtage e-mail. Det har betydet at millioner af mennesker bruger dette websted op til flere gange om dagen. For mange mennesker er HotMail det eneste websted de overhovedet bruger.

Den store surftur

Som nybegynder på nettet kan det ofte føles meget forvirrende at surfe rundt mellem de mange websteder. Man spørger uværgerligt sig selv: Er det her de sider som de andre kigger på? Hvor sker der noget spændende? Jeg har derfor sammensat en god lang surftur som kommer omkring en masse typiske websteder: Store og små, de meget populære og de mere specielle, de nyttige og de unyttige, danske, engelsk-sprogede og enkelte andre. Værsgod at stige på!

www.yahoo.com

Yahoo er ganske enkelt verdens mest besøgte websted med mange millioner besøgende hver dag. De to studerende, som for få år siden besluttede at lave en indholdsfortegnelse over nogle af de mange websteder, er i dag mangemillardærer i dollars. Prøv selv at grave dig ned i en af de mange spændende og specielle kategorier som findes i indholdsfortegnelsen. F.eks. er der henvisninger til 47 websteder om drukkspil og der er 10 websteder i kategorien brækposer ("air sickness bags"). Yahoo er beskrevet mere indgående i afsnittet om søgning (fra side 34).

www.ebay.com

På dette auktionssted kan man ose som på et rigtigt kræmmermarked, og hvis du finder noget du interesserer dig for, kan du byde på det. Du kan også stille spørgsmål til sælgeren, eller undersøge hvem der ellers har budt på en vare.

Mens jeg skriver dette er der 1,512,205 forskellige genstande til salg. En af dem er en rød Cadillac 1959 – mindste bud er 10.200\$. En anden er en fodbold med O.J. Simpsons autograf som fra en startpris på 149\$ er budt op i 177\$. Men der er tre dage endnu til at byde, så prisen kan nå at ændre sig mange gange endnu.

Der findes dog også masser af mere almindelige varer, hvor budene starter noget lavere – f.eks. ved 1\$. Før man kaster sig over ebay skal man dog sætte sig ind i den særlige omgangstone, lære en række udtryk og huske at der også er svindlere på nettet.

[Antiques](#) (47639)

[Books, Movies, Music](#)
(190363)

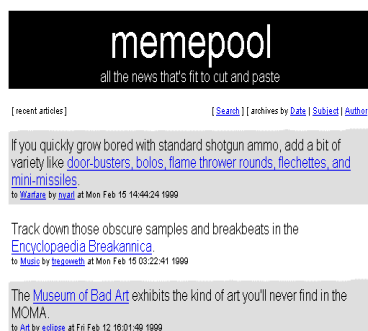
[Coins & Stamps](#) (62948)

[Collectibles](#) (556172)

[Computers](#) (61291)

[Dolls, Figures](#) (36737)

www.memepool.com

Memepool er en såkaldt *weblog*, dvs. en dagligt opdateret side med links til nyheder, nye websteder og i det hele taget links til spændende sider som man aldrig selv ville have fundet. Weblogs er normalt redigeret af en enkelt eller nogle få personer, som laver arbejdet for fornøjelsens skyld. Det betyder at man slipper for de irriterende reklamer som er på de fleste andre websteder.

Til gengæld får man mest ud af en weblog, hvis man har nogle interesser tilfælles med redaktøren. Webloggen består af en enkelt hovedside, hvor de nye links tilføjes i toppen efterhånden som redaktøren finder dem. Ind i mellem kan der stå personlige kommentarer eller saksede citater fra andre websteder.

www.amazon.com

Amazon er en af de hidtil største succeser med handel via Internettet. Amazon er den største boghandel i verden, og efter manges mening den bedste på nettet. Hvis du beslutter dig for at købe en bog kan det dog være en fordel at hoppe til den britiske filial på www.amazon.co.uk – ganske vist er det ofte en lille smule dyrere, men til gengæld får du bøgerne langt hurtigere, fordi de ikke skal sendes så langt.

1. Hello, Torben Kjør.

We have personal recommendations waiting for you! [Click here.](#)
(If you're not Torben Kjør, [click here.](#))

2. Book Matcher

Do you love Poe, but loathe Thoreau? Live for histories but yawn at mysteries? [Tell Book Matcher](#) what you love--and hate--and it will predict books it thinks you'll like. Magic? Truth be told, it's just math mixed with fun. Give it a go!

www.geocities.com

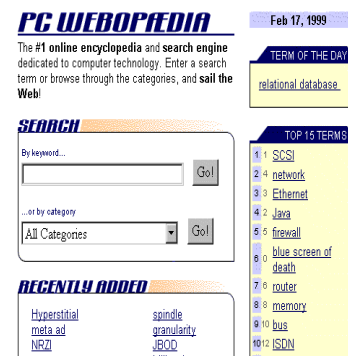
Geocities er egentlig ikke ét websted, men mange millioner websteder samlet på ét sted. Hos Geocities kan nemlig alle private Internetbrugere oprette deres eget lille websted – ganske gratis. Til gengæld placerer Geocities reklamer på alle de mange websider. Webstederne er delt op i forskellige lande og verdener alt efter indholdet. Er du f.eks. interesseret i science fiction skal du besøge de mange websteder som har placeret sig i *Area 51*,

mens du kan læse om romantik og poesi i *Paris*.

www.pcwebopaedia.com

PC Webopaedia er et nyttigt leksikon over computer- og Internetord. Du kan slå ord op og finde forklaringer og links til relevante websider. Du kan se nye ord og en liste over de mest populære opslagsord.

Hvis du ikke ved hvad et ord som *granularity* eller et udtryk som ”*blue screen of death*” betyder, så er det bare et opslag på PC Webopaedia.

www.swatch.com

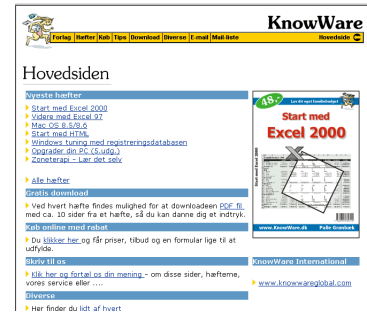
Selvom du ikke overvejer at købe et Swatch-ur er der god grund til at besøge dette websted. Det er grafisk meget flot og et godt eksempel på et firma der bruger Internettet som udstillingsvindue.

Tjek også Swatch's forslag til en ny måde at måle tiden på: Klokken går fra 0 til 1000 i løbet af et døgn, og den er altid det samme i hele verden. Hysterisk reklamepåfund eller fremtidsrettet og genialt? Mange Internetbrugere har faktisk taget ideen til sig, og på deres websteder anbragt ure som viser tiden i de såkaldte swatch-beats.

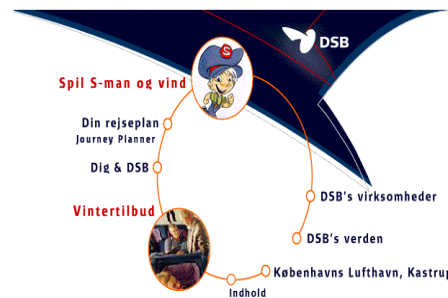
www.knowware.dk

Dette er forlagets eget websted. Kig forbi og se om der er andre hæfter der kunne interessere dig. Vidste du i øvrigt at dette hæfte er udkommet i både Brasilien, Portugal og Finland?

Her finder du link til forlaget internationale websted, hvor du bl.a. kan downloade dele af de engelske hæfter - gratis.

www.dsb.dk

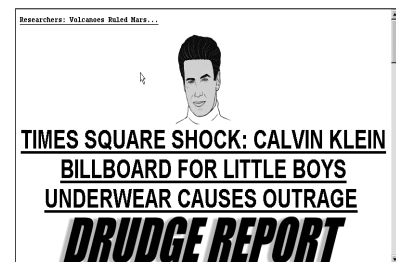
Hvis du nogensinde tager toget, så kan dette websted godt gå hen og blive blandt dine favoritter. Fortæl hvor du er, og hvor du gerne vil hen, og du får et forslag til hvilke muligheder du har.

Opgave: Hvornår går det sidste tog fra Odense mod København – og må man medbringe cykler?

www.drudgereport.com

The Drudge Report er et af de berømte amerikanske websteder. Der er nærmest tale om nettets svar på sladderbladene. Matt Drudge er berømt for at løbe med halve rygter, og slå de store typer op på grund af noget der måske er rigtigt. Engang imellem er der hold i nyhederne og andre gange er der ikke. F.eks. var Drudge Report det første medie der skrev om Monica Lewinsky, mens andre medier, som også kendte til sagen, holdt den hemmelig.

Webstedet er også interessant fordi det er holdt i en særlig grafisk stil, der skiller sig meget ud fra de fleste andre større websteder.

miningco.com

Focus on Germany

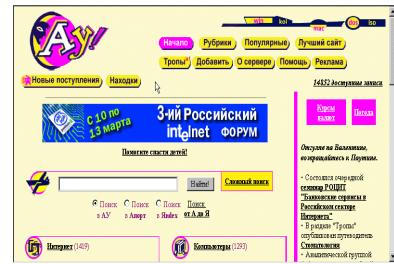
Dateline: 02/08/99

Germany has a very strong tradition of ceramics, particularly in the area of porcelain manufacture (e.g. [Rosenthal](#) or [Meissen](#)) and salt glazing and more recently has developed a strong leaning towards raku.

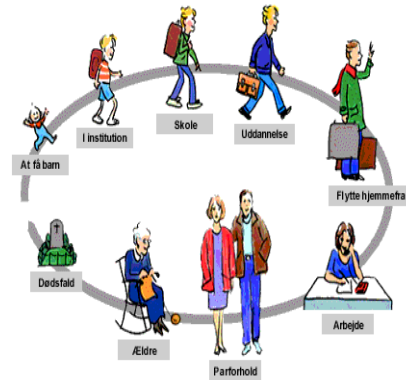
Folkene bag The Mining Company fik en god idé: Når der nu er så mange ivrige og dygtige mennesker som i deres fritid laver websteder om deres hobbies eller interesser, hvorfor så ikke samle alle disse gode websteder på ét sted, klistre nogle reklamer på, og så dele pengene mellem Minekompagniet og de der laver webstederne. Pointen er at minekompagniet på den måde "udgraver" de bedste private hobby-websteder og samler dem i et sammenhængende system. Det er da også lykkedes minekompagniet at samle hundredevis af websteder om alle mulige forskellige emner, lige fra Java-programmering til porcelænsmalning.

www.au.ru

AU! Er en russisk indholdsfortegnelse over en lang række russiske websider. Hvad der ellers er på webstedet ved jeg ikke, eftersom jeg ikke forstår russisk, men engang imellem er det skægt bare at kigge på websider på fremmede sprog og alfabet. I modsætning til asiatiske websteder, som man ikke kan se rigtigt uden et særligt tegnsæt installeret på computeren, kan man normalt godt se de kyrilliske bogstaver på skærmen (men det afhænger af hvad der er installeret på din computer).

www.danmark.dk

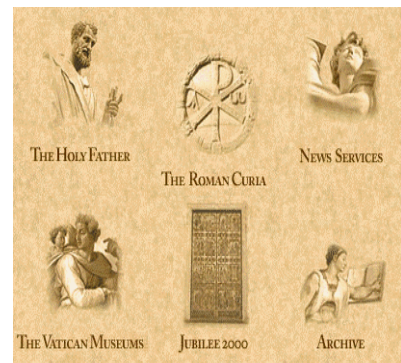
Danmark.dk er en af de rigtig nyttige danske websteder. Her kan du finde information om hvordan du kan blive vaccineret, reglerne for at blive gift i udlandet eller navnene på samtlige danske borgmestre. Alt hvad der har relation til det offentlige kan du enten finde på dette websted, eller du kan finde et link til et andet sted hvor du kan få svar på dit spørgsmål.

Webstedet er også bemærkelsesværdigt fordi det bruger grafik i begræst mængde, hvilket gør det hurtigere og mere overskueligt at surfe rundt på siderne.

www.vatican.va

Vatikanstaten er naturligvis også på nettet. Læg mærke til landekoden *va* (du kan finde en komplet liste over alle landekoder bagest i hæftet).

På Vatikanstatens websted kan du læse biografier om de seneste paver og følge med i nyheder fra vaticanket. Det hele holdt i pergamentgulnet design og med menupunkter som ”*crossing the threshold of hope*” og ”*catechism of the catholic church*”.

www.cte.gov.cn

Dette kinesiske websted er vist et af den kinesiske regerings officielle websteder. Alene rullereklamen med kinesisk tekst er et besøg værd. Du kan naturligvis følge en lang række links, men hvis du ikke forstår kinesisk er det selvfølgelig temmelig tilfældigt hvor du ender. Men engang imellem er det sundt at blive mindet om at Internettet ikke kun er danske og amerikanske websteder.

www.searchterms.com

Her er en rigtig god idé: En oversigt over de mest anvendte søgeord på Internettets søgeværktøjer. Her kan man altså få tilfredsstillet sin nysgerrighed: Hvad laver alle de andre når de er på nettet? Og lad mig bare afsløre med det samme at sex og piratkopier er de helt store hittere.

www.sufoi.dk

Skandinavisk UFO Information. Hvis du har set en UFO, kan du rapportere det online. Det er der en del der har gjort. Faktisk flyver der UFO'er over Danmark hver eneste dag, hvis man skal tro de mange rapporterede observationer af mystiske objekter. Man kan også få svar på sine spørgsmål og læse svar på spørgsmål som "hvorfør blinker stjernerne i forskellige farver?".

Dato + år	<input type="text"/>
Vanghed	<input type="text"/>
Sted	<input type="text"/>
Kompasretning	Vælg retning <input type="button" value="▼"/> (tilsynkomst)
Højde over horisonten ved forsvinden	<input type="text"/> (helst i grader)

www.coolsiteoftheday.com

Cool site of the day har fundet en spændende link hver eneste dag siden webbets barndom (1994). Hvis du ikke kan finde på andet, så kan du altid lige tjekke dagens anbefalede websted.

Har du god tid kan du tjekke arkiverne for gamle anbefalinger.

Hvis du bliver afhængig kan du endda abonnere på en e-mail med cool sites inden for forskellige kategorier.

www.unclaimedbaggage.com

Hvad sker der hvis en forretningsmand mister sin kuffert på flyrejsen, og aldrig efterlyser den? Den dukker op hos *Unclaimed Baggage Central* som sælger indholdet på deres websted.

Personligt synes jeg næsten det lyder for grotesk til at være sandt, men firmaet hævder at alle varerne virkelig stammer fra herreløse kuffetter verden over.

www.swazibusiness.com

Swaziland er naturligvis også på nettet. Hvis du kunne tænke dig at starte et firma op i Swaziland, så bør du nok lige tjekke forholdene for erhvervslivet. Hvis ikke, så kan du bare kigge på webstedet for at se eksempler på at Internettet faktisk bliver brugt i stort set alle verdens lande. Og så kan du jo lige læse årsrapporten fra Swazilands centralbank, når nu du er der.

www.africam.com

Webkameraer er kameraer, som er direkte forbundet med en webside og som tager billeder med jævne mellemrum. Africam er et websted med adskillige webkameraer, som alle er opstillet i afrikanske dyrereservater. Kameraerne er opstillet ved vandhuller eller andre steder hvor der kommer mange dyr, og tager billeder hver 30 sekunder. Med lidt held kan du altså lure på en løve eller en giraf og hvem ved hvad der ellers kan ske?

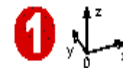
Husk at kigge ind i dagtimerne hvor der er størst chance for at se noget spændende.

telerobot.mech.uwa.edu.au

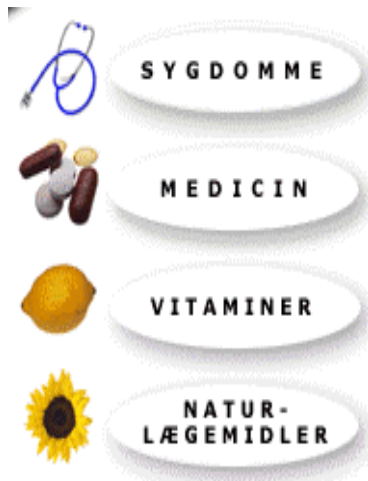
I et australsk laboratorium står en robot, som er forbundet til dette websted. Alle kan få mulighed for at styre robotten gennem webstedet. Det kræver dog at du er villig til at stå i kø og vente på at det bliver din tur – det er jo ikke noget spil, men en rigtig, eksisterende robot som kun findes i et eksemplar.

Hvis man registrerer sig som navngiven bruger får man højere prioritet, og kan få lov til at smide ikke-registrerede gæster væk og selv overtage kontrollen over robotten.

Man kan også chatte med andre brugere og holde øje med hvem der er til stede på webstedet og rent fysisk i laboratoriet.

www.netdokter.dk

En af de store succeser på den danske del af nettet er netdokter som dækker stort set alle aspekter af sygdom og sundhed. Få svar på dine spørgsmål: Kan mine børn få tuberkulose fra tosproget børnehaven? Er piberygning mindre skadeligt end cigaretrykning? Eller slå op i listen over naturlægemidler og læs om deres virkning.

Sådan finder du det

Nybegyndere på nettet spørger ofte: Hvor er hovedmenuen? Svaret er, at der ikke findes nogen samlet oversigt over alle websider på nettet. Der er ganske enkelt for mange websider til at det kan lade sig gøre. Derimod findes der masser af oversigter og søgeværktøjer, lavet af forskellige firmaer eller enkeltpersoner. Det er umuligt at finde rundt på nettet uden nogle af disse oversigter og søgeværktøjer. I dette afsnit beskrives de mest brugte.

Der findes to fundamentalt forskellige måder at søge på nettet på. *Indholdsfortegnelser* er hierarkiske, emnebaserede oversigter over websteder og websider. *Søgeværktøjer* er databaser over indholdet af hovedparten af alle verdens websider.

Kort sagt: Med indholdsfortegnelser søger man på kategorien af et websted, mens man med søgeværktøjer søger på selve teksten på alle websiderne.

At lede ved hjælp af en indholdsfortegnelse svarer til at kigge efter en bog på biblioteket. Hvis du skal bruge en bog om japansk kunst går du først hen i afdelingen for fagbøger. Derefter finder du afsnittet med andre lande. Her finder du en reol med bøger om japan og til sidst en hylde med bøger om japansk kunst. Det eneste du skal vide for at bruge en sådan indholdsfortegnelse er en fornemmelse af hvad det er du er på jagt efter.

At bruge et søgeværktøj er helt anderledes. Søgeværktøjet er i virkeligheden en enorm database over alle ord, som optræder på alle websider på hele Internettet. Du kan søge ved at indtaste et eller flere ord, og søgeværktøjet vil så give dig en liste over alle de websider der indeholder de pågældende ord.

Der er fordele og ulemper ved begge metoder. Fordelen ved indholdsfortegnelser er, at de er nemme at bruge, og at du ikke skal bruge så lang tid på at finde det du er på jagt efter. Ulempen er, at indholdsfortegnelser kun indeholder en meget lille del af de websider som findes på Internettet.

På den anden side er dette også en fordel: Det betyder at du kun finder websider, som andre mennesker finder interessante. Desuden er indholdsfortegnelserne påvirket af de mennesker som har lavet den. F.eks. har amerikanske ind-

holdsfortegnelser mange amerikanske websider med, mens danske indholdsfortegnelser har hovedsagligt danske websider. Det kan både være en fordel og en ulempe, afhængig af hvad man leder efter.

Fordelen ved søgeværktøjerne er at de giver adgang til stort set alle websider på Internettet, og at du kan søge efter meget specifikke ting. Ulempen er, at de er meget sværere at bruge, og at det tager betydeligt længere tid at finde det du er på jagt efter. Et søgeværktøj kan sagtens finde titusinde eller hundredetusinde resultater på en søgning, og det er naturligvis alt for meget til at det er brugbart. Selvom der findes en række teknikker som kan gøre søgningen mere præcis, så er det ofte langt mere besværligt end at bruge en indholdsfortegnelse.

Derfor skal du næsten altid starte med en indholdsfortegnelse. Kun hvis du ikke finder det du søger, kan du skifte til et søgeværktøj.

Brug en indholdsfortegnelse når:

- Du første gang skal finde noget om et nyt emne.
- Du ikke ved hvor du ellers skal kigge.
- Du søger kendte websteder, kommercielle websteder eller websteder fra firmaer eller organisationer.
- Du søger websteder om et bestemt emne.
- Du ikke er på jagt efter noget bestemt, men bare vil se hvad nettet kan tilbyde.

Brug et søgeværktøj når:

- Du uden held har brugt en indholdsfortegnelse.
- Du søger en privatpersons hjemmeside
- Du søger websider om yderst specifikke emner som ikke findes i nogen indholdsfortegnelse.
- Du søger information om en kombination af forskellige emner
- Du søger websider på et sprog som ikke er dækket af en af de indholdsfortegnelser du kender.
- Du søger specifikke websider (i modsætning til et websted).

Hvis du for eksempel vil finde websider om at lege med lego, så brug en indholdsfortegnelse (dette emne er så generelt at det ganske sikkert

vil være dækket). Hvis du derimod søger information om sammenhængen mellem rygning og en ganske bestemt sygdom, kan du være nødt til at bruge et søgeværktøj. Hvis du leder efter webstedet for en firma som producerer bilradioer, så brug en indholdsfortegnelse. Hvis du leder efter websiden for din spanske penneven, så brug et søgeværktøj. Hvis du vil finde information om Europa i middelalderen, så brug en indholdsfortegnelse. Hvis du vil finde information om en ganske bestemt væveteknik som blev brugt i middelalderen, så kan du være nødt til at bruge et søgeværktøj.

Indholdsfortegnelser

En af de bedste oversigter over websider på nettet hedder Yahoo og findes på adressen www.yahoo.com. Yahoo er en hierarkisk opbygget oversigt over websider på nettet. I mange tilfælde er Yahoo det bedste sted at starte, når du er på jagt efter noget bestemt.

Du kan enten klikke dig frem til den rette kategori ved at klikke dig igennem de overordnede kategorier eller du kan skrive et eller flere ord i søgefeltet, og få en liste over kategorier og websider som indeholder dette ord i titlen eller beskrivelsen.

Forsiden indeholder de 14 hovedkategorier som alle websiderne er inddelt i. De mindre ord som står under hovedkategorierne er de mest anvendte underkategorier under hver kategori. Klik på den kategori, der passer bedst til det emne du søger. Du får så en ny side, som indeholder underkategorier til den kategori du valgte. Her kan du igen vælge en kategori, og sådan kan du fortsætte indtil du har fundet den rette kategori.

Er du på jagt efter en webside om japansk kunst, vælger du *Art*, og derefter *Ethnic*, *Asian* og endelig *Japanese*. Voilá: En oversigt over websider på nettet, som beskæftiger sig med japansk kunst!

Oversigten består af fire dele: En oversigt over sidens placering i hierarkiet, et søgefelt, en liste over underkategorier og en liste over websider som hører hjemme i den pågældende kategori.

Ud over at klikke dig ned gennem kategorierne, kan du også fra forsiden lave en søgning på et eller flere ord. Yahoo giver dig så en liste over de kategorier der passer til din søgning, og dernæst de websteder der passer til din søgning. Hvis du bruger denne søgning skal du passe på ikke at lave din søgning for specifik. Hvis du ikke finder nogen relevante kategorier ved søgningen, så prøv alligevel at klikke dig ned gennem kategorierne – måske hedder kategorien bare noget andet end du havde regnet med.

Hvis Yahoo slet ikke kan finde noget i sin egen indholdsfortegnelse som passer til din søgning, så får du resultaterne af en Inktomi-søgning i stedet. Inktomi er et søgeværktøj. Logikken er, at hvis en søgning på en af nettets bedste indholdsfortegnelser ikke giver noget resultat, så er du nødt til at prøve et søgeværktøj i stedet.

Ud over den hierarkiske oversigt kan Yahoo også byde på andre oversigter. *What's New* er en oversigt over de sidste nye websider på nettet. På den måde kan man holde sig ajour med udviklingen. *What's Cool* er en oversigt over særligt gode eller eksperimenterende websider.

I Danmark har vi også en Yahoo-lignende liste, som ganske passende har fået navnet Jubii: www.jubii.dk.

Den indeholder danske websider organiseret efter emne, og bruges stort set på samme måde som Yahoo. Hvis du er på jagt efter dansksprogede websider er det et godt sted at starte hos Jubii.

Yahoo findes i øvrigt også i en dansk udgave med oversigt over danske websteder: www.yahoo.dk.

Er du på jagt efter oversigter i andre lande kan du finde dem gennem den amerikanske Yahoo (Vælg *Countries* fra hovedmenuen).

Søgeværktøjer

Hvis ovenstående oversigter ikke kan hjælpe dig med at finde en webside, må du selv foretage en søgning på nettet ved hjælp af et søgeværktøj. Søgeværktøjerne er indbygget i websider ved hjælp af formularer. Søgeværktøjerne betjenes forskelligt, og de kan give forskellige resultater på den samme søgning. Det skyldes søgeværktøjets måde at fungere: Når du indtaster et eller flere søgeord, leder søgeværktøjet efter disse ord i sin database over websider. Søgeværktøjerne fungerer på den måde, at de sender særlige programmer (kaldet *webcrawlers* eller *agenter*) ud på nettet for at opspore nye websider og indlægge ordene i databasen. I praksis kan dette gøres på mange forskellige måder. Derfor er der forskel på de forskellige søgeværktøjer. Desuden er der forskel på, hvordan en søgning foretages. Derfor giver den samme søgning med to forskellige søgeværktøjer sjældent det samme resultat.

HotBot

HotBot er et søgeværktøj som kan findes på adressen www.hotbot.com.

Som andre søgeværktøjer fungerer HotBot på den måde, at den jævnlige gennemsøger Internettet for nye websider. HotBot indeholder en database over *alle ord i alle de mange millioner websider, den kender*. Ved hjælp af denne database kan HotBot finde websider, der indeholder ord, som du specificerer. Du får en liste over de fundne sider med titel, link og en kort beskrivelse. Fra denne liste kan du klikke dig videre til de pågældende websider. Som andre søgeværktøjer er HotBot ikke perfekt – der vil altid være websider, som HotBot af tekniske årsager ikke har fundet.

Søgning med et søgeværktøj kan ofte være en langsommelig proces. Man må prøve sig frem med en simpel søgning, kigge lidt på resultaterne, ændre lidt i søgningen, og kigge på resultaterne igen, indtil man endelig har fået et tilfredsstillende resultat.

En simpel søgning med HotBot

1. Skriv et eller flere ord i det tomme søgefelt. Adskil de enkelte ord med mellemrum. Ordene kan være på et hvilket som helst sprog og kan godt indeholde tegnene æ, ø og å.
2. Klik på *Search*.
3. HotBot finder alle websider i sin database, som indeholder *alle* de ord, du har søgt på. HotBot viser en liste over de ti bedste resultater med en kort beskrivelse. Klik på et af resultaterne på listen for at besøge den pågældende webside.

Søgeværktøjer sorterer altid resultaterne efter hvor godt de passer til søgningen. HotBot fungerer således, at sider hvor ordene optræder mange gange, bliver opfattet som bedre end sider, hvor ordene kun optræder en enkelt gang. Hvis ordet optræder i titlen eller i en overskrift, bliver siden ligeledes vurderet højere, end hvis ordet kun optræder i brødteksten. Ofte er resultatet af den første søgning ikke tilfredsstillende. Hvis man f.eks. er interesseret i at danse samba og søger på ordet samba, så får man over 70.000 resultater. Det betyder altså at der i HotBots database er over 70.000 websider hvor ordet samba på en eller anden måde indgår.

Læg mærke til at HotBot viser en række reklamer øverst i søgningen. Det er irriterende, men på den anden side er det dem der gør, at et søgeværktøj som HotBot kan løbe rundt.

De tre tekstlinks nedenunder er ikke en del af resultatet. Det er forslag til andre steder du kan søge, og er i virkeligheden også en slags reklamer – omend betydeligt mere nyttige end de kulørte reklamer ovenover, fordi de rent faktisk giver dig mulighed for at søge i andre sammenhænge (f.eks. efter bøger eller nyheder).

Det øverste resultat på listen er langt fra altid det man søger. I dette tilfælde kan det ses af den korte beskrivelse at det ikke handler om sambamusik, men derimod om en server ved navn Samba. I sådan et tilfælde er man ofte nødt til at

raffinere sin søgning med flere søgeord og kriterier.

Results for "samba"

HotBot Search Partners

- Research "[samba](#)" at Electric Library.
- Find books on "[samba](#)" at [barnesandnoble.com](#).
- Search today's news headlines for "[samba](#)".

Web Matches: 71,290 1 - 10 [next >>](#)

Get the [Top 10 Most Visited Sites for "Samba"](#)

1. [SAMBA - opening windows to a wider world](#)

Home of Samba, the SMB file server.
99% 2/22/99 <http://de.samba.org/samba/support/>
See results from [this site only](#).

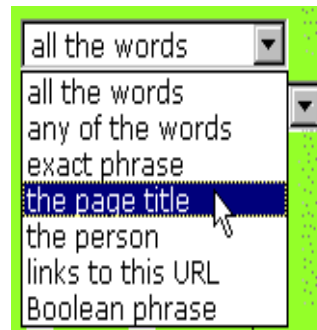
Gode råd

- Hvis en søgning ikke giver et tilfredsstillende resultat, kan du prøve med synonyme. Hvis ikke *hus* giver resultat, så prøv *bolig*, *bygning*, *ejendom*...
- Skriv ordene i søgefelterne med små bogstaver. HotBot vil så finde ordene uanset, om de er skrevet med små eller store bogstaver. Hvis du derimod bruger en blanding af store og små bogstaver, vil HotBot kun finde sider, som indeholder ordet på denne måde. Eksempelvis vil en søgning på "*dronning margrethe*" finde sider med ordene "*Dronning Margrethe*", mens en søgning på "*NetGuide*" ikke vil finde sider med ordet "*netguide*".
- Tænk på, at de sider, du finder med søgeværktøjet, er en del af en gennemtænkt struktur på webstedet. Du kommer derimod dumpende direkte ind på den pågældende side. Det kan svare til at læse en enkelt side i en bog – man forstår ikke noget, fordi man ikke kender sammenhængen. Find et link til forsiden på det pågældende websted og prøv at danne dig et overblik over, hvad det drejer sig om. Du kan også søge på forsider eller indexsider for at undgå dette problem.

- Det er ikke nødvendigvis et problem, hvis du finder mange tusind websider på din søgning. I nogle tilfælde er siderne blevet sorteret således, at resultaterne øverst på listen er dem du ønskede. Hvis ikke det er tilfældet er du nødt til at raffinere søgningen yderligere.
- Skriv søgeordene på det sprog, som du vil have websiderne på. Hvis du søger på *car*, finder du sikkert ikke mange danske sider om biler.
- Pas på endelserne. Hvis du søger på ordet *frøer*, finder du ikke websider som indeholder ordet *frø*. Det er bedst at skrive søgeordene i den mest almindelige form.
- Brug så mange søgeord som muligt. Jo flere søgeord du giver, jo mere præcis bliver din søgning. Du skal dog passe på ikke at komme til at udelukke relevante websider ved at kræve for mange ord.
- Stav rigtigt. Et enkelt forkert placeret bogstav vil ødelægge din søgning.

Lav om på kriterierne for søgeordene

Som udgangspunkt leder HotBot efter sider, der indeholder *alle* de ord, du har angivet. Når du skal raffinere din søgning kan du ændre på indstillingerne i feltet, hvor der står *all the words*:

all the words

HotBot finder kun sider, der indeholder *samtlig*e de ord, der er angivet. Dette er standardindstillingen.

any of the words

HotBot finder alle de sider, som indeholder mindst ét af ordene, der er skrevet i søgefeltet. En sådan søgning vil naturligvis resultere i mange flere sider, end hvis indstillingen *all the words* havde været anvendt. Hvis du f.eks. søger efter websider om Kinas hovedstad, kan du bruge

begge de udbredte stavemåder *Peking* og *Beijing*. Men du er jo interesseret i resultater hvor bare ét af søgeordene optræder, så derfor slår du indstillingen *any of the words* til.

exact phrase

Der skal skrives en sætning eller en række sammenhængende ord i søgefeltet. HotBot finder kun sider, som indeholder ordene i netop den rækkefølge, de er angivet. Hvis du søger på ordene *Gorm den gamle* og vælger *exact phrase*, vil du ikke finde en side, som indeholder sætningen ”ham den gamle henne i parken hedder Gorm” fordi ordene står i den forkerte rækkefølge.

the page title

HotBot finder kun sider, som indeholder de angivne søgeord i titlen. Du skal kun bruge denne form for søgning, hvis du ved, at den side du søger har bestemte ord i titlen. En webside kan jo godt handle om vitaminer, selvom ordet *vitamin* ikke står i titlen. På den anden side kan denne indstilling også bruge til at indsnævre et resultat meget. F.eks. giver en søgning på ordet københavn over 27000 resultater, mens der kun er 460 websider med ordet københavn i titlen.

the person

HotBot finder sider, som indeholder navnet på den person, der er angivet i søgefeltet. Hvis du ikke har held med søgningen, så prøv at specificere *all the words* i stedet, så laver HotBot en søgning uden de specielle teknikker som anvendes ved navnesøgning.

links to this URL

HotBot finder sider, som indeholder links til den adresse, der er angivet i søgefeltet. Man skal altså skrive en Internetadresse i søgefeltet, for at denne søgning fungerer. På den måde kan du f.eks. finde alle de sider, som indeholder links til din egen hjemmeside. Eller hvis du er interesseret i at vide hvor mange websider i hele verden der linker til det danske folketings websted, så kan du skrive <http://www.folketinget.dk> som søgeord (det er nødvendigt at medtage http for at HotBot kan genkende det som en URL) og derefter vælge *links to this URL* (svaret er 390).

Boolean phrase

HotBot finder sider, som opfylder betingelserne i et såkaldt boolsk udtryk: *appelsin AND jordbær* vil f.eks. kun finde sider, som indeholder både *appelsin* og *jordbær*. Du behøver dog ikke at lære at bruge boolske udtryk, for med *Super Search* kan du foretage de samme søgninger på en nemmere måde.

Flere tips

- Hvis du kan læse flere sprog, kan du lave en søgning, som indeholder det samme ord på forskellige sprog. F.eks. kan du søge på *car bil voiture*, hvis du vil finde sider om biler. Hvis du laver en sådan søgning, skal du huske at søge på *any of the words*, da det er ret usandsynligt, at der findes sider, der indeholder alle disse ord på en gang.
- Søg på forskellige former af det samme ord, hvis det er nødvendigt. HotBot søger nemlig kun efter nøjagtigt de ord, du har angivet: Har du søgt på ordet ”bil” finder den ikke sider, som f.eks. indeholder ordene ”biler”, ”bilforsikring” eller ”biltyv” (medmindre ordet ”bil” også optræder). Du kan undgå dette problem ved selv at angive forskellige former af et ord. Skriv f.eks. ordene ”bil”, ”biler”, ”bilen” og husk at sætte indstillingen til *Any of the words*, ellers vil HotBot kun finde sider, hvor alle formerne af ordet optræder.
- Hav tålmodighed. Det er meget sjældent, at man finder det, man søger i første forsøg. Prøv dig frem med forskellige søgeord og lav variationer i din søgning.

Hvad søger vi efter?

Nogle søgeværktøjer laver lister over de mest almindelige søgeord som brugerne angiver. Disse lister giver et godt indtryk af, hvad brugerne prøver at finde ved hjælp af søgeværktøjerne. Listen afhænger naturligvis til dels af hvilket søgeværktøj der er tale om, og hvornår listen er lavet. I skrivende stund ser top-10 over søgeord således ud:

1. MP3
2. Sex
3. HotMail
4. Yahoo
5. Pokemon
6. Warez
7. Chat
8. Jokes
9. Britney Spears
10. ebay

I årevis har sex ligget øverst på listen, men det er nu blevet overhalet af piratkopiering. MP3 er et format for musikfiler, som på grund af den lille størrelse og gode lyd kvalitet er velegnet til piratkopiering af musik. *Warez* er computernørdernes slang for piratkopier af programmer.

Klassikerne sex, chat og jokes ryger formentlig aldrig af listen.

En del af ordene på listen afslører at mange brugere har et meget lavt kendskab til nettet og søgeværktøjer. HotMail er en webbaseret e-mail tjeneste ejet af Microsoft, men ordet er nærmest blevet synonymt med webbaseret e-mail generelt (se side 54).

De mange mennesker der har søgt på dette, kunne med større held have skrevet adressen www.hotmail.com i browserens adressefelt, ligesom de som har søgt på Yahoo i stedet burde have åbnet adressen www.yahoo.com.

Ebay er den mest berømte auktionstjeneste, hvor du kan sælge eller byde på varer. Der er ingen grund til at søge efter den på et søgeværktøj, da den selvfølgelig findes på adressen www.ebay.com. Endelig er der de aktuelle

trends: Pokemon er et fænomen bestående af computerspil/film/tegneserier/samlekort, og Britney Spears den aktuelle superstjerne. Disse ord og navne er sikkert skiftet ud med andre indenfor få måneder.

På www.searchterms.com kan du se en aktuel liste over populære søgeord. På 50.lycos.com kan du se en liste over populære begreber (hvor mange forskellige søgeord slås sammen til ét begreb, f.eks. *xmas*, *christmas* og *santa claus* hører alle til begrebet jul). Her kan man følge hvordan berømte mennesker stiger og falder i popularitet, hvilken indflydelse aktuelle medie-begivenheder har og hvordan sæsonerne indvirker (f.eks. stiger antallet af søgninger på jule-relaterede emner ikke overraskende op mod jul).

Andre søgeværktøjer

Hvis en søgning hos HotBot ikke giver noget resultat, så skal du ikke opgive med det samme. Du har stadig chancen for at finde det du søger gennem et andet søgeværktøj.

Fordi alle søgeværktøjerne har forskellige måder at fylde websider i deres database på, forskellige måder at søge på, og forskellige måder at sortere resultatet på, vil det give et andet resultat hvis du prøver den samme søgning hos et andet søgeværktøj.

Google

Du finder søgeværktøjet Google på www.google.com.

Google er en nyskabelse i forhold til andre søgeværktøjer, fordi den bruger andre kriterier til at sortere resultaterne. Google sorterer nemlig siderne efter popularitet – dvs. hvor mange andre websider der linker til den pågældende side. Hvis du søger efter ”olympic games”, så er det nok mere sandsynlig at du vil se det officielle OL-websted som mange andre websteder henviser til, fremfor Karl Jørgens websted om OL som ikke er blevet opdateret i to år, og som ikke er kendt af andre end Karl Jørgens venner.

Og det virker faktisk. Som det eneste søgeværktøj har Google en knap ("*I'm feeling lucky!*") som tager dig direkte til det første resultat på listen (i dette tilfælde forsiden for det officielle OL-websted).

Du kan dog også som på andre søgeværktøjer få en liste med 10 punkter og selv vurdere hvilken du vil klikke på.

Hvis du *ved*, at det du søger er en meget obskur webside eller en helt ny webside som ikke er kendt af ret mange endnu, er Google ikke det rette søgeværktøj.

Northernlight

Your search returned 1,842,316 items which we have organized into the following [Custom Search Folders](#):

- [Search Current News](#)
- [Special Collection documents](#)
- [Personal pages](#)
- [Digital signatures](#)
- [Educational sites](#)
- [Caffeine](#)
- [Programming languages](#)

Søgeværktøjet Northernlight findes på www.northernlight.com. Northernlight adskiller sig fra andre søgeværktøjer ved at det kan sortere resultaterne i en række mapper med forskellige emner. På den måde minder Northernlight om et rigtig indholdsfortegnelse som f.eks. Yahoo. Mapperne er dog ikke faste – de bliver oprettet af søgeværktøjet når søgeresultaterne er kendt. Hvis man f.eks. søger på ordet *java*, som både er et programmeringssprog, en ø og en kaffesort, vil northernlight til en vis grad kunne adskille resultaterne. I praksis vil der være mange mapper og de vil være baseret på forskellige kategoriseringer, så man skal stadig bruge noget tid på at finde et relevant resultat.

FAST

Søgeværktøjet FAST findes på adressen www.alltheweb.com. *All The Web* ville da også være et bedre end navn end FAST, for dette søgeværktøj udmærker sig netop ved at have flere websider i sin database end nogle af de andre søgeværktøjer. FAST hævder at have omkring 200 millioner websider i sin database, og det er betydeligt mere end de andre kendte søgeværktøjer (omend det langt fra er alle websider på nettet).

FAST er ofte godt til meget obskure søgninger, f.eks. på sjældent brugte ord, som ikke giver ret

mange resultater hos andre søgeværktøjer. Til almindelige søgninger er FAST ikke specielt god, netop fordi den vil returnere flere resultater end de fleste andre søgeværktøjer.

Hvor mange websider findes der?

Oftest ser man angivelser af hvor mange websider der findes på Internettet. I skrivende stund angives tallet til omkring *1 milliard*. Der er dog flere grunde til at dette tal er forkert. For det første er det ikke muligt at måle antallet af websider præcist. Websiderne er jo spredt rundt på mange millioner websteder og ofte har ejerne af disse websteder ikke engang selv nogen anelse om hvor mange websider der befinder sig på deres server. Tallet beregnes derfor ved stikprøver og gætteri.

For det andet vokser antallet af websider hele tiden, efterhånden som flere og flere lande for alvor begynder at bruge Internettet, flere firmaer opretter websteder, og de gamle websteder bliver udvidet med nye funktioner. Derfor vil en opgørelse af antallet af websider næsten altid være for lav kort tid efter.

For det tredje viser undersøgelser at mange websider findes flere steder på nettet. En undersøgelse postulerer at 40% af websiderne er kopier af andre websider.

For det fjerde forudsætter den slags beregninger at det er overhovedet muligt at tale om enkeltstående websider som kan tælles. Men i virkeligheden er mange websider slet ikke faste enheder. Prøv f.eks. at gå ind på portalen Yahoo (www.yahoo.com) og læg godt mærke til nyheder, reklamer og andet indhold på siden. Surf nu lidt rundt på nettet og gå derefter til Yahoo igen (ved at indtaste adressen, ikke ved at bruge browserens tilbage-knap). Nu vil du sikkert opdage at reklamerne er anderledes, og måske at der er kommet nye nyheder eller at andre elementer er blevet ændret. Er der nu tale om en ny webside, eller er det den samme webside der har ændret sig?

Eller prøv at gå ind på nyhedstjenesten CNN på adressen www.cnn.com. Selvom teksten er på engelsk vil du opleve at der kan være reklamer på dansk. Det kan lade sig gøre fordi webstedet kan se at du kommer fra Danmark, og derfor kan servere danske reklamer. For andre brugere fra

andre lande ville denne webside naturligvis se anderledes ud. Er der dermed tale om forskellige websider eller er der tale om den samme webside i lidt forskellige udgaver?

Eller prøv at gå til HotBot (www.hotbot.com) og lav en søgning på dit cpr-nummer eller dit navn hvis du har et sjældent navn. Højest sandsynlig er du den eneste der nogensinde har foretaget den søgning, og den side du får som resultat er der altså aldrig nogen der har set før. I virkeligheden er der heller ikke tale om en webside som "findes", men om en webside som bliver skabt netop i det øjeblik der er brug for den, og derefter igen ophører med at eksistere. En sådan webside tæller naturligvis ikke med i opgivelserne overfor. Masser af websider er resultatet af den slags søgninger eller indtastninger, som i virkeligheden slår op i en database, og derefter konstruerer en webside ud fra resultatet.

Det rigtige svar, på spørgsmålet om hvor mange websider der findes, er altså at det ikke giver mening at forsøge at tælle dem, og dernæst at der findes uendeligt mange websider.

Download af programmer

En af de fine ting ved Internettet er, at du kan hente programmer hjem til brug på din egen computer. Det kan gøres fra din webbrowser. Ligesom en webside kan indeholde en link til en anden webside, kan den nemlig også indeholde links til filer, som er stillet til rådighed for brugere af Internettet.

Når du vælger et link som peger på en fil, vil filen blive transporteret hjem til din computer og derefter blive gemt på din egen harddisk. Man siger at filen er blevet *downloadet*.

Internettet er bugnende fyldt med programmer til din computer. De fleste af disse programmer er enten *shareware* eller *freeware*.

Man bruger udtrykket *freeware* om programmer, som må bruges gratis, og som frit må kopieres til hvem som helst.

Shareware er betegnelsen for en bestemt type af software, som du har lov til at kopiere og afprøve, før du beslutter dig for, om du vil bruge programmet. En stor del af programmerne på Internettet er shareware. Normalt er der en tidsperiode på f.eks. 30 eller 60 dage til at afprøve programmet i. Hvis du herefter ønsker at bruge programmet, skal du betale for det. Når man betaler for et sharewareprogram, taler man ikke om at købe det (man har det jo i forvejen), men om at *registrere* det. Sharewareprogrammerne indeholder altid information om, hvordan registreringen foregår.

Før du belaster telefonregningen på at hente et program, skal du dog sikre dig, at det kan bruges på din computer. Hvis du bruger Windows, skal du naturligvis ikke hente et program til Macintosh, og du skal være opmærksom på, at der er forskel på Windows-programmer. De såkaldte 32-bits Windowsprogrammer kan kun køre på Windows 95, Windows 98 eller Windows 2000. Hvis du bruger Windows 3.11, skal du altså ikke downloade sådan et program. Hvis du bruger Windows 95/98/2000, kan du normalt godt køre et program, som er beregnet til Windows 3.11 (disse programmer bliver ofte kaldt for 16-bit), men du skal kun gøre det, hvis der ikke findes en version af programmet til Windows 95/98/2000.

Programmerne ligger spredt rundt på tusindvis af forskellige computere på nettet, men alligevel er det ikke særligt svært at finde dem. En del tjene-

ster på nettet har specialiseret sig i at give nem adgang til de mange tusinde programmer. De bedste finder du på adresserne

www.shareware.com og www.filez.com.

Her giver jeg et eksempel på brugen af

www.shareware.com

Via *shareware.com* kan du søge på navne og beskrivelser på stort set alle de shareware og freeware-programmer der findes. Når du har fundet programmet, kan du downloade det til din egen computer, hvorefter du kan bruge det.

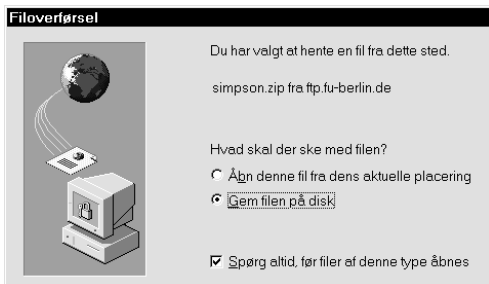
1. Forsiden på *shareware.com* indeholder et tekstfelt og en rullegardinmenu med navnene på forskellige operativsystemer. Vælg i rullegardinmenuen hvilket operativsystem du ønsker at finde programmer til (dvs. Windows 98, Macintosh eller lignende). Det er vigtigt at du vælger den rigtige kategori, ellers vil programmerne du finder ikke virke på din computer. Hvis du vil spille på din Windows-computer skal du markere operativsystemet som DOS. Det skyldes at mange spil til PC er lavet til operativsystemet DOS, og derfor ikke vil dukke op, hvis man udelukkende søger på Windows programmer (selvom de kan bruges på Windows-computere).

2. Derefter skriver du et eller flere ord i tekstfeltet. Hvis du allerede kender navnet på det program, du skal bruge, kan du selvfølgelig bare skrive det. Ellers kan du skrive et ord som beskriver hvilken type program der er tale om. Søgningen foregår både på programmernes navne og på en lille engelsksproget beskrivelse af programmet, så derfor skal dit søgeord være på engelsk. I dette eksempel skriver jeg ordet *simpsons*, fordi jeg vil finde software om tv-serien The Simpsons.
3. Når du har skrevet dit søgeord og klikket *Search* får du en liste over resultater, i form af et filnavn og en beskrivelse. Ordet du søgte på, er fremhævet med fed skrift i beskrivelsen. I dette eksempel har jeg fundet en række pro-

grammer, billeder og lyde som alle har med The Simpsons at gøre.

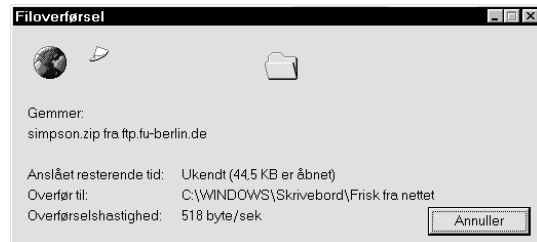
4. Når du har læst beskrivelserne skal du klikke på filnavnet på det program du har bestemt dig for. Derefter bliver du præsenteret for en oversigt over adresser på forskellige computere som indeholder det pågældende program.
5. Adresserne er sorteret efter land. Vælg en computer i Danmark hvis det er muligt. Ellers vælg et naboland eller USA (oftest er det hurtigere at hente programmet fra en computer i USA end fra et europæisk land).
6. Klik på filnavnet. Du bliver nu spurgt om du vil åbne filen eller gemme den på din harddisk. Det er normalt bedst at starte med at gemme filen. Nogle webbrowsere giver først en advarsel om, at programmer, som du downloader fra nettet, kan indeholde virus. Dette er rigtigt, men faren for at få en virus er ikke så stor at den bør afholde dig fra at hente programmer på nettet – men derimod stor nok til at det kan betale sig at installere et antivirus-program.

7. Derefter skal du angive, hvor på din harddisk du ønsker at anbringe den fil du er ved at hente. Det er en god idé at have en fast mappe til dette formål – f.eks. med navnet *Frisk fra nettet*. På den måde har du altid styr på hvor filerne ender.

8. Nu bliver filen downloadet. Et lille vindue fortæller hvor stor en del af filen der er hentet, og hvor lang tid resten af overførslen vil tage. Det kan tage lang tid at hente en programfil. Det afhænger blandt andet af filens størrelse, og hvor hurtigt dit modem er. En stor fil på f.eks. 5 MB kan godt tage en time eller mere. Du kan minimere vinduet og fortsætte med at bruge browseren. På den måde kan du surfe rundt på andre websider, mens du samtidigt downloader en fil. Du kan endda downloade flere filer samtidig hvis du har brug for det.

Når filen er downloadet skal den installeres på computeren. Hvordan dette gøres afhænger af flere ting. I nogle tilfælde er filen pakket med et pakkeprogram (dvs. et særligt program som gør filerne mindre, således at de hurtigere kan hentes fra nettet). Hvis det er tilfældet skal filerne først pakkes ud (læs om udpakning af pakkede filer herunder). I nogle tilfælde er programmet derefter straks klar til brug. Programmet kan startes ved at dobbeltklikke på et ikon som ofte bærer programmets navn. Men i de fleste tilfælde skal programmet først *installeres*. Det gøres ved at dobbeltklikke på et ikon ved navn *Install* eller *Setup*, og derefter eventuelt besvare nogle spørgsmål om hvordan programmet skal bruges. Hvis du er i tvivl skal du bare acceptere de forslag som programmet selv kommer med.

Udpakning og installation

Langt de fleste programmer, som du kan finde på nettet, er samlet i en *pakket* fil. Forestil dig at du skal transportere en Volvo i en container, der kun er halvanden meter på hver led. Kan det lade sig gøre? Ja, hvis du skiller bilen ad i små dele, og anbringer dem så snildt som muligt i containeren, så skal det nok kunne lade sig gøre. Pakkeprogrammer (eller komprimeringsprogrammer) er programmer, der gør det samme med filer. Ved hjælp af et pakkeprogram kan man gøre størrelsen af filer mindre. Det vil sige, at en fil, som før

fyldte 2 MB nu kun fylder 1 MB. En sådan pakket fil eller flere pakkede filer kaldes også for et *arkiv*. Fordelen ved dette er, at filerne bliver nemmere at transportere. Hvis filerne før fyldte to disketter, fylder det måske kun én efter at være blevet pakket. Og når programmet skal hentes over Internettet, tager det måske tyve minutter, hvis programmet er upakket, men kun ti minutter, hvis det er blevet pakket. En anden fordel er, at du kan pakke mange filer sammen i én fil. Det kan gøre det nemmere at overskue transporten og opbevaringen af filerne.

Rent teknisk bliver en fil pakket ved at pakkeprogrammet analyserer filen, og laver den om til et format der fylder mindre. Hvis der for eksempel et sted i filen står 2525252525252525 så kan pakkeprogrammet lave dette om til 8x25. Men ligesom man ikke kan køre i en Volvo der er skilt ad, så kan man heller ikke bruge filer som er pakket. Før filerne kan bruges til noget skal de derfor pakkes ud igen.

Der findes mange forskellige pakkeprogrammer, som pakker filerne i hvert sit format. Det mest brugte format til pc'er hedder *Zip*, og du vil næsten helt sikkert komme ud for filer, som er pakket i dette format. Disse filer kan kendes på endelsen **.zip**

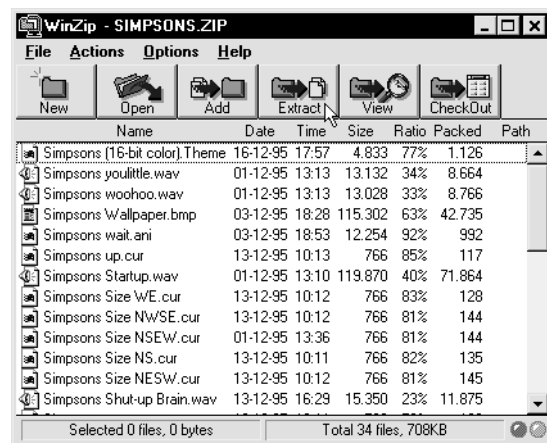
WinZip

WinZip er et udmærket pakkeprogram, som man som pc-bruger ofte har brug for. Programmet er nemt at bruge når man har lært det, men kan godt virke lidt forvirrende de første gange. Programmet er shareware og kan hentes på adressen www.winzip.com

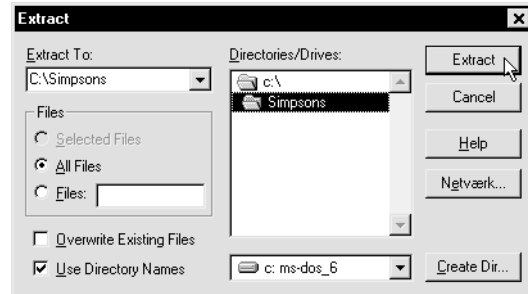
Jeg har downloadet et skrivebordstema til Windows 95 (det vil sige baggrundsbillede, nye ikoner, musemarkører etc.). Filen hedder **simpsons.zip**. Jeg kopierer filen over på min harddisk i en ny mappe som jeg kalder **Simpsons**. Læg mærke til fil-ikonet, som forestiller en skruetvinge, der klemmer et arkivskab. Det betyder at mit system genkender filen som en zip-fil, der ikke kan bruges til noget, før den er pakket ud.

Nu åbner jeg filen **simpsons.zip** ved at dobbeltklikke på ikonet. Da jeg har installeret Winzip på min computer, registrerer den

automatisk, at jeg forsøger at åbne en zippet fil, og programmet tager over og viser dette vindue:

Den øverste menu får vi ikke brug for i dette tilfælde. Derunder er der en række knapper og et stort vindue, som viser indholdet af den pakkede fil **Simpsons.zip**. Det viser sig altså at filen **Simpsons.zip** indeholder en hel række filer (34 i alt) og jeg kan se navne og størrelser på alle filer. Jeg ønsker ganske enkelt at udpakke alle filer, så jeg klikker på knappen *Extract*. Nu spørger programmet, hvor de pågældende filer skal anbringes efter udpakningen.

Jeg vælger at anbringe dem i samme mappe som den pakkede fil, dvs. mappen **Simpsons**. Derefter klikker jeg på knappen *Extract*. Og vupti! Efter få sekunder er alle filerne vendt tilbage til deres oprindelige størrelse, og er klar til brug. Den pakkede fil er der dog stadig, selvom indholdet er pakket ud. Du kan altså pakke filen ud igen senere, hvis du skulle få brug for det. Hvis du ikke tror du skal bruge den, kan du slette filen.

Det er en god idé at vænne sig til en fast procedure ved download af filer. Du kan oprette to

mapper til formålet. Hvis du bruger Windows 95, kan du f.eks. kalde dem for **Frisk fra nettet** og **Udpakning** og placere dem på skrivebordet. Hvergang du downloader en fil, placerer du den i folderen **Frisk fra nettet**. Når du ikke mere er på nettet, kopierer du den over i **Udpakning**, pakker den ud og installerer den. Bagefter kan du slette indholdet af folderen **Udpakning**. Hvis du har plads nok på din harddisk, kan du derimod godt beholde de pakkede filer i folderen **Frisk fra nettet**. Så har du altid programmet klart, hvis du får brug for at installere det igen, eller hvis en af dine venner gerne vil have en kopi.

Virus

Når du downloader programmer fra Internettet, er der en principiel risiko for, at du kan få virus på din egen computer. Alle har hørt om virus, der overtager computeren og ødelægger alle data. I praksis er problemet dog ikke så stort, som det ofte bliver gjort til i aviser og computerblade. Personligt har jeg arbejdet intensivt med pc i seks år og kun to gange haft virus, som i øvrigt var forholdsvis uskadelige. Men for en sikkerheds skyld er det en god idé at installere et anti-virus program, som kan gribe ind, hvis uheldet er ude.

Men lad os først se på, hvad en virus egentlig er. En virus er et lille program, som kan kopiere sig selv - deraf navnet. Herudover er mange virus programmeret til at lave ballade på din computer: Slette eller ødelægge filer, skrive sære beskeder på din skærm eller i værste fald slette alt indholdet på din harddisk.

Der er ikke noget mystisk eller overnaturligt ved virus. Ligesom alle andre programmer gør de bare, hvad de er instrueret til af programmøren. Programmørerne er asociale fjolser, som ikke har anden spænding i livet end at forsøge at sprede deres virus til resten af verden. Problemet med virus er, at de er programmeret til at gemme sig indvendigt i andre programmer, sådan at du ikke opdager dem. På den måde kan virus sprede sig fra computer til computer – f.eks. når du downloader en fil fra Internettet.

Du kan kun få virus på din computer ved at downloade et program eller visse andre filer (f.eks. fra et tekstbehandlingsprogram) til din

computer og bruge det. De mest almindelige virus for tiden er de såkaldte *makro-virus*, der kan gemme sig i tekster skrevet i tekstbehandlingsprogrammet Word eller regnearksprogrammet Excel. Du kan *ikke* smitte computeren med virus ved at læse websider eller e-mail.

Heldigvis findes der såkaldte anti-virus programmer, som kan installeres på din computer og overvåge, at den ikke bliver inficeret med virus. Anti-virus programmer kan købes alle steder hvor du kan købe software. Anerkendte mærker er f.eks. *Norton Anti-virus* og *McAfee Anti-virus*. Du kan hente et udmærket antivirus-program på adressen:

www.mcafee.com

Antivirus-programmet kører i baggrunden, mens du arbejder med computeren. Hvis du henter en virusinficeret fil fra Internettet, vil programmet gribe ind og fortælle dig, at det har lokaliseret en virus i en bestemt fil. Nu tager du det helt roligt og gør følgende:

1. Slet virussen. Det skulle være ganske enkelt ved hjælp af anti-virus programmet. Normalt vil filen hvor virussen gemmer sig i kunne reddes, men i værste fald kan du miste den.
2. Lav et grundigt virusstjek af hele din harddisk. Dette skulle også være ganske enkelt ved hjælp af anti-virus programmet.
3. Kontroller samtlige dine disketter for virus ved at sætte dem i diskettedrevet og få anti-virus programmet til at tjekke disketten.
4. Advar alle, som kan have fået virussen (eller som kan have været årsag til at du fik den). Det er alle, som du har udvekslet filer med siden du fik virussen, f.eks. via disketter eller via Internettet (men lad være med at advare folk medmindre du er sikker på at du har haft en virus. Langt de fleste af de virus-advarsler som flyger rundt med e-mail er rent fup, og kun med til at skabe forvirring).

Internet ormen

I 1988 blev Internettet udsat for det største sammenbrud nogensinde: Den såkaldte *Internet orm*. En *orm* er et virus-lignende program, som kan kopiere sig selv fra en computer til en anden og

på den måde sprede sig over hele netværket. Ormens 23-årige opfinder havde ønsket, at det meget lille program skulle sprede sig til computere på Internettet, men ikke gøre nogen skade og aldrig blive opdaget. På grund af fejl i ormen skete spredningen meget hurtigere og voldsomere end forventet, og endte med at nedlægge omkring 6000 computere som måtte afbrydes fra Internettet og reddes af teknikere før de igen kunne komme i brug. De ramte computere udgjorde omkring 10% af alle Internettets computere på det pågældende tidspunkt.

Hvor downloader man?

Ovenfor har jeg beskrevet hvordan man downloader programmer fra www.shareware.com. Der er mange andre steder man kan downloade programmer, men proceduren er i store træk den samme. Skal du bruge programmer til Internetbrug kan du finde dem på

www.tucows.com

Hvis du kender navnet på et specifikt program eller navnet på firmaet som har lavet det, kan du ofte downloade programmet direkte fra firmaets websider ved at gætte adressen. F.eks. kan McAfee's anti-virus program downloades fra

www.mcafee.com

og e-mail programmet Eudora kan downloades fra adressen

www.eudora.com

Du kan downloade browsere og tilbehør til browserne fra

www.browsers.com

Hvis du ikke kan finde den browser du ønsker her (f.eks. en dansk version), kan du finde dem hos producenterne selv, dvs.

www.netscape.com

eller

www.microsoft.com/ie

alt afhængig af hvilken browser du bruger. Vær opmærksom på at disse programmer ofte downloades på en lidt speciel måde. Når du downloader Internet Explorer gøres det f.eks. ved først at hente et lille program på en halv Megabyte. Dette program skal derefter startes, hvorefter det tager sig af at downloade resten af programmet.

Udvidelser til webbrowseren

Webbrowseren i sig selv kan kun vise almindelige websider. Nogle websider har indbygget film, musik, programmer eller animationer som webbrowseren ikke umiddelbart kan vise.

Plug-ins er udvidelser til webbrowsers, som sætter den i stand til alligevel at vise disse formater. Udvidelserne træder i kraft, når browseren ikke selv kan vise et bestemt fil-format. Plug-ins er en slags byggeklodser, som udvider browserens muligheder. På den måde kan man f.eks. se en film direkte på en webside, eller afspille musik fra websiden.

Der findes i hundredevis af plug-ins til forskellige formål. En tre-fire af disse er meget anvendte, fordi mange websider kun kommer til deres ret hvis du har disse plug-ins installeret. Disse plug-ins er beskrevet nedenfor. Du kan finde en liste over plug-ins som kan downloades på adressen

www.browsers.com.

Plug-ins er programmer som du skal downloade og installere (læs om download af programmer på side 41). Programmet sørger selv for at forbinde sig til din browser, således at den vil blive aktiveret næste gang du åbner en webside som indeholder en fil, som skal afspilles af plug-in'en.

Sørg for at tjekke at plug-in'en kan bruges sammen med dit operativsystem og din browser. Nogle plug-ins kan kun anvendes med en bestemt browser. Desuden følger der allerede nogle plug-ins med browseren fra starten. Hvilke plug-ins der følger med afhænger af hvilken browser og hvilken version der er tale om.

RealPlayer

RealPlayer er en plug-in som sætter browseren i stand til at afspille lyd og film i de særlige RealAudio- og RealVideo-formater. RealPlayer kan downloades fra adressen www.real.com.

Radio på nettet

Der er masser af radiostationer på Internettet. Nogle af dem er almindelige radiostationer som også sender i æteren. Andre er nye radiostationer, som udelukkende kan høres på nettet. Man får adgang til radiostationerne via sin webbrowser og RealPlayer. Prøv f.eks.:

www.timecast.com

www.thedj.com

www.firstradio.com

Du kan finde oversigt over radiostationerne på:

[www.yahoo.com/Business and Economy/Companies/News and Media/Internet Broadcasting/Real Time/](http://www.yahoo.com/Business_and_Economy/Companies/News_and_Media/Internet_Broadcasting/Real_Time/)

Shockwave

Shockwave er en plug-in som sætter browseren i stand til at afspille animationer og programmer i to forskellige formater (kaldet henholdsvis *Flash* og *Shockwave*). Det bliver f.eks. brugt til at indbygge små spil eller tegnefilm på websiderne. Plug-in'en kan downloades fra www.macromedia.com, men følger allerede med Internet Explorer i de nyere versioner. Du kan se et eksempel på et websted som benytter shockwave på www.msn.com.

Quicktime

Quicktime er en plug-in der sætter browseren i stand til at vise film i det særlige Quicktime-format. Du kan downloade denne plug-in fra adressen quicktime.apple.com. En del websteder viser film i Quicktime-format, blandt andet www.cnn.com.

Adobe Acrobat Reader

PDF er et særligt format for layoutede sider med tekst og billeder. PDF-filer er egentlig beregnet til at udskrive på papir, men af praktiske grunde bliver det også brugt på nogle websider. Du kan downloade plug-in'en *Adobe Acrobat Reader*, som kan vise disse filer, fra adressen www.adobe.com.

Bagefter kan du læse forbrugerstyrelsens blad i PDF-format på adressen www.fs.dk eller dele af de KnowWare hæfter, som er oversat til engelsk på www.knowwareglobal.com - forlagets internationale websted.

Indkøb via nettet

På Internettet er der masser af forretninger med varer til salg. Forretningerne fungerer stort set som postordreforretninger. De mest almindelige varer er CD'er, CD-ROM'er, bøger og software, men du kan også købe mange andre ting. Der er en fortegnelse over engelsksprogede net-butikker på

[www.yahoo.com/Business and Economy/Companies/Shopping Centers/Online Shopping/](http://www.yahoo.com/Business_and_Economy/Companies/Shopping_Centers/Online_Shopping/)

En tilsvarende liste over danske net-butikker på:

[www.jubii.dk/Erhverv oekonomi/Handel Shopping/OnLineShopping/](http://www.jubii.dk/Erhverv_oekonomi/Handel_Shopping/OnLineShopping/)

Nogle af de mest berømte shopping-steder på nettet er www.amazon.com (bøger og musik) og www.interflora.com (blomster som kan blive bragt ud overalt i verden).

I Danmark kan du blandt andet købe bøger hos danmark.bokus.com/dk/ og musik hos www.boxman.dk.

Serviceniveauet på varer købt over nettet kan være betydeligt lavere end du er vant til. Der kan nemt gå en måned, før du modtager din vare i posten. Desuden kan det være meget svært at få virksomheden i tale for at klage over en vare eller lignende. En modvægt mod disse ulemper, er dog at der ofte kan være mange penge at spare ved at købe en vare i USA eller et andet land.

Kontonumre og sikkerhed

For at kunne handle med butikkerne, skal du i næsten alle tilfælde have et internationalt betalingskort, f.eks. et VISA-kort. Du bestiller en vare, udfylder en formular med navn og adresse og andre relevante oplysninger, herunder nummeret på betalingskortet.

Uanset, hvor i verden du har købt varen, gælder den danske lov om betalingskort. Denne lov indebærer, at der kun kan hæves penge på en konto, hvis der enten gives en underskrift eller indtastes en pincode. Men ingen af disse ting sker, når du foretager en betaling via Internettet. Betalingen er mulig, fordi betalingsmodtageren (altså det firma, hvor du har købt en vare) vælger at sende dig varen, selvom du ikke har dokumenteret din identitet. Det er derfor det pågældende firma der bærer risikoen.

Hvis du kommer ud for at der bliver trukket penge på din konto, uden at du har foretaget et køb, kan du ganske enkelt gå ind i din bank og fortælle, at der er tale om en uautoriseret transaktion. Banken har så pligt til at lade pengene gå tilbage til din konto. Forudsat at du holder øje med dine betalinger fra din konto, er der altså ikke nogen særlig risiko ved køb af varer via Internettet.

Der er en risiko for, at uvedkommende kan opsnappe de personlige oplysninger man afgiver ved en bestilling. Derfor har man opfundet begrebet *sikre websider*. Alle data, som sendes, mens du befinder dig på en sikker webside, bliver krypteret, så ingen andre end modtageren kan få glæde af dem. Når du åbner en sikker webside, vil du få en meddelelse om, at du nu befinder dig på en sikker webside. Desuden kan du kende en sikker web-side på, at der vises et ikon i statuslinjen, der forestiller en lukket hængelås.

Når du befinder dig i den sikre zone, bliver alle oplysninger, du sender via formularer, krypteret, så udenforstående ikke kan misbruge dem. Når du forlader en sikker webside igen, vil du blive mindet om, at du forlader den.

Toldregler for private indkøb

Du bør være opmærksom på toldreglerne, når du køber via nettet. Hvis du køber varer i Danmark eller et andet EU-land, er momsens inkluderet i prisen, ganske som når du køber ind i supermarkedet. Det afhænger af reglerne, om der er tale om dansk moms eller moms i det pågældende land, men det er ikke noget du selv skal spekulere på.

Langt de fleste af forretningerne på nettet er amerikanske. Hvis du køber varer fra USA eller et andet ikke-EU-land, er det *din egen pligt* at betale dansk moms og eventuel told af den pågældende vare efter modtagelsen. Du skal altså lægge 25% moms oveni den pris det pågældende firma opgiver, samt eventuelt endnu mere hvis der er tale om en toldbelagt vare. Toldvæsenet tager stikprøver, men hvis din forsendelse ikke bliver pillet ud, skal du selv henvende dig på posthuset for at ordne betalingen. Disse regler gælder dog kun hvis forsendelsen og varen sammenlagt koster mere end 80 kroner - i modsat fald er der hverken moms eller told på varen.

Elektronisk post

Elektronisk post (e-mail eller e-post) er måden man kommunikerer direkte med andre brugere på Internettet. I sin simpleste form består det ganske enkelt i, at en bruger sender et stykke tekst til en anden bruger på nettet. Normalt vil det elektroniske brev nå frem til modtageren i løbet af få sekunder.

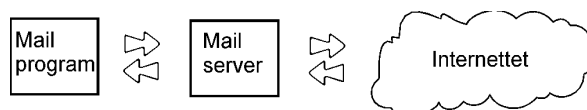
De fleste brugere af Internettet har en e-mail-adresse. Den består af tre led: Et brugernavn, et snabel-a (@) og adressen på den computer, som brugeren er tilknyttet. Her er nogle eksempler:

torben@prestige.dk
 president@whitehouse.gov
 tva@dr.dk

Tegnet @ som på dansk ofte kaldes for snabel-a, udtales på engelsk *at*. På en PC finder du tegnet ved at holde knappen *Alt Gr* (til højre for mellemrumstasten) nede og taste 2. Tegnet betyder i denne sammenhæng, at brugeren er tilknyttet den pågældende computer. Den pågældende computer fungerer som *mail-server*, dvs. at den tager sig af at modtage, afsende og administrere elektronisk post. Du skal have et postprogram (også kaldet et mailprogram) på din computer, hvis du ønsker at benytte dig af elektronisk post. Der findes mange udmærkede postprogrammer til PC. Et af dem er Outlook Express som følger med Internet Explorer i standardudgaven, og som jeg bruger som eksempel her.

Indstilling af mailserv

Når du starter dit postprogram, checker det automatisk på din mailserv, om du har modtaget noget post. Hvis det er tilfældet, bliver det downloadet på din computer. Når du selv sender et brev, bliver det tilsvarende transporteret fra dit mailprogram til mailserv, hvorefter det er mailservens opgave at sende det videre til modtageren.

Der er flere gode ting ved denne fremgangsmåde. For det første kan du modtage post døgnet rundt uden at have din egen computer tændt. Mailserv-

veren er altid tændt, og den opbevarer troligt din post, indtil du henter den med dit mailprogram.

For det andet er det en fordel, at du kan få adgang til denne mailserv, uanset hvor i verden du er, og uanset hvilken computer, hvilken Internetudbyder og hvilket postprogram du bruger. Du skal bare indstille *din e-mail-adresse* og *adressen på din mailserv* i postprogrammet, så klarer det resten.

De fleste mailprogrammer spørger selv om de nødvendige oplysninger første gang du anvender programmet. Postprogrammet skal bruge disse oplysninger:

- Dit navn
- Din e-mail adresse
- Adressen på din mailserv
- Din adgangskode

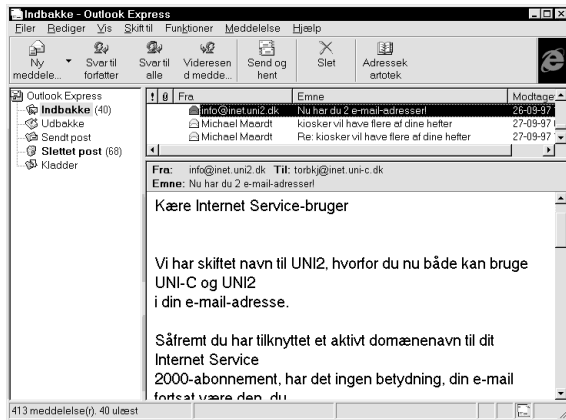
Adressen er ofte Internetudbyderens generelle adresse, med ordet *mail* foran. F.eks. har Internetudbyderen uni2's mailserv adressen *mail.uni2.dk*. I nogle tilfælde kan man komme ud for, at der er en forskellig adresse til indgående post og til udgående post. I det tilfælde skal begge adresserne indstilles i programmet.

Uanset hvilket postprogram du vil bruge, skal du først indstille adressen på din mail-server og din egen e-mail-adresse. Før du har gjort det, kan du ikke bruge programmet. Du kan også vælge at indtaste andre oplysninger. F.eks. kan du indtaste dit navn, som så vil fremgå af de breve du sender. Desuden kan man ofte også indtaste navnet på den organisation man tilhører - f.eks. firma eller uddannelsesinstitution. Det vil så også fremgå af de breve du sender.

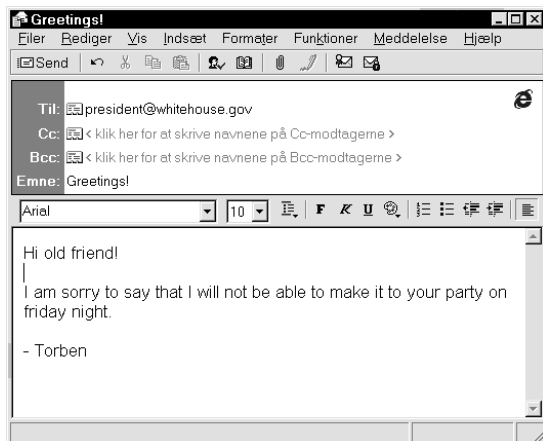
Postprogrammet

Postprogrammet består af tre dele: En række mapper (en indbakke til indgående post, en mappe til sendt post etc.), en oversigt over brevene i den mappe der er markeret og endelig indholdet af det brev der er markeret.

Send et brev

Klik på knappen *Ny meddelelse* for at sende et brev. I feltet *Til:* skriver du adressen på modtageren. Det er muligt at skrive flere adresser adskilt af kommaer. I så fald vil brevet blive sendt til alle de anførte modtagere.

Det er ikke nødvendigt at indtaste sin egen adresse. Postprogrammet indsætter den automatisk, hver gang du sender et brev.

I feltet *Cc:* (som står for *carbon copy*) kan du skrive adressen på en eller flere modtagere, som skal have en kopi af brevet. Det kan bruges, hvis du sender et brev til én person, men mener at en anden person også burde se brevet. Man kan f.eks. forestille sig, at du sender et brev til din

chef og samtidig sender kopi til andre medarbejdere, som kunne være interesseret. Den egentlige modtager af brevet kan se, om brevet er blevet sendt til andre som kopi.

Bcc: står for *blind carbon copy* og svarer til *cc:*, med den forskel, at modtagerne i *Til:*- og *Cc:*-felterne ikke kan se at denne person har fået en kopi.

I feltet *Emne:* skal du skrive en kort overskrift for brevet. Sørg altid for at lave en god og dækkende overskrift for brevet. F.eks. er *Referat af møde d.22/6* en bedre overskrift end *Hejsa!* Mange mennesker får mange e-mails hver dag, og jo mere dækkende overskrifterne er, jo nemmere er det at holde styr på en lang liste af e-mails.

I det store tekstfelt skriver du teksten til dit brev. I nogle postprogrammer er det muligt at styre skrifttype, skriftstørrelse, farver og meget andet. Det er langtfra alle postprogrammer der understøtter disse muligheder. Det betyder at du ikke kan vide om modtageren vil kunne se brevet som du ser det, eller bare som et brev med standard-skrifttype, -størrelse og farve. Med mindre du ved at modtageren kan se dit smarte brev, bør du derfor holde dig til ganske almindelig tekst.

Modtage og besvare post

De fleste e-mail-programmer checker automatisk om du har modtaget post, når du starter programmet. De fleste post-programmer gemmer alle breve, både udgående og indgående, indtil du selv sletter dem. Når du har fået ny post, vil det fremgå af listen over modtagne breve, at der er kommet nye breve, som du endnu ikke har læst. Når du har læst et brev, kan du vælge at besvare det med det samme. Det gøres ved at vælge *Reply* på menuen eller på en knap. Afsenderens adresse indsættes så automatisk som modtager af det nye brev, og din egen adresse indsættes som afsender. Brevets *subject* er stadig det samme, dog med forkortelsen *re:* (for *regarding* eller *reply*) indsat forrest. Det vil sige, at hvis du svarer på et brev med subject *Festinvitation*, så bliver det nye subject *Re: Festinvitation*. Du kan dog altid ændre subject til noget andet, hvis du har lyst.

Du skal være opmærksom på, at brevet normalt kun sendes til afsenderen af det gamle brev. Det vil sige, at selvom afsenderen sendte brevet til andre personer (enten som egentlige modtagere, eller som cc:), så får disse personer altså ikke dit svar, med mindre du selv skriver deres adresser ind i et af felterne *To:* eller *Cc:*. Nogle postprogrammer sender dog svaret til alle som også fik det oprindelige brev.

Når du svarer på et brev, bliver teksten fra det gamle brev automatisk indsat i det nye brev. Tegnet > bliver indsat foran hver linie for at markere, at der er tale om et citat fra et andet brev. Det kan i mange tilfælde være en fordel. Hvis du f.eks. har fået et brev med en række spørgsmål, kan du lade teksten stå og indføje svarene de relevante steder. Det kan f.eks. se sådan ud:

Hej med dig!

Tak for dit brev. Du skrev jo:

>Hvordan ved man at der er en
>elefant i køleskabet?

Det ved jeg godt. Man kan se at der
er fodspor i margarin.

Venlig hilsen Torben

Du skal kun indføje den gamle tekst, hvis der er et formål med det. Mange bruger e-mail-programmer, som automatisk citerer det gamle brev, og glemmer desværre at slette citatet. Derfor får man ofte et brev, der ved første øjekast ligner det, man selv sendte, og først nede i bunden finder man svaret.

Off-line

Hvis du bruger en hel time på at læse og besvare dine breve, kan det hurtigt blive en dyr fornøjelse, hvis du er on-line hele tiden. Derfor giver de fleste e-mail-programmer mulighed for såkaldt *offline* brug. Det betyder, at du kan afslutte forbindelsen til din Internetudbyder, ligeså snart du har modtaget din post. Derefter kan du i ro og mag læse og besvare posten. Først når du er helt færdig, kobler du dig igen på nettet, og sender dine e-mails.

Æ, Ø og Å

For nogle år siden var det et stort problem at sende e-mail med de danske tegn æ, ø og å. Dette problem er nu næsten løst, fordi man er blevet enige om en standard for brugen af europæiske sprog. Denne standard har det velklingende navn *ISO-8859-1*. De fleste almindelige e-mail programmer følger denne standard, uden at du selv behøver at gøre noget. Derfor kan du roligt bruge æ, ø og å og for den sags skyld andre specielle europæiske bogstaver som ü, ñ eller ö, bare du har valgt tegnsættet ISO-8859-1. I de fleste mail-programmer er det ikke nødvendigt at ændre på indstillingerne - programmet er allerede indstillet til at bruge ISO-8859-1. I nogle programmer kan det dog være nødvendigt selv at lave denne indstilling, fordi programmet som udgangspunkt er indstillet til tegnsættet US-ASCII som kun indeholder de engelske bogstaver.

Skulle du alligevel komme ud for et program eller en computer som slet ikke kan bruge æ, ø og å, eller du ved at din modtager ikke kan læse tegnene, så brug disse oversættelser:

æ	=>	ae
ø	=>	oe
å	=>	aa

Snabel-a

Tegnet @ kaldes på dansk *snabel-a*, selvom betegnelsen *aberøv* også er blevet hørt.

På svensk kaldes det for *kanelbolle*, på finsk for *kattehale* og på italiensk for *snegl*. På engelsk kaldes tegnet ganske enkelt for *at (hos)*.

Snabel-a'et er i virkeligheden mange hundrede år gammelt. Det stammer fra det latinske ord *ad*, som betyder *hos* eller *ved*. I middelalderen snøede man kunstfærdigt d'et rundt om a'et, og fik dermed tegnet @.

På engelsk blev tegnet brugt inden for handel i udtryk som "2 gulerødder @ 5 kroner" – hvor man på dansk ville sige "2 gulerødder à 5 kroner".

Efterhånden blev @ mindre brugt, men det kom dog med på nogle skrivemaskiner og derfor også på de første computertastaturer.

Grunden til at tegnet kom til at indgå i e-mail adresser, var, at Ray Tomlinson – manden som

introducerede e-mail til Internettet – havde brug for et tegn til at adskille brugernavnet fra computerens adresse. Han ville være sikker på at dette tegn ikke kunne indgå i andre dele af adressen og valgte derfor @ som var det eneste tegn på tastaturet som ikke allerede blev brugt i mange andre sammenhænge. Det var også et logisk valg, da tegnets betydning ”hos” jo netop understreger at der er tale om en bestemt bruger hos et bestemt firma eller organisation.

I dag er @ blevet et symbol for Internettet og for moderne kommunikation i det hele taget.

Signatur

I de fleste mailprogrammer har man mulighed for at lave en *signatur*. Signaturen er en fast underskrift, som vil blive påhæftet alle de e-mails, man sender. F.eks. kan man skrive *venlig hilsen Torben*, eller man kan skrive sin adresse og sit telefonnummer. Hvis du skal skrive e-mail til både danskere og udlændinge skal signaturen være på engelsk.

Du bør være varsom med, hvad du skriver i din signatur. Det er jo ikke sikkert, at man ønsker at uddele sin fysiske adresse til alle og enhver, som man tilfældigvis skriver e-mail til. Derimod vil det ofte være en god idé at skrive adressen på din hjemmeside på nettet, hvis du har en sådan.

Mange vælger i deres signatur at skrive et citat eller en længere smøre om et eller andet emne. Det er generelt en dårlig idé, fordi man hurtigt vænner sig til at springe den slags signaturer over, når man læser e-mail. I Internet Explorer 4.0 gøres det ved at vælge *Funktioner|Brevpapir* og klik på knappen *signatur*.

Vedhæftede filer

Det er muligt at vedhæfte alle slags filer til dit brev. Det gøres ved at vælge *Indsæt|Vedhæftet fil* og derefter udvælge en fil på din harddisk. Du kan vedlægge flere filer. Du kan vedhæfte alt muligt, f.eks. tekster fra et tekstbehandlingsprogram, grafikfiler, programfiler etc. Men husk på, at modtageren skal kunne bruge filen til noget. Modtageren har ingen glæde af en Word-fil hvis vedkommende ikke har programmet Word, eller af et Windows-program hvis vedkommende bruger Macintosh.

Du skal være opmærksom på, at hvis du vedhæfter store filer, vil det tage lang tid for modtageren at downloade dit brev. Derfor skal du kun sende store filer (mere end 1 MB), hvis det er aftalt på forhånd. Når filerne er så store bør du pakke filerne med et pakkeprogram, før du sender dem (læs om pakkeprogrammet WinZip på side 44). Meget store filer (mere end 5-10 MB) bør slet ikke sendes med e-mail. De kan give problemer både undervejs og hos modtageren.

Smileys

Smileys er særlige tegn, som man har opfundet for at markere afsenderens humør. En smiley ser sådan ud :-) og betyder at det foregående skal opfattes venligt, ironisk eller som en morsomhed. F.eks.

Ja, vejret i Danmark er jo altid godt :-)

Hvis du drejer hæftet 90 grader, kan du se at tegnet forestiller et glad ansigt. Smileys bliver brugt for at få den rigtige mening frem i en tekst, men du skal passe på med at bruge for mange smileys. E-mail med masser af smileys er normalt et tegn på, at afsenderen er en nybegynder på nettet.

:-) Dette er den mest almindelige smiley. Den markerer, at noget skal menes ironisk, eller bare for sjov. Nogle gange kan den også bare være anbragt for at sætte lidt fut i teksten. Ofte droppes næsen, sådan: :)

;-) Markerer at afsenderen har et glimt i øjet. Ofte et tegn på at teksten er ment ironisk.

:-(Markerer at brugeren er bedrøvet eller sur.

:-* Kys.

8-) Markerer at brugeren bærer solbriller. Der findes hundredevis af smileys, som er endnu mere fjollede end denne.

E-mail og netikette

Ordet netikette er en sammentrækning af net og etikette og handler om, hvordan man opfører sig ordentligt på nettet. Da de fleste mennesker endnu er nybegyndere i e-mail-verdenen, sker det tit, at man misforstår hinanden, fordi man endnu ikke har lært at opføre sig på den rigtige måde. Nedenstående råd er både for din egen skyld og for andres:

- Send aldrig reklame via e-mail
- **SKRIV ALDRIG BREVTEKSTEN MED KUN STORE BOGSTAVER!** Det er næsten ulæseligt og virker meget uhøfligt.
- Prøv at undgå at være for hård i sproget. En hård tone i e-mail vil ofte virke meget stærkere end i en normal samtale, fordi man ikke kan se afsenderens ansigtsudtryk. Derfor kan du risikere at få et vredt svar tilbage på et brev, som egentlig var ment ganske venligt, men som indeholdt nogle lidt hårde formuleringer. En enkelt velanbragt smiley kan vise din egentlige hensigt.
- Du undgår ikke på et tidspunkt at modtage kædebrev via e-mail. Lad være med at sende dem videre og lad være med at svare på dem! Kædebrev er fup og spild af andre menneskers tid, uanset om de er på papir eller på e-mail.
- Du undgår heller ikke at modtage advarsler om nye, farlige og mystiske virus. Nogle påstår fejlagtigt, at e-mail kan indeholde virus. Ignorér dem, og lad være med at sende dem videre. I langt de fleste tilfælde er der tale om fup. E-mails forkerte advarsler om virus formerer sig med lynets hast, og har efterhånden kostet mere spildt tid end alverdens rigtige virus.
- Er du sikker på, at modtageren af dit e-mail er den du tror? Mange mennesker sender deres første e-mail fra en vens computer eller fra bibliotekets computer. Hvis du svarer på dette brev, er det sandsynligvis en anden person, end den du regnede med, der kommer til at læse det.
- Tænk på, at e-mail (og anden kommunikation på Internettet) ikke er sikkert. I princippet kan personer med teknisk indsigt komme til at læse dit brev. Lad derfor være med at komme med store hemmeligheder eller vilde afsløringer i dit e-mail. Forestil dig den værste tænkelige situation: At din chef/værste fjende/ægtefælle/paven (vælg selv) læser brevet. Husk også, at folk kan gemme deres e-mail i årevis.
- Husk på at et e-mail altid eksisterer i mindst to eksemplarer. Selvom du sletter dit eksemplar har afsenderen det sandsynligvis stadig. Man kan ikke brænde sine breve på nettet.
- Det er meget nemt at offentliggøre et e-mail, f.eks. ved at sende det videre til andre eller sende det ud i en nyhedsgruppe (læs om nyhedsgrupper på side 57). Pas derfor på hvad du skriver!
- Vær selv forsigtig, hvis du sender andres e-mail videre. Spørg eventuelt afsenderen, om det er i orden. På den anden side skal det selvfølgelig ikke afholde dig fra at sende breve videre, hvis der er et formål med det og du ved, at det er i orden.
- Vedhæft ikke uopfordret store filer til en e-mail.
- Lad være med at overdrive brugen af e-mail. Indholdstomme og irrelevante e-mails er generende. Nogle ting kan bedre klares med en telefonsamtale eller et møde. E-mail skal bruges til at forbedre kommunikationen, ikke til at forværre den.
- Lad være med at sende film, for-sjov programmer eller lignende, med mindre du ved at modtageren bliver glad for det. Sandsynligvis har modtageren allerede fået de samme filer tre gange før, og har måske ikke engang den computer eller det program der er nødvendigt for at afspille filen.

Kommunikation med mobiltelefoner

Hvis du er den lykkelige ejer af en mobiltelefon på TeleDanmarks eller Sonofons GSM-net, har du mulighed for at sende og modtage beskeder via det såkaldte *SMS (Short Message Service)*. Det betyder bl.a., at du kan sende e-mail fra din mobiltelefon til Internettet, og ligeledes modtage e-mail fra Internettet på din mobiltelefon. Det er ikke nødvendigt at have et specielt abonnement for at bruge denne tjeneste, men det er nødvendigt at den pågældende mobiltelefon understøtter SMS.

Du kan læse mere om denne mulighed på TeleDanmarks og Sonofons websider:

[www.teledanmark.dk/tdk link/mobil/mobiltxt/mobiltxt.htm](http://www.teledanmark.dk/tdk_link/mobil/mobiltxt/mobiltxt.htm)

www.sonofon.dk/index7.html

Hvordan finder man en adresse?

Der findes ikke nogen central og dækkende registrering af e-mail adresser på nettet. Men i Danmark har TeleDanmark lavet en database over e-mail-adresser. I denne database kan du søge på et navn, og finde den pågældendes e-mail adresse. Se på

www.katalog.tele.dk

Søger du en e-mail adresse på en person uden for Danmark, kan du prøve på en af disse adresser:

www.four11.com

www.bigfoot.com

Det er internationale databaser over e-mail adresser. Søg på et navn, og hvis den pågældende person findes i databasen, får du e-mail adressen at vide. Databaserne er dog langtfra dækkende. Hvis du ikke får noget resultat her, kan du måske finde adressen ved at søge direkte på den pågældende persons navn, f.eks. med et søgeværktøj som AltaVista. Hvis du er heldig, finder du en hjemmeside for den person du søger, og så vil e-mail adressen ofte fremgå.

Webbaseret e-mail

I de første 25 år e-mail eksisterede, var der kun én måde at anvende e-mail på, nemlig ved hjælp af et e-mail program som beskrevet ovenfor. I dag findes der også en anden mulighed, nemlig såkaldt webbaseret e-mail. Ved web-baseret e-mail behøver man ikke noget e-mail program installeret på sin computer. I stedet sender og modtager man sin e-mail via et websted hvor man er oprettet som bruger. Det mest berømte eksempel er HotMail, som var firmaet som opfandt webbaseret e-mail (www.hotmail.com), men idag findes der mange andre firmaer som tilbyder gratis, webbaseret e-mail. Nogle få eksempler er

www.juno.com

www.rocketmail.com

www.netaddress.com

www.mail.com

Disse er internationale firmaer. Du kan også få en e-mail adresse hos et dansk firma, f.eks.:

www.forum.dk

post.jubii.dk

www.hotmail.dk

Webbaseret e-mail har nogle fordele i forhold til den traditionelle måde at anvende e-mail.

For det første kan du få adgang til at sende og modtage e-mail overalt i verden, bare du kan få adgang til Internettet. Det er ikke på samme måde muligt med den traditionelle form for e-mail. F.eks. kan du gå ind på en Internetcafé på din rejse i Nepal og sende og modtage e-mail fra din egen e-mail adresse. Hvis du ikke har nogen computer kan du sende e-mail fra en computer på biblioteket eller hos en ven, bare der er adgang til Internettet.

For det andet kan du få webbaseret e-mail gratis, hvorimod den traditionelle e-mail normalt koster penge (eller følger ”gratis” med et internetabonnement som du skal betale for at bruge). Hvis familien har fået et internetabonnement følger der ofte kun én e-mail adresse med. Hvert familiemedlem kan så i stedet oprette en webbaseret e-mail adresse.

For det tredje er webbaseret e-mail nemmere at bruge og kræver ingen installation af programmer på din egen computer.

Der er dog også nogle ulemper ved den webbaserede e-mail. For det første er der ofte begrænsninger på hvor meget "plads" du har på serveren. Det vil sige at der er grænser for hvor mange mails du kan have liggende, især hvis de indeholder attachments i form af store filer som f.eks. billeder, musik eller lignende.

For det andet kan du (i sjældne tilfælde) risikere at e-mail tjenesten er nede (dvs. utilgængelig), netop når du har brug for den.

For det tredje kan der være problemer med sikkerheden på webbaseret e-mail. Flere af de store e-mail tjenester har haft tilfælde hvor mange e-mails fejlagtigt er blevet slettet, eller uvedkommende har fået adgang til e-mail.

For det fjerde er der langt flere muligheder og funktioner i de traditionelle e-mail programmer. Her er masser af muligheder for at arkivere sine e-mails fornuftigt, styre flere forskellige e-mail adresser, tilpasse programmet som man gerne vil have det, eller bruge programmet off-line.

Nogle mennesker vælger at have både en traditionel e-mail og en webbaseret e-mail. På den måde kan man vælge fra gang til gang, hvad der er smartest i den pågældende situation.

Sådan bruger du webbaseret e-mail

Start med at kigge rundt på de forskellige e-mail tjenester og beslut dig for, hvilken du gerne vil have. Hvis du gerne vil have en dansk adresse (som ender på .dk) så vælg en af de danske tjenester.

Når du har besluttet dig, skal du oprette din nye e-mail adresse. Det gøres ved at følge anvisningerne på webstedet, og indtaste en række oplysninger om dig selv, heriblandt et brugernavn og en adgangskode. Brugernavnet bliver den tekst der kommer til at stå foran @ i din nye adresse. Hvis dit brugernavn er *torben77* og du har valgt hotmail.com, kommer du altså til at få adressen torben77@hotmail.com. Medmindre du har et meget sjældent navn, kan du næppe få det som brugernavn – det er allerede taget. Derfor er det ofte brugt at sætte et tal efter navnet (vælg f.eks. dit fødeår eller et andet tal som er nemt at huske

for dig og andre) eller lave en mere usædvanlig kombination af dit for- og efternavn.

Dette brugernavn og adgangskode skal du huske.

Derefter skal du sætte dig ind i hvordan e-mail tjenesten bruges. Foruden at sende og modtage post er det normalt muligt at

- Arkivere sin post i mapper
- Slette gamle breve
- Oprette et adressekartotek over e-mail adresser

Det hele klares normalt med links eller knapper. Hvordan det foregår afhænger af den konkrete e-mail tjeneste du bruger.

Modediller på nettet

Engang imellem sker det, at et nyt eller et hidtil upåagtet websted pludselig bliver uventet populært. Det sker ofte på den måde at besøgende sender adressen via e-mail til deres venner, som igen sender det videre. På et tidspunkt vil en større nyhedstjeneste eller andet stort websted linke til webstedet. Webstedet bliver så nævnt på flere og flere andre sider på nettet og pludselig kan man finde links til webstedet overalt. Det sker nogle gange hvis et websted pludselig bliver aktuelt på grund af hændelser som får omtale i nyhederne, men det kan også ske med websteder der bare er sjove eller underlige. Nogle gange kan disse modediller gå helt grassat, således at ganske tilfældige websteder pludselig får millioner af besøgende på få dage.

Det skete blandt andet for webstedet HamsterDance (www.hamsterdance.com) som stort set ikke består af andet end en enkelt side med nogle dårligt animerede hamstere der vrikker sig, mens de synger en meget simpel sang.

Det skete også for en ganske almindelig tyrker ved navn Mahir, som havde lavet en privat web-side på gebrokkent engelsk med velkomstteksten ”I kiss you!” og et billede af sig selv spillende på harmonika

(members.xoom.com/XOOM/primall/mahir/index.html). Fra den ene dag til den næste gik denne webside fra stort set ingen besøgende (som det er normalt for en privat amatør-webside) til millioner af besøgende i døgnet. Mahirs telefon ringede døgnet rundt (telefonnummeret stod på websiden), han fik masser af e-mail og endte til sidst med at blive inviteret til talkshows på amerikansk TV.

Nyhedsgrupper på Usenet

USENET er en samling af mere end 20.000 såkaldte *nyhedsgrupper*. "Nyhedsgrupper" er et uheldigt navn, de har nemlig ikke så meget med nyheder at gøre. I stedet er nyhedsgrupperne en slags diskussionsklubber, som egentlig bare består af en række e-mails samlet på samme sted. Hver nyhedsgruppe handler om et bestemt emne, og kan bruges til diskussioner, spørgsmål og svar, forslag og offentliggørelse af tekster eller lignende.

Egentlig er der ikke så stor forskel på at bruge nyhedsgrupperne på USENET og at bruge almindelig e-mail. Den største forskel er, at i stedet for at sende et brev til en person, sender man i stedet brevet til en nyhedsgruppe, hvor alle Internetbrugere har mulighed for at læse det.

Ligesom man har en mailservicer til at tage sig af distributionen af e-mail, har man en *newsserver*, som tager sig af distributionen af artikler til nyhedsgrupperne. Alle newsservere på Internettet er forbundet i et net (deraf navnet USENET), som udveksler artiklerne med hinanden. På den måde bliver den artikel som du sender til en bestemt nyhedsgruppe, i løbet af et par dage offentliggjort på alle newsservere over hele verden. Artiklerne bliver kun opbevaret på newsserverne i et kort stykke tid, normalt en uges tid. Derefter bliver de slettet fra serveren.

Det er bestyreren af den enkelte newsserver, der afgør, hvilke nyhedsgrupper, der skal opbevares på serveren. Derfor har alle Internetbrugere ikke nødvendigvis adgang til alle nyhedsgrupper. Kommercielle Internetudbydere har normalt alle nyhedsgrupperne, mens nogle uddannelsesinstitutioner og virksomheder frasorterer nogle.

Et hierarki af emner

Der findes nyhedsgrupper for alle mulige og umulige emner: filosofi, computere, sex, madlavning, shintoisme, drageflyvning og så videre. Alle kan sende indlæg til grupperne og give udtryk for deres egen mening, komme med forslag eller stille spørgsmål.

Som meget andet i computerverdenen har man også arrangeret nyhedsgrupperne i et hierarki for at gøre det mere overskueligt. Der er mindst 40.000 nyhedsgrupper i øjeblikket, men der

kommer nye hver dag. Øverst finder man grupper som disse:

<i>comp</i>	om computere, netværk, software etc.
<i>sci</i>	om videnskab.
<i>rec</i>	hobby/sport/kunst/bøger/film med mere.
<i>soc</i>	kultur og sociale emner, religion etc.
<i>talk</i>	debat om alt muligt.
<i>news</i>	om USENET i sig selv.
<i>misc</i>	om alt muligt som ikke falder under de andre kategorier.
<i>alt</i>	forskellige emner lige fra tv-serier over blondine-vitser til pseudo-intellektuelle diskussioner om sex og samliv. I praksis er det her langt den største aktivitet foregår.
<i>dk</i>	særlige danske emner

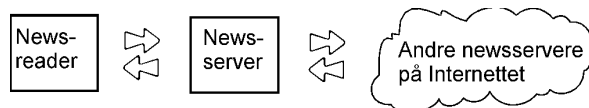
De egentlige nyhedsgrupper finder man længere nede i hierarkiet, under mere eller mindre sigende navne. Hvis man interesserer sig for afrikansk kultur, skal man f.eks. se i gruppen *soc.culture.african*, hvis man er imod Internettet, læser man gruppen *alt.destroy.the.Internet*, og hvis man interesserer sig for katte er det *rec.pets.cats*.

Nyhedsgrupperne kan være underholdende og lærerige, men de kan også være det rene spild af tid. Mange indlæg er forkert anbragte eller indeholder endeløse diskussioner om meningsløse emner. Nogle nyhedsgrupper holder sig overhovedet ikke til emnet, eller er direkte fup-grupper hvor der ingen egentlig diskussion foregår. Det er nok ikke mere end allerhøjest en tredjedel af nyhedsgrupperne, som overhovedet indeholder reel aktivitet. Der er stor forskel på tonen og stemningen i de forskellige nyhedsgrupper.

Nogle grupper er meget dominerede af bestemte kulturer eller holdninger. Andre er en permanent slagmark mellem forskellige grupper. Atter andre er fredsommelige eller venlige grænsende til det kvalmende.

Nyhedslæseren

En *nyhedslæser* (engelsk: *newsreader*) er det program, som viser nyhedsgrupperne og deres artikler for dig, og som sætter dig i stand til selv at sende indlæg til nyhedsgrupperne. En nyhedslæser kan sammenlignes med et mailprogram: Ligesom mailprogrammet bruges til at sende og modtage elektronisk post via en mailserver bruges nyhedslæseren til at læse og skrive indlæg til nyhedsgrupperne via en newsserver.

Der følger en nyhedslæser med din webbrowser. For Internet Explorers vedkommende er det programmet Outlook Express som også bruges som postprogram. Du starter nyhedslæseren ved at vælge *Skift til|Nyheder*.

Første gang du bruger nyhedslæseren skal du indtaste nogle oplysninger, først og fremmest adressen på din newsserver. Adressen er ofte Internetudbyderens generelle adresse, med ordet news foran. Internetudbyderen UNI2 har f.eks. en newsserver der hedder *news.uni2.dk*.

Guiden Internet-forbindelse

Navn på nyhedsserver

Skriv navnet på den nyhedsserver (NNTP), som Internet-udbyderen har givet dig adgang til.

Nyhedsserver (NNTP):

Hvis Internet-udbyderen kræver, at du logger på nyhedsserveren (NNTP), og hvis du har fået et NNTP-kontonavn og en adgangskode, skal du markere afkrydsningsfeltet herunder.

Nyhedsserveren kræver, at jeg logger på

De andre oplysninger du skal indtaste er dit navn og din e-mail-adresse. De er nødvendige for at andre, der læser dit indlæg, kan se hvem du er.

Abonnement

Alle nyhedslæsere indeholder en mulighed for at abonnere på bestemte nyhedsgrupper. Det betyder i al sin enkelthed, at du fortæller nyhedslæseren, hvilke nyhedsgrupper du er interesseret i (det kan sammenlignes med at tilføje en webside til sine foretrukne). Første gang du starter nyhedslæseren, skal du fortælle programmet, hvilke nyhedsgrupper du ønsker at abonnere på. Nogle programmer vil automatisk starte med at vise dig listen over alle nyhedsgrupperne, i andre skal du selv vælge at hente listen. I Outlook Express skal du klikke på knappen *Nyhedsgrupper* for at få denne liste. Da listen er temmelig lang, kan det godt vare et par minutter at downloade den. Derefter kan du markere de grupper, som du ønsker at abonnere på. Du kan altid senere lave om på dine abonnementer. Hvis du er i tvivl om hvor i hierarkiet du skal lede efter en nyhedsgruppe kan du søge på et ord, og finde alle nyhedsgrupper som indeholder dette ord i titlen.

Fra din liste over grupper du abonnerer på, kan du vælge en enkelt ved at dobbeltklikke den. Nyhedslæseren vil så hente overskrifterne til samtlige indlæg i den pågældende nyhedsgruppe. Derefter kan du klikke på et enkelt indlæg, og få det frem på skærmen.

Illustrationen viser Outlook Express, som i øjeblikket viser en liste over alle nyhedsgrupper i vinduet øverst til venstre. Brugeren har markeret nyhedsgruppen *dk.chat*. I vinduet til højre vises indholdet af denne nyhedsgruppe. Brugeren har markeret et enkelt indlæg, som vises i det store vindue nederst.

Tråde

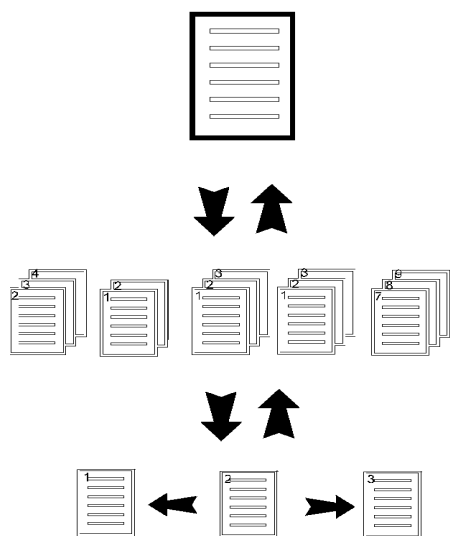
Der kan nemt være tusindvis af indlæg i en enkelt nyhedsgruppe. For at kunne overskue den store mængde af informationer, er indlæggene inddelt i *tråde* (*threads*). En tråd består af et *oprindeligt* indlæg samt alle svar og kommentarer til dette og hinanden. Så længe der skrives svar til indlæg i tråden, bliver tråden ført videre.

En tråd opstår, når en artikel bliver besvaret af andre brugere. Lad os sige, at du har sendt en artikel med subject **Kommode til salg** til nyhedsgruppen **dk.loppemarked**. Alle artikler, der sendes som svar på denne artikel eller på hinanden, får subject **Re:Kommode til salg** og hører dermed til samme tråd. En tråd uddør først, når ingen sender svar eller kommentarer til artikler i tråden. En tråd kan på den måde fortsætte i årevis.

De fleste nyhedslæsere er opbygget omkring disse tråde, således at man kan læse alle indlæggene i en tråd i den rigtige rækkefølge. På samme måde kan man også nemt droppe en tråd, hvis man synes at emnet er uinteressant. Hvis en tråd har løbet i længere tid, er de første artikler i tråden sandsynligvis allerede slettet, og så kan det være svært at finde ud af, hvad diskussionen egentlig drejer sig om.

Brug af nyhedsgrupperne

Når du arbejder med USENET, skal du skelne mellem tre forskellige niveauer:

Øverste niveau: Oversigt over alle de nyhedsgrupper, du abonnerer på. Du kan slette de nyhedsgrupper, du ikke længere vil abonnere på og kan tilføje andre nyhedsgrupper til listen. Hvis du klikker på en af nyhedsgrupperne på listen, hopper du videre til mellemste niveau.

Mellemste niveau: Oversigt over en nyhedsgruppes enkelte artikler, sorteret i tråde. En tråd kan indeholde et vilkårligt antal artikler. De første artikler er måske blevet for gamle, og er blevet slettet. Når du klikker på en af artiklerne, hopper du videre til laveste niveau. Du kan også starte en ny tråd ved at sende en artikel.

Laveste niveau: Her får du den valgte artikel frem på skærmen, så du kan læse den. Hvis der er hyperlinks i teksten, kan du følge dem. Du kan også svare på artiklen.

Deltag selv i diskussionen

I Outlook Express blander du dig i diskussionen ved at vælge knappen *Svar til gruppe*, mens du har et eksisterende indlæg på skærmen. Dit indlæg kommer så til at stå som et svar på dette indlæg, og bliver dermed en del af den tråd, som det pågældende indlæg var en del af. Et indlæg, som er et svar på et indlæg, kaldes også for et *followup*. Ligesom ved et almindeligt e-mail sætter programmet automatisk et *Re:* foran overskriften for at markere, at der er tale om et svar på et andet indlæg. Desuden bliver det oprindelige indlæg indsat som et citat i dit nye indlæg, med > foran hver linie. Hvis du ikke synes det er nødvendigt, kan du slette det hele eller dele af det. Det er ofte en god idé at citere dele af indlægget, da det indlæg du citerer jo bliver slettet på et tidspunkt, og derfor kan gøre det sværere for andre læsere at forstå dit eget indlæg.

Hvis du ønsker at starte et nyt emne, vælger du knappen *Ny meddelelse*. Et sådant indlæg kaldes for en original. Sørg for at finde en god overskrift til dit indlæg. En dårlig overskrift kan betyde, at ingen gider læse det. En misvisende overskrift kan betyde, at andre føler sig snydt ved at bruge tid på det. Tænk på, at andre på en måde betaler for at læse dit indlæg; både med deres tid, men også telefonregningen i den tid det

tager at downloade dit indlæg. Måske er der 1000 mennesker, der hver bruger et minut på at læse dit indlæg.

De fleste nyhedslæsere kan uden problemer håndtere de danske tegn æ, ø og å. I nogle nyhedslæsere er det dog nødvendigt at indstille tegnsættet som det er beskrevet i afsnittet om e-mail og danske tegn på side 51.

I de fleste nyhedslæsere er der også mulighed for at sende et personligt brev til forfatteren af et bestemt indlæg. I så fald bliver brevet sendt som almindeligt e-mail og kan ikke læses i nyhedsgruppen.

Når du har læst et indlæg i en nyhedsgruppe, markerer din nyhedslæser, at du har læst det. Næste gang du bruger din nyhedslæser vil den ikke vise dig alle de artikler, som du allerede har læst. Det gør det nemmere at overskue de mange artikler.

Hvordan finder man nyhedsgrupperne?

Du kan finde interessante nyhedsgrupper ved at kigge på listen over alle de nyhedsgrupper som din newsserver indeholder. På den måde kan du sikkert finde nogle nyhedsgrupper du gerne vil abonnere på. Men da listen sikkert er på mere end 20.000 forskellige nyhedsgrupper, kan det godt være svært at finde lige det emne du interesserer dig for.

Du kan også finde nyhedsgrupperne som links på World Wide Web. Når du søger efter et bestemt emne på en oversigt som Yahoo, vil du nemlig også få relevante nyhedsgrupper som resultat. Nyhedsgrupperne står næsten altid til sidst på listen, fordi de starter med ordet Usenet, efterfulgt af nyhedsgruppens navn.

- [Tonya's Ultimate Friends Page](#)
- [Ultimate Animated Friends Page](#) - See all your favorite Friends photographs come to life!
- [FAQ - Friends](#)
- [FAQ - Friends T-Shirt](#) - Info on how to get your hands on the most original Friends merchandise!
- [Usenet - alt.tv.friends](#)

Her har jeg f.eks. på Yahoo søgt efter oplysninger om den amerikanske komediserie *Friends*. De fleste resultater er links til almindelige web-sider, men nederst på listen er der et link til en nyhedsgruppe ved navn [alt.tv.friends](#). Klik på det pågældende link, hvorefter webbrowseren starter den indbyggede nyhedslæser.

FAQ

Mange nyhedsgrupper er meget indforståede og har en bestemt jargon. Derfor er det en god idé at følge med i nyhedsgruppen i et stykke tid, før du blander dig i diskussionen. Ofte er der gennem tiden blevet akkumuleret en masse viden, efter at de samme spørgsmål er blevet stillet, diskuteret og besvaret adskillige gange.

I mange nyhedsgrupper er der en initiativrig deltager, der har samlet denne viden i en såkaldt *FAQ*. Det står for *Frequently Asked Questions* - ofte stillede spørgsmål. En FAQ er en artikel som indeholder svarene på de spørgsmål, som ofte dukker op i nyhedsgruppens indlæg. De erfarne deltagere i en nyhedsgruppe kan godt blive sure, hvis en nybegynder stiller et spørgsmål, som allerede er besvaret i FAQ'en. Der er normalt tre måder at finde en FAQ på: For det første bliver den ofte sendt til selve nyhedsgruppen. Kig efter et indlæg med overskriften FAQ. For det andet bliver de fleste FAQ's desuden sendt til en særlig nyhedsgruppe ved navn [news.answers](#). Og for det tredje kan du finde en oversigt over de fleste FAQ'er på adressen www.cis.ohio-state.edu/hypertext/faq/usenet

Off-line

Det kan hurtigt blive dyrt at bruge nyhedsgrupperne, hvis du skal være on-line i flere timer for at følge med i dine favoritdiskussioner. Derfor kan de fleste nyhedslæsere bruges off-line.

I stedet for at hente hele indholdet i en nyhedsgruppe, kan du vælge kun at hente overskrifterne på de enkelte indlæg. Derefter kan du i ro og mag markere de artikler, du ønsker at læse, hvorefter nyhedslæseren kobler op til din Internetudbyder og henter de artikler du har markeret.

Nyhedsgrupperne og netikette

Når du sender indlæg ud i nyhedsgrupperne, er det vigtigt, at du følger nogle regler for god opførsel. For det første gælder der de samme regler for indlæg i nyhedsgrupperne som for almindelig e-mail (læs om e-mail og netikette på side 52). Desuden bør du også følge disse forskrifter:

- Lad være med at spørge nyhedsgruppens deltagere om ting, som allerede er blevet besvaret. Undersøg om der findes en FAQ for den pågældende nyhedsgruppe og læs den.
- Lad være med at håne, true, overfuse eller unødigt genere eller irritere deltagere i nyhedsgruppen. Et hånende eller overfusende e-mail kaldes for et *flamemail*, og kan resultere i en *flamewar*, hvor trusler og hån flyver frem og tilbage mellem deltagerne. En sådan flamewar kan ødelægge en nyhedsgruppe for alle andre.
- Husk at deltagerne i nyhedsgruppen kan komme fra alle verdens lande og fra en helt anden social og kulturel baggrund.
- Lad være med at sende et indlæg til nyhedsgruppen, hvis et personligt e-mail til afsenderen af et indlæg er bedre (eller omvendt). De fleste nyhedslæsere giver dig mulighed for at vælge mellem disse to muligheder.
- Lad være med at skrive noget som der er nogen der ikke må vide. Husk at alle i hele verden i princippet kan læse det - også din chef, dine børn og din vicevært. Der er absolut intet privat over indlæg i nyhedsgrupperne. Desuden bliver de gemt for evigt - ikke på news-serverne selv, men på adressen www.dejanews.com.
- Hvis du svarer på et andet indlæg så husk at citere det, eller forklare indholdet med dine egne ord. Når modtagerne læser dit indlæg, kan det gamle indlæg være blevet slettet fra newsserveren.
- Lad være med i dit indlæg at inkludere hele indholdet af det indlæg, du svarer på. Inkluder kun de vigtige afsnit, som du har tænkt dig at kommentere.

Desværre skal du ikke regne med, at alle andre også respekterer disse regler. Tværtimod er der i mange nyhedsgrupper en meget ubehagelig omgangstone. Det skyldes nok, at folk har nemmere ved at være dumme, irriterende og nedrakkende på skrift end når de står ansigt til ansigt. Derfor minder nogle nyhedsgrupper mest om offentlige herretoiletter.

Forskellen på nyhedsgrupper og to-vejs postlister

Nyhedsgrupper og postlister har det samme formål, nemlig at sætte brugerne af Internettet i stand til at diskutere forskellige emner indbyrdes. Men der er flere forskelle på de to metoder.

Gamle indlæg i nyhedsgrupperne bliver slettet. Det kan nogle gange gøre det svært at følge med i en diskussion, hvis man ikke har været med fra starten. På en postliste bliver gamle indlæg derimod ikke slettet. De ligger jo i din postkasse, og du kan selv bestemme, hvornår du vil læse dem og hvornår du vil slette dem. Du behøver heller ikke checke din nyhedslæser for at se, om der er kommet nye indlæg. Alle indlæg bliver jo automatisk sendt til dig.

Desuden er nogle postlister kontrolleret, således at indlæggene bliver læst igennem af en person, før de bliver sendt ud til abonnenterne. På den måde undgår man at abonnenternes postkasse bliver fyldt op af ligegyldige indlæg, som ikke holder sig til emnet.

Chat

Begrebet *Chat* betegner "at tale" med andre brugere på Internettet ved at skrive tekst på skærmen til hinanden. Det bruges mest som underholdning og kan nærmest sammenlignes med telefonselskabernes 159, hvor man også kan komme til at snakke med fremmede mennesker.

En computer på Internettet som sætter brugerne i stand til at chatte sammen, kaldes også for en chat-server.

Der er to forskellige måder man kan komme til at chatte på. Den ene kaldes for *webchat*, og består i, at du åbner en webside, som giver dig mulighed for at chatte med andre, som også har åbnet den pågældende webside.

Den anden mulighed består i, at du downloader et særligt chat-program, som du installerer på din computer, hvorefter du kan chatte sammen med andre som bruger det samme program.

Uanset hvilken form for chat du vælger, er der en række ting der er ens.

Du skal altid opgive et såkaldt *handle* eller *nickname* når du starter med at chatte. Det er det navn som du kommer til at fremtræde under. Det er meget almindeligt at vælge et andet navn end sit eget, og ofte sjove betegnelser eller sammensætninger af flere ord, f.eks. chatMan, TheBOSS, No1 eller lignende.

En chat-server indeholder ofte en række forskellige såkaldte *chat-rum* (*chatrooms*) som også nogle gange kaldes for *kanaler*. Chat-rum minder om almindelige rum, dvs. at når man er i rummet, kan man tale med alle de personer som er i det samme rum, men ikke med personer som befinder sig i andre rum. På den måde kan chatrummene bruges til at dele chatterne op efter interesser. Selvom der kan være tusindvis af chattere på den samme chat-server, så vil der sjældent være mere end 20-30 chattere i det samme rum. Det er lige præcis så få at det faktisk er muligt nogenlunde at følge med i alt hvad der sker.

I nogle chatsystemer er det muligt for brugerne at oprette deres egne rum, og invitere andre chattere derind.

Webchat

Fordelen ved webchat er, at du ikke behøver at installere et nyt program på din egen computer.

I nogle chatsystemer er chatrummene endvidere organiseret i et større system af bygninger, pavillioner eller lignende. Det er både for at gøre det sjovere og skabe en bestemt stemning, men også for at gøre det nemmere at overskue de mange rum. F.eks. kan et chatsystem være beskrevet som et hotel, og de enkelte rum som lobbyen, receptionen, baren, diskoteket, casinoet, badeværelset og så videre.

Tekstbaserede chatprogrammer fungerer på den måde, at alt hvad der bliver sagt i rummet ruller op af skærmen. Yderst til venstre står navnet på den person som har sagt noget:

Hanson> So, where do you live?

PostModern> CPH, Denmark. You?

FlyGuy enters the room

theWitch> Hello?

Hanson> Sorry, I have to go. CUL8R

guest1203 enters the room

calorieGIRL> how are you FlyGuy?

FlyGuy grows wings and takes off

guest1203> Hi, what are you talking about?

Man siger noget ved at skrive teksten i et felt nederst på skærmen.

Ud over almindelig snak kommer der hele tiden meddelelser om hvem der kommer ind i rummet og hvem der forlader rummet igen. I mange chatsystemer er det også muligt at "gøre" ting, dvs. med en bestemt kommando at få det til at se ud som om man gør noget i stedet for bare at sige noget. Det er det FlyGuy gør i ovenstående eksempel. Det er meget forskelligt hvordan man gør det i de forskellige chat-systemer.

Det er ofte muligt at "hviske", dvs. at sende private beskeder som kun en bestemt chatter kan høre.

Du finder bare et websted som tilbyder chat og så er du igang. Til gengæld er mulighederne i webchat ikke helt så store som i de egentlige

chat-programmer, og de kan være klodsede og langsomme at arbejde med. De forskellige webchat sider er af forskellig kvalitet. Et af de bedre eksempler findes på adressen:

www.chathotel.forum.dk

chat.jubii.dk

www.chatten.dk

www.chat-online.dk

Du kan også prøve nogle udenlandske steder:

www.talkcity.com

www.go.com/Chat

chat.yahoo.com

www.chatworld.com

Webchat-siderne fungerer forskelligt, men fælles for dem er, at du skal udfylde et felt med et *nickname* eller *handle*, dvs. det navn som du ønsker at optræde under. Når du ønsker at sige noget, skal du udfylde et felt med tekst og klikke på en knap for at sende den. Alle webchat-systemer er til en vis grad opbygget som IRC, som er beskrevet nedenfor.

Chatprogrammer

Hvis du bruger meget tid på at chatte, bliver du sikkert træt af webchat og får lyst til at prøve nogle af de rigtige chatprogrammer. I det følgende beskrives nogle af de efter min mening bedste chat-programmer.

The Palace

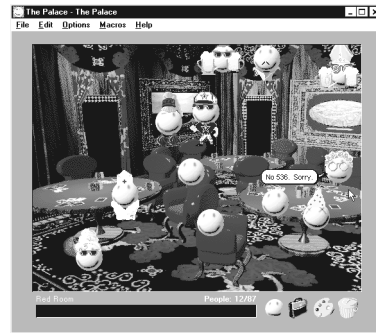
Chatprogrammet *The Palace* kan downloades fra firmaets hjemmeside på:

www.thepalace.com

The Palace er et grafisk chat-program, dvs. at chatrum og chattere bliver vist som grafik på skærmen.

Programmet er let at bruge. Du installerer programmet og starter det. Derefter skal du vælge **File|Connect** på menuen. Nu kobler programmet op til Palace-serveren. Efter lidt ventetid ser du et smukt slot på skærmen. Derudover

er der fyldt med små figurer, de fleste i form af grønne kugler med ansigter. Det er andre brugere, der er koblet på serveren. Du kan sige noget ved at skrive det i det lille felt under billedet. Straks efter kommer din kommentar frem i en taleboble over dit hoved. Det er en god idé at vælge punktet **Options|Log window**. Det giver en oversigt over alt hvad der bliver sagt.

Ved at klikke på døre, vinduer, trapper og andre genstande kan du bevæge dig rundt i slottet og måske finde et fredeligt sted, hvor du kan få dig en længere samtale med en af de andre kugler. Du kan få en samlet oversigt over alle rummene ved at vælge

Options|Goto room.

Du kan desuden udsmykke dig selv med forskellige ting, som kan vælges fra en menu ved at klikke på kufferten i nederste højre hjørne: T-shirt, en hat, en cykel, en papegøje og mange andre ting.

The Palace er gratis at bruge, men du kan vælge at betale for at blive medlem. Det giver dig adgang til flere rum i paladset, du får lov til at lave din helt egen figur i stedet for den grønne kugle, og du får mulighed for at efterlade ting og tegne på skærmen så andre kan se det.

ICQ

ICQ (som kan udtales *I seek you*) er et chatprogram som i stedet for at putte dig ind i et chatrum, giver dig mulighed for selv at kontakte andre brugere. Hvor brugen af andre chatprogrammer nærmest svarer til at gå ind på en bar og chatte med de mennesker som tilfældigvis er der, så svarer ICQ nærmere til en telefon. Med ICQ kan du "ringe op" til alle andre brugere af ICQ (og der er adskillige millioner) bare de har programmet kørende, og føre en personlig samtale. Det er muligt at lave lister over sine venner eller kolleger, og hele tiden holde øje med hvem der er på nettet. Mange mennesker bruger derfor ICQ nærmest som et e-mail program, til at holde kontakt med andre.

Programmet kan downloades fra www.icq.com.

Gooye

Gooye er et chat-program som bruges i sammenhæng med webbrowsersen. I stedet for at fordele chatterne i forskellige chat-rum, så fungerer Gooye på den måde, at man chatter sammen med andre Gooye-brugere som befinder sig på et bestemt websted i browseren. Det vil sige, at hvis du går ind på filmstedet Internet Movie Database (www.imdb.com), så chatter du med andre filminteresserede, og hvis du i browseren skifter til CNN (www.cnn.com), så chatter du med andre besøgende på CNN's websted. På den måde chatter du med andre mennesker som ligesom dig har en interesse i det pågældende websted. Det kan du f.eks. bruge til at stille spørgsmål om brugen af webstedet, diskutere webstedets fordele og ulemper, diskutere aktuelle hændelser (f.eks. på et nyhedswebsted), eller bare til at møde andre med samme interesse som dig selv.

Gooye kan hentes fra adressen

www.gooye.com.

Ni gode tips

1. Væn dig til at bruge højre museknap i browseren - menuen er ofte nyttig.
2. Når du henter store filer eller websider, så brug ventetiden fornuftigt: Åbn et nyt vindue og foretag dig noget andet, imens du venter.
3. En lang liste over foretrukne websider er en guldgrube og kan spare dig meget tid. Husk at du også kan tilføje søgninger til listen.
4. En god måde at følge med i udviklingen på webbet er at se på listen over de 50 populære websteder i Danmark på adressen www.jubii.dk/top50
5. Lad være med at bruge et søgeværktøj før du først har prøvet at bruge en indholdsfortegnelse som Yahoo eller Jubii.
6. Læg altid mærke til URL'en for en webside. Så lærer du hurtigt at gætte dig til en masse informationer ud fra en URL - hvor er websiden, er det en virksomhed eller en enkeltperson, hvad handler websiden om, og vigtigst af alt: Er det værd at bruge tid på?
7. Lav din egen hjemmeside, hvis du har mulighed for det. Det er sjovt, du lærer en masse, og du er med til at gøre webbet endnu bedre! (Brug hæftet *Start med HTML*)
8. Check engang i mellem om den webbrowsers du bruger, stadig er den bedste. Der kan være en bedre konkurrent eller webbrowsersen kan være kommet i en ny version.
9. Spis sundt.

Tag stilling og vær kritisk

Sandsynligvis vil Internettet meget hurtigt blive en del af din hverdag. Før du tænker over det, har du vænnet dig til at bruge e-mail jævnligt og til at søge på Internettet, før du går på biblioteket eller slår op i telefonbogen. For din egen skyld bør du så hurtigt som muligt tage stilling til en række spørgsmål om, hvilken grad af sikkerhed du ønsker, hvor aktiv du vil være på nettet, hvor privat du ønsker at leve og lignende spørgsmål.

Privatlivet

Før du begynder at bruge e-mail i forbindelse med studiet, jobbet eller privatlivet, skal du være klar over, at e-mail lynhurtigt kan gå hen og blive en sur pligt og en invasion i privatlivet. E-mail kan bruges til at få medarbejdere til at arbejde i deres fritid eller til at sende dugfriske, men totalt unødvendige informationer, som bare spilder folks tid.

Hvis du begynder at bruge e-mail seriøst, betyder det, at du kan blive tvunget til at tjekke din post ofte, måske hver dag, og i nogle tilfælde måske endda flere gange om dagen. Internettet kan hurtigt få større indflydelse på din hverdag end du selv ønsker.

Vær kritisk

Erfaringen viser, at mennesker ofte glemmer at være kritiske, når et nyt medie opstår. Den berømte amerikanske radioudsendelse med "Klodernes kamp" er et eksempel på, at et nyt medie kan virke meget mere troværdigt og imponerende, bare fordi det er nyt. Der er ingen grund til at gøre den fejl med Internettet. Der er lige så meget løgn, fusk og forkerte informationer på Internettet som i andre medier.

Hvordan kan det hele være gratis?

Næsten alt på nettet er gratis. Du kan få gratis nyheder, gratis programmer og gratis informationer om næsten alt. Men du skal altid være skeptisk, når du får noget forærende, for der er en bagtanke med det. Det firma eller den person som tilbyder noget gratis vil altid gerne have noget ud af det.

Mange websteder er reklamefinansierede, og vil derfor gerne have dig til at blive hængende så længe som muligt og at se så mange reklamer som muligt.

Nogle firmaer tilbyder måske gratis information om et bestemt emne, i håb om samtidig at få dig til at købe et bestemt produkt. Det kan ofte være sværere at skelne mellem reklame og reel information på nettet end i traditionelle medier.

Andre steder "betaler" du for den gratis information eller service ved at afgive oplysninger om dig selv - f.eks. alder, stilling, indkomst etc. Formålet med at indsamle disse oplysninger er ofte at bruge dem til at sælge et eller andet til dig. Du kan også komme ud for at virksomheder sælger disse oplysninger videre til andre virksomheder.

Informationsflodbølgen

Der er ufattelige mængder af information på nettet. En søgning på et relativt snævert emne kan nemt give flere tusinde websider som resultat. En webside om et emne, du interesserer dig for, kan måske indeholde flere hundrede links til andre lignende sider. Konsekvensen er, at du skal vænne dig til hurtigt at bedømme, om du har fundet det, du søger. Du skal lære at skimme tekster hurtigt (også på engelsk). Du skal affinde dig med at der er en masse ting som du må springe over.

Lovgivning

På grund af Internettets decentrale opbygning findes der ikke nogen fælles lovgivning for brug af nettet. Alligevel forsøger nogle lande at lovgive for deres del af nettet. I lande som Irak og Frankrig er det f.eks. ulovligt at kryptere e-mail (dvs kode det, således at uvedkommende ikke kan tyde det). Det betyder måske, at det også vil være ulovligt for en dansker at sende et krypteret e-mail til en modtager i Frankrig. I princippet vil det endda være ulovligt at sende et krypteret e-mail, som *passerer* Frankrigs grænser på sin vej mod modtageren. I praksis er der dog ingen, der ved hvordan domstolene vil reagere, hvis der kommer en sag af denne art.

Sikkerhed

Der er desværre mange sikkerhedsproblemer forbundet med at bruge Internettet. Mange af dem kan du ikke umiddelbart gøre noget ved, men alligevel bør du kende problemerne.

Det helt generelle problem er, at du afsætter digitale fodspor overalt, hvor du har været. Der er ikke nogen garanti for, at disse oplysninger ikke misbruges på en eller anden måde.

Hver gang du kobler dig på en webserver, kan serveren aflæse disse oplysninger:

- Hvilken webbrowser du bruger.
- Hvilken webside du kom fra før du landede her.
- Din IP-adresse. Hvis du er privatbruger betyder det bare, at webserveren kan se hvilken Internetudbyder du bruger. Hvis du sidder på din arbejdsplads fortæller denne adresse sandsynligvis navnet på firmaet. Så hos *www.playboy.com* kan de altså se hvis der har været besøgende fra *folketinget.dk*. Teknisk ville det være muligt at finde ud af præcist hvilken computer der havde aflagt besøget.

Derimod kan webserveren ikke aflæse din e-mail adresse.

Der er også flere gange fundet alvorlige fejl i browserne, som har betydet at det i princippet har været muligt for serveren at læse filer på brugerens computer. Disse fejl er blevet rettet med lynets hast, men der er sikkert endnu nogle fejl der ikke er blevet fundet.

Et andet eksempel på digitale fodspor er listen over websider som du har besøgt. Andre brugere, som får adgang til din computer, kan til mindste detalje følge din færden på nettet.

Et tredje eksempel kan være, hvis du har en hjemmeside med personlige oplysninger som f.eks. hvad du laver, hvordan du ser ud, hvad din adresse er, og lignende. Tænk på, at millioner af mennesker har adgang til denne information. Jeg ved ikke om det er noget problem, for denne mulighed har aldrig eksisteret tidligere i verdenshistorien, men jeg er sikker på, at der nok skal være nogle, der opfinder ubehagelige og udspekulerede måder at benytte sig af den slags oplysninger.

Du skal også tænke på, at det er utroligt nemt at foretage søgninger på nettet. Via et søgeværktøj kan enhver på få sekunder lave en søgning på dit navn igennem samtlige nyhedsgrupper. Det betyder, at hvemsomhelst i princippet kan følge med i alle dine skrivelser, også selvom du føler, at det sker i en lille privat nyhedsgruppe, som ikke ret mange følger med i.

Endnu en sikkerhedsrisiko er en lille fil, som følger med webbrowseren, og bærer det uskyldige navn *cookies.txt* (småkager!). Når du kobler dig op til en webserver, kan serveren skrive særlige beskeder i denne fil. Det bruges normalt til at gemme indstillinger, som du har lavet på en webside, således at du får de samme indstillinger, næste gang du kobler dig på den samme side. Men der er ingen garanti for, hvad der bliver skrevet i den lille småkage: Det kan måske også være personlige oplysninger, som du selv har afgivet uden at tænke over det, og som kan bruges til målrettet reklame eller lignende. Det er ikke cookie-filen i sig selv der er problemet, men de oplysninger du vælger at afgive. Pas derfor på, før du udfylder skemaer på nettet, der beder dig om personlige oplysninger.

Jeg kunne blive ved at nævne eksempler på den slags sikkerhedsrisici, men det er ikke hovedsagen. Pointen er, at du *uden at være klar over det* kan blive udspioneret på mange måder.

Den bedste måde at være forberedt på, er at være klar over risikoen og altid være forsigtig. Selvom du ikke har noget at skjule, er du i din gode ret til at opretholde dit privatliv. Hellere være overforsigtig end tro, at der ikke er nogen der er interesseret i at vide noget om dig. Det er helt sikkert, at der i de kommende år vil komme afsløringer af firmaer eller enkeltpersoner, som har tilsneget sig og misbrugt private oplysninger via Internettet.

Ordforklaring

Nogle af ordene i ordlisten er forklaret mere indgående andre steder i hæftet (se stikordsregisteret).

32 bit Bruges i mange forskellige betydninger, men når der er tale om et Windows program, som er 32-bit betyder det normalt, at det ikke kan køre under Windows 3.11, men skal køre under Windows 95 eller Windows NT.

AOL Amerikansk on-line tjeneste (verdens største)

Applet Et mindre program skrevet i Java og beregnet til at indbygge på en webside.

Au Et lydformat

Avatar En visuel repræsentation af en Internetbruger, f.eks. i form af en tegneseriefigur, en tredimensionel skikkelse, et foto af brugeren selv eller noget helt fjerde. Avatars bruges i chatprogrammer, hvor man ikke kan se de rigtige personer man taler med, men derimod deres avatar.

Avi Et videoformat

BBS *Bulletin Board System*. Et elektronisk mødested, hvor man f.eks. kan hente filer, eller kommunikere med andre brugere. BBS er et gammeldags udtryk som sjældent bruges mere.

Beta Et program som endnu ikke er færdigtestet, men som alligevel bliver frigivet, således at brugerne kan få mulighed for at afprøve **programmet**. Man skal ikke bruge beta-versioner af programmer, medmindre man har hårdt brug for mulighederne i programmet og er indstillet på at programmet kan give problemer. Kaldes også for "preview versions".

Bounce Når et e-mail vender tilbage til afsenderen, fordi det ikke kunne afleveres på den angivne modtageradresse.

Båndbredde En betegnelse for kapaciteten af en forbindelse på nettet. Jo større båndbredde, jo hurtigere datatransport. Endnu er båndbredden de fleste steder ikke tilstrækkelig til download af film og lignende krævende data.

Client se klient.

Cookie En lille stump information som en webserver gemmer i en fil på din computer, for at **kunne** bruge denne information senere. Hvis du f.eks. opgiver dit navn og adresse til et websted for at kunne købe en vare, kan serveren næste gang du besøger den, genkende dig, således at du ikke behøver indtaste oplysningerne igen.

Crosspost At sende det samme indlæg til flere forskellige nyhedsgrupper.

Cyber En forstavelse som bruges på alt muligt som er relateret til nettet.

Cyberspace Et ord opfundet af science-fiction forfatteren William Gibson, til at beskrive et altomfattende computernetværk i fremtiden. Nu bruges ordet ofte om hele den verden, der findes på Internettet. Ordet er dog temmeligt diffust og bliver bl.a. også brugt i forbindelse med virtual reality-teknikken.

Dedikeret Internetforbindelse En direkte Internetforbindelse (dvs. uden om telefonnettet og uden modem). Med en dedikeret Internetforbindelse er man altid på Internettet.

Dialler Det program som tager sig af at ringe op til en Internetudbyder.

Dial-up Internetforbindelse Tilkoble sig Internettet gennem telefonlinien via et modem. Med en dialupforbindelse er man kun på Internettet indtil man afbryder igen. De fleste private Internetbrugere har en dial-up Internetforbindelse.

DNS Domain Name System. Et system som oversætter adressen på en computer til fire tal adskilt af punktummer (F.eks. fra *gator1.uni2.dk* til *130.225.253.128*). Adressen opgivet i et sådant tal er det eneste, som computerne egentlig forstår.

Domæne, domain Det domæne som en computer tilhører. Computeren *imv.aau.dk* hedder *imv* og tilhører domænet *aau.dk* (for den indviede er det Aarhus Universitet i Danmark). Domænenavne kan købes af alle. Hvis du f.eks. hedder *Zinkenfahler* til efternavn kan du købe domænenavnet *zinkenfahler.dk* (eller *zinkenfahler.com* hvis du vil være mere international). Det giver dig ret til at bruge navne som *www.zinkenfahler.dk* eller *president@zinkenfahler.dk*.

Download Transportere en webside eller en anden fil fra en computer på Internettet og hjem til din egen computer. Se også uploade.

EFF Electronic Frontier Foundation er en organisation, der kæmper for, at de oprindelige ideer i den amerikanske konstitution, såsom ytringsfrihed, bliver opretholdt på nettet.

Ekstranet Et *intranet* som er blevet udstrakt til også at indbefatte en virksomheds kunder eller underleverandører eller andre udvalgte organisationer.

E-mail, e-post Elektronisk post.

FAQ *Frequently Asked Questions*. En liste over de mest almindelige spørgsmål til et givet emne, og de tilhørende svar.

Firewall ”Brandvæg”. Et sikkerhedssystem mellem et lokalnetværk og Internettet, som skal beskytte det første mod personer på det sidste. Firewalls bruges ofte i virksomheder som har en Internettilslutning. En firewall er helt konkret en computer, som al Internettrafikken passerer igennem, og som har en række regler for hvilke typer trafik der kan få lov at passere.

Flame, flaming slang for at reagere aggressivt mod en person (modstander) i en nyhedsgruppe eller en e-mail. Det vil sige overhælde ham eller hende med skældsord, urimelige beskyldninger, hån, spot eller trusler. Det er god netikette at lade være med at flame.

Freeware Gratis software. Der er masser af det på Internettet!

FTP File Transfer Protocol - en protokol for overførsel af filer mellem computere. Når du downloader filer fra en webside (f.eks. fra www.shareware.com) kan du måske se at URL'en ikke starter med `http://` men i stedet med `ftp://` - der er dog ingen synderlig forskel for dig som bruger. Der findes også deciderede FTP-programmer som bruges til at transportere filer mellem computere.

FTP *File Transfer Protocol*. En protokol for overførsel af filer på Internettet.

Gateway En computer eller et program, der oversætter fra en protokol til en anden. Eftersom Internettet fungerer ved hjælp af den samme protokol, er der ikke brug for gateways på selve Internettet. Derimod er der gateways til andre netværk og on-line tjenester, sådan at man kan sende e-mail imellem disse systemer.

GIF Et grafikformat som er meget brugt på websider.

Hit Besøg på en webside. Man bruger ofte antal hits som et mål for hvor populær et websted er. Populære websteder som Yahoo eller www.playboy.com kan have flere millioner hits om dagen.

Homepage, hjemmeside Den centrale webside på et websted. Hjemmesiden er en kombineret velkomst til brugeren, forside for firmaet eller forfatteren og oversigt over webstedet. Desuden bruges ordet hjemmeside også om den webside som webbrowseren viser som den første, når programmet starter op.

Host En computer som udbyder en eller anden tjeneste for andre brugere på netværket. Det kan f.eks. være en webserver.

Host En server på nettet som fungerer som "vært" for brugere - f.eks. en webserver.

HTML HyperText Markup Language. Sproget som websider skrives med: Tekstfiler med indbyggede

markeringer som webbrowseren fortolker. Den gældende standard hedder HTML 3.2.

HTTP *HyperText Transport Protocol*. Protokollen for overførsel af websider.

Hyperlink Se link.

Hypertekst Tekst som indeholder links, dvs. henvisninger til andre tekster eller data.

IE4 Browseren Microsoft Internet Explorer 4.0

Infobahn, the Et andet ord for Internettet eller Cyberspace.

Internet2 Et eksperimentelt netværk mellem forskningsinstitutioner, som på mange måder svarer til Internettet men er mange gange hurtigere. Internet2 bruges til overførsel af video eller andre krævende dataoverførsler, og det er meningen at viden og teknologi fra Internet2 med tiden skal overføres til Internettet.

Internetudbyder Et firma, der tilbyder opkobling til Internettet.

Intranet Et lokalnet i en virksomhed som bruger Internetprotokollen TCP/IP og almindelig Internetsoftware. Intranet bruges i mange virksomheder. Et Intranet kan være forbundet med Internettet, men er det ikke nødvendigvis.

IP *Internet Protocol*. Se TCP/IP.

ISDN En digital telefonforbindelse som giver flere muligheder end en almindelig telefonforbindelse. Blandt andet kan man via et ISDN-modem få en hurtigere Internetforbindelse end det er muligt med et almindeligt modem.

Java Et programmeringssprog som bruges til at skrive programmer som blandt andet kan indlejres på

Javascript Et programmeringssprog som indbygges i selve koden på websiderne, og kan bruges til at øge funktionaliteten af siden - f.eks. til bevægelige knapper, animationer, små spil og lignende. Javascript og Java er to vidt forskellige sprog.

Kabelmodem Et særligt modem som bruges når man er koblet op til Internettet gennem kabel-TV-forbindelsen i stedet for telefonnettet.

Kaffe Noget man kan nå at drikke meget af, mens man venter på at websiderne downloader.

Klient En klient er et program der beder om en tjeneste hos en server. Eksempler på klienter er f.eks. en webbrowser eller et mailprogram.

Kryptering Kodning af data, således at de ikke kan læses af uvedkommende, men kun *dekrypteres* igen af rette vedkommende. Kryptering bruges til at sikre privatlivet på nettet. Se PGP.

Link En henvisning fra en webside til en anden webside. Henvisningerne består normalt i et ord der er fremhævet med understregning og en særlig farve, men et billede kan også være et link.

LISTSERV Et program som bruges til at administrere postlister.

Lurker En person som følger med i en nyhedsgruppe uden selv at deltage.

Mail server En computer på Internettet som kan modtage og afsende elektronisk post på vegne af en række brugere.

MIME *Multipurpose Internet Mail Extension*. På trods af navnet; en standardiseret beskrivelse af filformater.

Mirror server eller **mirror site** Når filservere eller webservere bliver overbelastet på grund af popularitet, laver man ofte en mirrorserver, dvs. en server, som har præcist det samme indhold af filer eller websteder som den oprindelige server. Ofte er mirror serverne fordelt på forskellige kontinenter, for at alle kan få hurtig adgang til indholdet.

Mov Endelsen for video-filer i formatet QuickTime

Mozilla Kælenavn for Netscape (det er også navnet på den grønne drage, der er maskot for Netscape).

MP3 Et filformat for musikfiler. MP3-filer bruges hovedsagligt til musik, og kvaliteten af lyden er meget tæt på CD-kvalitet. En MP3-fil fylder ofte mellem tre og fem MB, og selvom det er en stor fil, så er det revolutionerende lidt for lydfiler. MP3-formatet bliver ofte omtalt i sammenhæng med kriminalitet på nettet. Det skyldes at MP3-filerne ofte bruges til piratkopieret musik, som spredes via Internettet. Forkortelsen "MP3" er i øvrigt det næstmest brugte søgeord på Internettet (hvis du ikke kan gætte hvad det mest brugte er, så læs om [searchterms.com](#) på side 32).

MSIE Browseren Microsoft Internet Explorer. Internet Explorer er den mest brugte webbrowser, fulgt af Netscape Navigator som bliver brugt af lidt færre. En af grundene er at den følger automatisk med langt de fleste computere der bliver solgt. Internet Explorer har nogle fordele og nogle ulemper i forhold til Netscape Navigator, og hvilken man foretrækker er mest en temperamentssag.

MSN Microsoft Network. En on-line tjeneste drevet af softwarefirmaet Microsoft.

Nameserver En computer som kører DNS. Din Internetudbyder har en nameserver, som oversætter alle adresser på computere til et tal.

Newsreader, Nyhedslæser Et program som bruges til at læse og skrive artikler i nyhedsgrupper.

NNTP *Network News Transfer Protocol*. Den protokol som muliggør transporten af nyhedsgrupper via Internettet.

Nyhedsgrupper Diskussionsområder, hvor Internetbrugere kan diskutere, kommentere eller stille spørgsmål. Hver enkelt nyhedsgruppe er helliget et bestemt emne.

On-line service Et kommercielt netværk som kun er for betalende brugere, og som ofte er baseret på en anden teknologi end Internettet. I praksis er grænserne mellem Internettet og on-line **tjenesterne** ved at blive visket ud. Eksempler er f.eks. danske Politiken On-Line og amerikanske America Online.

Opasia TeleDanmarks forsøg på at lave en "indgang" til Internettet for nye brugere. Opasia består dels af en CD-ROM med en tredimensionel by som indeholder links til steder på nettet, og dels et websted som ligeledes er en oversigt over forskellige websteder på nettet. Man kan sagtens bruge nettet uden Opasia, også selvom man er kunde hos TeleDanmark.

PGP Pretty Good Privacy. Et program som krypterer information der skal sendes over nettet. Bruges hvis man er nervøs for at uvedkommende skal få fat i de pågældende informationer. I visse lande er det forbudt at bruge kryptering på Internettet (dog ikke i Danmark).

Plug-in Et program der som en slags byggeklods bygges sammen med et andet program, og derved tilfører dette program nye funktioner. Der findes massevis af plug-ins til forskellige formål. Disse plug-ins sætter browseren i stand til at vise film, særlige tekstformater, tre-dimensionelle verdenener og meget andet direkte i programmet.

Portal En portal er et service websted, som fungerer som en "dør" eller en affyringsrampe ud på nettet. Portaler indeholder altid en indholdsfortegnelse over websteder og et søgeværktøj. Ofte indeholder portalerne også andre tilbud som f.eks. gratis e-mail, oversigter over begivenheder på nettet og lignende. Mange Internetbrugere har en portal som startside i deres browser, fordi den er et godt udgangspunkt for at gå på nettet. Kendte portaler er f.eks.

www.yahoo.com og www.jubii.dk.

Protocol, protokol Et sæt af regler for hvordan en transmission af data på et netværk skal foregå. Protokoller findes på flere niveauer: Den grundlæggende protokol, som ligger bag al kommunikation på Internettet hedder TCP/IP, men desuden fungerer de enkelte programmer ved hjælp af forskellige protokoller. HTTP er en protokol og e-mail er en anden protokol.

Ram Endelsen for filer i lydformatet RealAudio som skal afspilles med programmet RealPlayer

Server Et program eller en computer som kan udbyde tjenester til klienter. F.eks. en webserver som tilbyder adgang til websider, eller en mailserver som håndterer e-mail.

Shareware Software som må kopieres og distribueres frit (f.eks. via Internettet), men som man skal betale for, hvis man ønsker at bruge det ud over en prøveperiode.

Site Et "sted" på nettet - dvs. egentlig en server. Udtrykkes bruges dog ikke så meget om selve serveren, men mere løst om en samling af websider på den pågældende server.

Snailmail De gode gammeldags breve som kommer med postbudet!

Spam 1. Uønsket reklamemail som sendes til mange modtagere på en gang. 2. Indlæg som bliver sendt til mange forskellige nyhedsgrupper uden at skele til hvad de egentlig er beregnet til. Ordet stammer oprindeligt fra en berømt Monthy Python-sketch, hvor en restaurant puttede spam (billig skinke) i alle retterne.

Surfe At skøjte rundt på webbet uden andet formål end at blive underholdt.

TCP/IP *Transmission Control Protocol/Internet Protocol*. Den standard som gør det hele muligt: Det grundlæggende "sprog" på Internettet.

TCP/IP-stack Et program som skal ligge på computeren som et lag mellem klient-programmet (f.eks. en webbrowser) og selve Internettet. TCP/IP-stack'en ringer op til Internetudbyderen og tager sig af kommunikationen (som jo foregår via TCP/IP).

Trumpet Winsock En af de mange Winsocks som kan findes gratis på Internettet.

UNIX Et operativsystem som er meget udbredt på servere på Internettet.

Uploade Det modsatte af downloade. Transportere en fil fra din egen computer og ud til en computer på Internettet.

URL Universal Resource Locator. En standard for adressering af ressourcer på Internettet. Disse ressourcer kan være websider, programfiler, postadresser eller meget andet. En URL beskriver den præcise adresse på ressourcen, og hvilken metode der skal bruges for at få adgang til ressourcen. Eksempler er f.eks. <http://www.jubii.dk> og <mailto:president@whitehouse.gov> som beskriver URL'en for henholdsvis en dansk web-side og den amerikanske præsidents elektroniske postkasse.

Usenet En stor mængde af nyhedsgrupper, hvori brugerne via tekstbeskeder kan diskutere eller udveksle synspunkter om alle mulige forskellige emner.

Virtual Dansk: virtuel. Et meget misbrugt ord der bliver brugt i betydninger lige fra *kunstig* over *ikke-fysisk* eller *ikke virkelig* til *noget der foregår elektronisk eller på nettet*.

VRML *Virtual Reality Modeling Language*. Et sprog som bruges til at lave tredimensionelle objekter i. Der findes VRML-verdener på nettet, som man kan besøge hvis webbrowseren blive udstyret med en plug-in der kan vise filerne.

Web server En computer som er tilsluttet Internettet, og som indeholder websider og kan levere websiderne til browsere der beder om dem.

Webbet World Wide Web

Webbrowser Et program, som er nødvendigt for at læse og navigere imellem websiderne på World Wide Web. Udbredte webbrowsere er bl.a. Netscape Navigator og Microsoft Internet Explorer.

Websider Filer i et særligt hypertextformat (se HTTP). Websiderne kan indeholde tekst, billeder, film, lyd, programmer og links til andre websider.

Winsock *Windows Socket*. Navnet på TCP/IP-stack'en til Windows.

World Wide Web En gigantisk mængde af websider, tekstfiler, billeder, film og lyd, som er **forbundet** med hinanden via links.

xDSL En betegnelse for forskellige teknikker som alle muliggør konstante, hurtige Internetopkoblinger via en almindelig telefonledning. Teknikkerne har forskellige navne, f.eks. ADSL, HDSL og SDSL og derfor bruges betegnelsen xDSL som en samlebetegnelse for alle disse typer af Internetopkoblinger. XDSL kan for almindelige brugere være et alternativ til ISDN- eller almindelige modem-opkoblinger.

@, 64
16-bit, 57
32-bit, 57
adresse, 10
alt, 73
arkiv, 58
Bogmærker, 23
browser, 7
brugernavn, 17
carbon copy, 65
Cc, 65
Chat, 78
cookies, 84
DALnet, 81
download, 8; 57
EFnet, 81
Elektronisk post, 64
E-mail, 5; 83
e-mail-adresse, 64
FAQ, 76
flamemail, 77
flamewar, 77
forms, 24
formularer, 24
freeware, 57
Frequently Asked Questions, 76
handle, 80
homepage, 8; 22
host, 6
HotBot, 51
HotJava, 24
hyperlinks, 7
Indkøb, 63
Informationsflodbølgen, 83
Internetudbydere, 6; 16
IRC, 81
ISO-8859-1, 66
kanaler, 81
landekode, 10
links, 7
Mailing lists, 71; 77
mailprogram, 64
mail-server, 64
mobiltelefoner, 69
modem, 6; 13
netikette, 68; 77
Newsreader, 74
newsserver, 73
nickname, 80
nyhedsgrupper, 73
offline, 66
Off-line, 76
Opkaldsprogram, 17
opkoblingspunkt, 16
Palace, The, 80
password, 17
protokol, 9
Radio, 62
Reload knappen, 22
reply, 65
server, 6
Shareware, 57
signatur, 67
smiley, 68
Smileys, 68
subject, 65
tefontakst, 18
titel, 8
Toldregler, 63
Tråde, 75
Undernet, 81
URL, 9
Vedhæftede filer, 67
Virus, 60
VRML, 90
Værktøjsbjælken, 22
webbrowser, 7; 19
Webchat, 80
web-server, 8
WinZip, 59
World Wide Web, 5
Yahoo, 50